

ב"ה

ארי שבחוּורה

קיים לדמותו
של האברך הגאון החסיד
מורנו רבי יהודה אריה אלתר זצוק"ל
רב דין ומורה צדק וראש כולל גור בירושלים
בן יבדליך"א מוריינו הגאון רב פינחס מנחים אלתר שליט"א
ונכד כ"ק מרן אדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור זצוקלה"ה

Published by

Mishne Halachoth Gedoloth Institute

Under the leadership of

Rabbi Menashe Klein

of Ungvar

Dean of Yeshiva Beth Shearim

1578 53rd Street

Brooklyn, NY 11219

לרכיש ספר זה או תקליטור תורני של כל הספרים
עם תוכנית חיפוש וtabבנית צילום, להתקשרות:

To purchase printed copies of this volume or a Compact Disk
containing all the volumes in searchable text files & PDF format,
contact:

ארה"ב Toll Free (888) 498-8642
ניו יורק New York (718) 851-0806
ארץ ישראל Israel (02) 587-0613
MishnaHalachos@mail.com

תרומותכם תאפשר לנו להמשיך בהפצת תורה בישראל

Your financial contribution is appreciated as it will help us continue to spread torah
through publishing seforim and making them available on computer.

נא לשולח תרומותכם החשובה:

Please send your generous donations to:

Machon Mishne Halachos
3301 W. Strathmore Ave.
Baltimore, MD 21215
USA

כל הזכויות שמורות תשס"ד

Copyright © 2004

וכל בית ישראל יבכו את השרפפה אשר שرف ה'

פרק ראשון

בית ישראל אשר קונן מרות, על הסתלקותו הטראגי של בן של קדושים, הגאון החסיד, רבי יהודה אריה אלתר זצוק"ל, ידע אף מעט מזעיר, אוחdot יחיד הסגולה, היקר שבערכין, שנגדע באביב ימי. בני כל שכבות הציבור העריכוהו, הוקירוהו. גдолוי תורה ניבאו לו עתיד במרכזה עולם התורה, על בסיס ההווה המפואר שראו בו בהתפעלות. צעירים היו כרוכים אחריו, כתלמידים מובהקים. כלל הציבור, ראו בו את הרב פוסק ההלכה, ראש הכלל שתחת שרביטו עשרות עמליה תורה מופלגים. גם לנרכאים וחלכים דבר, על הנפש ההומיה שטוב לבה שופע ומרקין.

איש איש, מזווית אחרת, הבינו עוד בחיו, בסגולות נדירות, שלא עליה בידי להצפן, חרף מאמציו. אלא שלאחר שנתקבש לישיבה של מעלה, נחשפו פרטיהם עלומים, שלא היו נודעים, אילו זכינו והיה ממשיך להתחלה בקרובנו. עדויות בעלות

עוצמה מריהימה, המגיעה ממקור ראשון, שופכת אלומת אור, על גROL בתורה צעיר, קרווש וטהור שוכה, חוף הינו רק בשנים, להעפיל לפסגות שישים גROLים בתורה, איןם מגיעים עריהן. קרוביים ורחוקים, מגלים לפתח, כי כל שהיה ידוע אודותיו, אין בו אלא כתיפה מן הים. החלק המכוס נעלם, אחותו גאנותו בתורה, הליכותיו בקורס ומירתו התרומות גROL לא פחה, מאותו חלק שנודע עור בעדוhei עולם.

איש לא יבין, متى היה סיפק בירוי לסלל כל אוצרות חمراה. אימתי קנחה נפשה שלמות בכל מקצועות התורה, בנסתור ובנגלה, בקדושא וטהרה, בהפצת מעינות תורה ובגמילת חסדים טובים. הן רק שמונה שנים טרם האסון, היה עד בחור; אך ארבע עשרה שנים קורם, עור חבש ספסלי ה"תלמוד תורה". על ימים, שאך עשרים ושבע שנים חייו והוא מרביץ תורה לעדרים, משקה מיננה של תורה, שטעמו נותר אחורי ברכיה בכתבי המרובים.

חכם לב לוח מצוות, והוא מלא את ימיו ושנותיו הקצרים מזון אל זן. רומה כאילו כמהה נשמהו להשלים חוכה, טרם תקרה אל האלקים.

צעיר לימים, וכבר משתרג על צוארו, ברצון נפשו, על מלכות שמים ועל מצוות של ציבורו. הוא מרכיב ראש תחת על, שהוא מכרייע שבעה-שבעה אנשיים מוכשרים, כערותו של אחד מגדולי ישראל.

"יגע רבינו בר חייא לעשרים ושמונה שנה בתורה, מה שלא יגע תלמיד ותיק למאה שנה" — במספרו של רבוי זירא, על בנו המופלא של רבוי חייא הגROL, שנפטר בקיצור שנים.

קיצור שנים — ברם הוא בא בימים. שהרי כך התרטטא זקנו, כ"ק מրן אדמור"ר מגור ה"אמת" זצוק"ל, בפני אחיו הרה"ק רבי משה בצלאל אלתר זצוק"ל, לאחר הסתלקות אביהם, כ"ק מרן אדמור"ר ה"שפט אמת" זצוק"ל:

זכה אבינו לאricsות ימים!!!...

התפלא רבי משה בצלאל, הן נסתלק ה"שפט אמת" במייב שנותיו, בשנת נ"ח לחייו. והאדמור"ר מטעים, כי אricsות שנים לא הייתה לו, אבל ימיו — ארוכים וטעונים היו...

עם כל יום שעובר, נוכחים יודעי, כי עצמת האבידה גדולה בהרבה, מכפי שניתן היה לשער. וכל בית ישראל ייבכו? — כלל ישראל עדנו מבכה את אסון הדור העתיד, שאיבדר מרגלית שאין עירוך לה, שזו יקרה בהק בשלושת עמודי עולם, בתורה, בעבודה וgemäßילות חסדים. יבכו בית ישראל על "מאן דמתני ליה שיעורא" — מרביץ התורה ופוסק ההלכה, שורח אоро וכבוה בחתף, טרם היה סיפק שיאיר את עולם התורה.

בוצין מקיטפיה ידיע

פרק שני

בן של קדושים, רבי יהודה אריה, משרח טלILDOTO זוכות אבותיו מסיעתו. בבית גדול ונשא, במחיצת אביו הגדל, מורנו הגאון רבי פינחס מנהם אלתר שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמרת", בנו של ר' מרדכי אדרמור מגור ה"אמרי אמרת" זוק"ל, ננד כ"ק מרדכי אדרמור ה"שפת אמרת" זוק"ל ונין כ"ק מרדכי אדרמור ה"חידושי הרוי"מ" זוק"ל – נפתחת שירות חייו, ביום ט' שבט תשכ

נימול הילד לשמונה, בבית המדרש הגדל דגור בירושלים, כשכ"ק מרדכי אדרמור ה"בית ישראל" זוק"ל, מתכבד בסנדקאות. החסיד שכחונה, רבי יצחק מאיר הכהן לוין זצ"ל, מתכבד בהיותו הגיס הבכיר וכהן – בברכות המילאה, ולהבדלהת"א כ"ק מרדכי אדרמור שליט"א, אחיו הגדל של בעל הברית, מתכבד בעמידה לברכות". קולו הרחום של רבי יצחק מאיר נשמע בהיכל:

אלקינו ואלקו אבותינו, קיים את הילד הזה לאביו ולאמו, ויקרא שמו בישראל....

אבי הבן, ראש הישיבה שליט"א, לוחש באנו: — יהודה אריה!... והamberך משמע את השם בקול רם.

לאחר הברית, שואל אדמור"ר ה"בית ישראל" את אבי הבן: — וכי נעלם מכם, כי היה לך סבא?!... הן אפשר היה לקרוא ליד על שם הסבא?!... (כשהכוונה היא לבעל ה"שפט אמרת").

והרי הענקנו לך הנימול את השם "יהודה אריה"? — מתייה ראה הישיבה, ששאל עobar לברית בעצת האדמור"ר, באשר לרעיון לקרוא ליד על שמו של זקנו. (על שם הסבא, אדמור"ר ה"מרי אמרת", לא יכול היה לקרוא, שכן הסבא الآخر, רבי אברהם מרדכי אלתר בהרחה"ק רבי משה בצלאל אלתר זצוק"ל עוד היה בין החיים).

הן שמו של הסבא נקרא בישראל "רבי יהודה אריה ליב"!... — הפטיר הרבי.

איש אינו מבין, אל מה מכונים הדברים, שהרי אביו האדמור"ר נקרא בספר התורה: "בן מורה מורה ורבנו רבי יהודה אריה". בירור קצר העלה, כי אכן, נקרא שמו של ה"שפט אמרת" "רבי יהודה אריה ליב", אלא שהקפידו לקרואו בספר התורה, אך בשם "רבי יהודה אריה" תוך השמטת השם "ליב" שמקורו בשפה המדוברת. לאחר נשואיו עם בת רבי יהודה קמינר, נקרא האדמור"ר, כידוע, בשם "רבי אריה ליב" בלבד.

ماוחר יותר נזכרו חסידים, כי כאשר נולד בן להרחה"ק רבי מאיר זצוק"ל הי"ד, בן בכ"ק מון אדמור"ר ה"מרי אמרת", לא

יכול לקרוא לו על שם זקנו, שכן חותנו רבי ליבוש ברלינר היה עוד בין החיים.

שנתיים לאחר מכן, נתכבד ה"אמרי אמת" בנסדקות וברכונות ייחדיו, בברית המילה של נכד רבי מאיר, ואדמו"ר הכריז על השם: "יהודיה אריה ליבוש" – כשהוא רומו בשינוי מ"לייב" ל"livush", להזכיר גם את רבי ליבוש ברלינר.

למשמעות הדברים, ערך ראש הישיבה שליט"א סעודת מצווה בمعונו, בה שמחו שמחה גודלה. בתוך הסעודה, התיעצב אבי הבן, חזר ואמר, ללא הזכרת שם ומלכות, את הברכה או"א קיימ את הילד הזה לאביו ולאמו ויקרא שמו בישראל: "יהודיה אריה ליב"!!...!!

הuid ראש הישיבה שליט"א: – מאז ומתמיד, קיינה הרגשה, כי זכה רבי יהודה אריה, למעט משורש נשנתו של אביו זקנו, בעל "שפת אמת". אכן, בעשרות מחידושים, זכה רבי יהודה אריה, לכובן למסקנות וחידושים זההים לדברים המצוים בכתביו ה"שפת אמת".

אשרי ילדיםנו...

פרק שלישי

גם במעליו יתנבר נער. בולט היה, בהיותו ילד בעל סגולות מיוחדות של קליטה ותפיסה מהירה, בהירות מחשבה ויחד עם זה, שלונות נפש בלתי מצויה. עדינות מיוחדת קרנה מהפעוט, שלמרבה הפלא, רחוק היה ממשובת נערים ונוטה להתכנס בתוך עצמו.

הוריו ומחנכיו השתו, כיצד עם זאת, מיטיב אריה הקטן, להתרועע בחדרה עם חבירו. הילדים חיבבו אותו, את הילד המוכשר והחברותי, שמידות טובות טבועות בעצם מהותו.

ריח של יראת שמים טהורה וכאה, עליה ממנה כבר בהיותו ילד רך. לילה אחד, שבו משmachת נישואין משפחתייה, בשעה מאוחרת אחר חצות לילה. הכל עייפים מהנסעה הארכאה והמייגעת. אריה הפעוט אינו שוכח לרגע. מסרב לפנות לישון, טרם שהוא מכין קערה ונטלא לנטיית ידים שחנית וקורא קריית שמע שעל המטה בכונה...

פעם, בהיותו כבר שית, כבר שבע – תינוק ממש, התעורר בשעה מאוחרת. הזרען הינוק על שלא קרא קריאת שמע של שחירת בעונתה. הוא בכה בדמעות שליש ואיש לא יכול להרגיעו...

הזאות חרד על כל מצוה המופקרת בידו. מרבה לשאול את אבא, על הגדים שעל כנפות כסותו. חשש שהוא נתקצר אחר החוטים, נפלת הציצית. אבל כשאביו פוסק כי הטלית הקטן כשר – הוא מקבל את הדברים ללא עורין.

על ספסל הלימודים, ב"חדר" של חסידי גור בירושלים, שוקד אריה הקטן, בהתרדמה מופלאה. רבותיו שבעים ממנה נחת. הם מגלים בו מקרה יוצאת דופן, של ילד בעל כשרונות סגוליים ומבריקים, שאינו מפריע בשיעור... להיפך: ניכר בו צמאן עז לשמוע כל מלה מפי הרבי...

רבו בכיתה ה' מצהיר בשעתו, כי כל מגיד שיעור היה מתברך ומעtier, לזכות לתלמיד כמותו, הבולע בשיקחה כל מלה היוצאת מפיו...

לא אחת, אירע שהמלמד הסביר בכיתה דבר, שאיש מבין התלמידים לא הצליח להבין, מלבד אריה. או אז, בקש הרבי מהיניק החכמים, להסביר לחבריו, בני הכתה. ואליה העזיר, שוכה לכשור קליטה ולנוועם הסברה יחריו – נענה ברצון. מצערותו טבע בנפשו כח ההסבר – "רבי" קטן. נהנה ללמידה ולהסביר. הייתה זו תכונה מכורכת שטייעה לו לימים, בהיותו מרבי תורה וראש כוללים.

הוא שימש דוגמה גם לתפילה בכוונה. רבותיו נהגו להזכיר את הילדים, להחוות באבע, אל נוכח אריה הקטן: – ראו נא, ילדים, כיעד אריה מתפלל, ונהגו כן גם אתם!!!

הוא לא הסתפק בתפילה "שגרתית". באחד הימים מרצאים אותו מתפלל בדבוקות, בסידור נוסח "הרבי" בעל ה"תניא". נודע לו על גירסא, כי דודו, אדמור' ה"בית ישראלי", מתפלל בנוסח זה והוא השיג את הסידור, בהשאלה מאות חבר, כדי להכיר את הנוסח...

שלא כהרבה ילדים בעלי כשרונות מבריקים, בלט אריה הקטן בעדינות וצניעות טبيعית. חבריו זוכרים, כי מעולם לא הרגיז חבר... בלתי אפשרי היה להסתכט עמו... גם אם מישחו ניסה — ניצל הילד את כח הסבלנות המיוحد שלו, והותיר את הנרגן בלי צד שני למחלוקת....

כח הסבלנות שלו, היה מדהים. בהיותו בן תשע שנים, בעת נישואי אחיו הרה"ח ר' יעקב מאיר הי"ו, התפתל אריה מכabi בטן. הוא סבל בדומיה ולא אמר מלה, שלא להפריע את השמחה. רק לאחר ה"שבע ברכות", גילה דבר כאביו. הוא הוביל לבית החולים ורופאים בכיריהם הוזעקו למתתו. הם קבעו חド משמעית כי אין חשש לדלקת העמי העיר (אפנדיציט), שכן אלמוני הייתה זו האבחנה, הרי שהילד היה קופץ וזעק מרוחות מרוב ייסורים...

הם בדקוהו שעה ארוכה והילד מחריש. אין צעק ובקושיナンח ובוכה חרישית. סובל בשקט. רק אחרי שהמעि התפוץץ ונשקפה סכנה לחיוו, הבינו הרופאים שניתחווה בניתוח חרום, כי האבחנה, על סמך עצמת הכאבם, אינה יכולה להשען על קולו הבלתי נשמע של ילד בעל כח סבלנות בלתי נתפס....

הורייו ומחנכיו ששו בו משוש. בר חכימין, השוקד על תלמידיו ומתפלל בדבוקות ויראת שמים. אף מידותיו תרומותיו והוא מכבד הורייו, עד קצה גבול היכולת. הורייו אינם מסוגלים להזכר, במקורה כלשהו, בו הוא גורם להם עצמת נפש. ילד ששומעים אודותיו אך טוב. היו לו עתיד מבטיח, של תלמיד חכם מופלג ומרבץ תורה, ירא שמים וחסיד מורם מעם.

הריםותי בחור מעם

פרק רביעי

ערב הגיעו למצות, ניכרת בו תוכנה פנימית. משנן ברהיטות את הלוות תפילין ומכך עצמו לקרהת ה"שולחן הטהור", שעתייד כ"ק דודו, אדמור"ר ה"בית ישראל", לעזרך לנבוד השמחה.

בסעדה המצוה, לקרהת ברכת המזון, שואל האדמור"ר את נער המצאות, האם יברך, כנהוג על הכסות. האבא, ראש הישיבה שליט"א, אומר: — רבנו יברך בחתונת...

שמע אדמור"ר את הדברים וلتדרמת הכל, נטל את הכסות ובירך בעצמו על המזון... בעת שמחת הנישואין, כבר נתבקש ה"בית ישראל" בישיבה של מעלה...

גלה הנער למקומות תורה, אל ישיבת "אמרי אמת" דגור, בבני ברק. ארבע שנים תמיימות, עלה ונתקעה שם, בתורה ועבודה וביראה וחסידות שקדמו להכמתו. נפשו אינה יודעת שבעה מאהבת תורה. תר ומחפש אחרי לומדים מופלגים, מהם יוכל לקלוט עוד חידוש של תורה, הברקה מרנית לב. מחביב ללקוט צוף, מכל מקום. כאשר הוא מוצא באלה, אינו ידע נפשו מרובה שמחה...

מגידי השיעורים והמשגיחים, מתפעלים מאישיותו של הבוחר הצעיר והמבריק. דוקא בגלל זה, הם מתרעםים עליו, על שםום מה, הוא בוחר לו לחברות, את הבוחרים החלשים וחסרי הכספיון שבבחורה... הם באים כלפי בטרוניה, אך הדברים אינם נשמעים. הוא מתעקש להיות לעוזר, לאלה המתקשים לעלות בתורה.

מי שעמד על טיב מוחו הגאנוי, אינו מסוגל להבין, כיצד הוא מצליח ללמידה עם חלשי תפיסה. שהרי כשהוא מבקש ללמידה לעצמו, להתקדם ולהספיק, אינו מוצא לעצמו חברותה הולמת... פשוט אי אפשר להדביקו... בשעה שאחרים לומדים עמוד, הוא גומא חמישה-ששה דפים... וכיitzד זה הוא נוחת מאיגרא רמא, ללמידה בצורה איטית כל כך...

אישיותו התרבותית הולכת ומתגבשת, לצד עובודה פנימית של תפילה וחסידות. משקיע מאמצים רבים, להכשיר את נפשו לשמש כלי מחזיק ברכה.

בחשאי, عمل לשבו כל קשר לתאות העולם הזה. אפס קצחו של המאמץ, מתגלח באקראי, שעיה שהוא ממאן בעדרנות, אך נחרצות, לאכול התבשיל שעיה רגיל לו. אמו המתפללת, לחצה, לדעת מה זה ועל מה זה והוא, משומם כבוד אם, נאלץ להזרות, כי דוקא משומם שהמאכל ערבי וחייב עלייו במיוחד, החלטת להינור ממנו — סעודה שהנארך הימנה, משור ידר ממנה.

כסיומו חוק לימודיו בבני ברק, הריהו מתעללה אל היישיבה הגדולה "שפת אמת", היכל התורה הותיק והمفואר של חסידי גור בירושלים, שם קונה תורה מפי אביו, מורנו ראש היישיבה שליט"א.

הכל רואים בו, דמות בלתי שגרתית. בחור מופלא, למדן ושקדן, בעל כשרונות בלתי מצויים, נבון להפליא שנפשו מעוצבת ב מידות תרומיות. גם כאן, כדרךו מאוז, הריחו מאמץ דוקא את הנחשלים. מרבה ללמד עם ולהאזין לרחשי לבם. בד בבד, הריחו מנצל כל עיתותיו, لكنות עוד ועוד תורה ויראת ה'. גבולות היום והלילה מיטשטשים אצלו, שעה שהוא מתעמק ייחידי בסוגיות ושוקח כי מחוגי השעון אינם נותרים על עמדם...

שעה שמקיים את ישיבת "שפטי צדיק" בקריה החסידית בחצר הגלילית, תרים ראשיו הישיבה אחר דמות מופת של בחור משכמו ומעלה. באורח טבעי, המליצו הכל עליו. ראו בו תמרור, שיסיעו ولو בשهوات קצרה, להורות לצורבים ערים את הדרכם ולחזק את נדבכי היסוד של הישיבה.

הוא הגיע לשם, לכתילה, לשאות קוצרה של שבועיים. אלה נתארכו לחודשים. הערים שבו במחיצתו, שומרים עד היום את טעם חdroות אוריינית ואת מידת ההתמדה שקבעו

מןנו. הוא ישב וgres, למד ועיין ולא נתן דעתו לדבר, זולת תורה ועובדיה. כמעט לא ביקר באולם האוכל, באילו אינו זוקק למזון גשמי... מישחו גילה, כי תקופה מסוימת במשר שחוותו בחוץ, היה מזונו אך ורק רסק תפוחי עץ, בהפסכות חטיפות בין לימוד לעיון...

בתקופה זו נשאל פעם מהו פשר המושג בז'תורה התשובה מהירה איפינה את הדמות ייחסו של הלומד לתורה ציריך להיות כיחס הבן לאמו... בגמול עלי אמו גמול עלי נפשי בעלי עין צופיה, רואים בו דמות מזהירה. מיטיבים לצפות, עוד יותר ממה שנראה בעليل, לכל אדם. באחד הימים, הוא מגיע אל שלחנו הטהור של ב"ק מרן אדמו"ר מלעלוב זצוק"ל, מצטנף לו בצד, כחרגלו בכל מקום.

הבחן האדמו"ר בצעיר הגוראי הנחבא, כי לא אברך מן השורה הוא ורמזו לו להתקרב אל השלחן.

מן הסתם, רב הנך בקרב חסידי גור?... — שאל-קבוע האדמו"ר.

אריה העזיר נבור. עטרת הרבנות טרם ניתנה על ראשו ואף לא עלתה על דעתו. בענותה חן, השיב כי לא זכה לזואת.

אם כן — ממשיך הרבי — مستמא מגיד שיעור הנך?... והצעיר מחווה, לאות לאו.

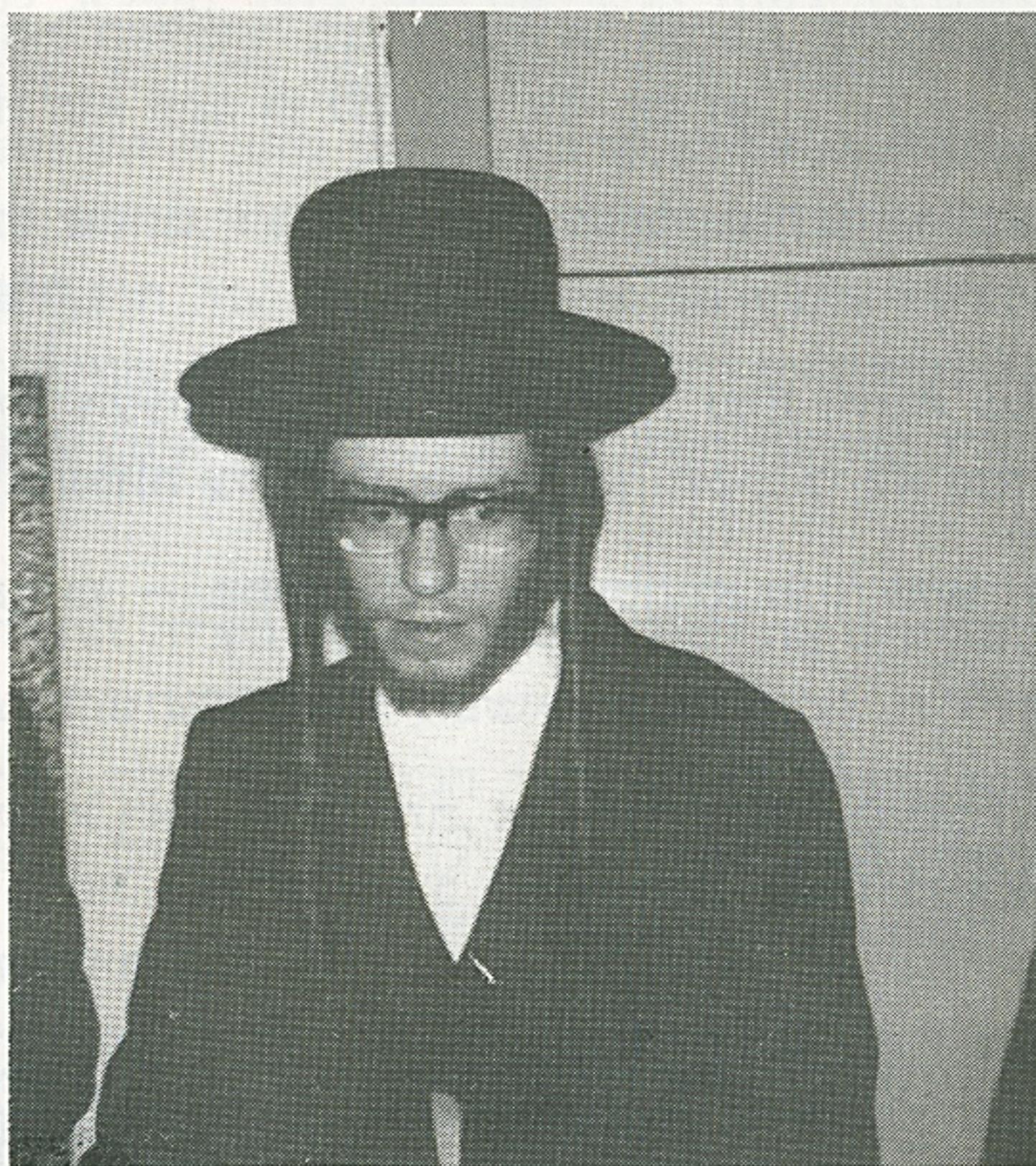
ושמא ראש כולל אתה, או מרבי' תורה ברבים? — אין הרבי מרפה... ואריה משיב בשפה רפה, לאות כי לא מיניה ולא מקצתה...>.

אם כן — נושא האדמו"ר את עיניו הטהורות ומפטיר: — או תהיה, תהיה!...

ביום חתונתו – זה מתן תורה**פרק חמישי**

הצלחות של אפרסמן, הגיעו שמעשמו הטוב, אל מעבר לים. משפחות מיוחדות של גדולי תורה, ביקשו לזכות בכלי חמדה זה, שחרף גילו הצער, כבר הודיעו לגודלות.

לא ארכו הימים, ובסימן טוב, נכרתו דברי התנאים והברית, עם הגאון הגדול, מחשובי פוסקי הדור ומחבר ספרים חשובים, האדמו"ר רבי מנשה קלין שליט"א, ראש ישיבת "בית שערים" אונגווואר באראה"ב.

ביום האروسין

שבחים רבים נקשרו, לעציר על הימים, שזה אך מלאו לו שמנה עשרה שנה. המחוֹתן שמח במקחוֹ, בהיותו מבקש לראות בחתנו לעתיד, את אחד מגודלי הדור הבא.

- העניות בה התעטף, מפליאה כל כך... — מעיד חותנו גאַבְד אונגואָר. — מצאתי בו הרבה יותר مما שציפיתי. עמדתי נדהם, נוכח עצמת הידענות, החריפות וההתמדה שלו. מתחנן הייתי ומעתיר לה', כי אזכה לחתן שיגיע לשיעור קומה כזו, לאחר שנים של عمل, והנה זכתי והוא באגרא רמה, כבר בגיל כה צער... מה מופלא, שכח השכיל להסתיר גדלוּתוֹ, עד כי נוצר רושם שיש לחזקו בלימוד...

ماוחר יותר, מתברר, כי רוב כתביו הتورניים, מאות דפים, סדרים בעשרות מחברות עבותות וצפופות, הם דוקא מימי הבחרות, בהם הרבה לחישות תורה ולהעלות פרי הגיניו עלי גלון.

לקראת הנישואין, טרוד החתן בගירסה עד מאד. גומא מאות דפי גمرا, מתוֹך מגמה לחזור על הש"ס ולטסימ אין אלה מסכנות, שלא השlimן עדין, لكראת "יום חתונתו — זה מתן תורה".

ברוב עם ובחרווה עילאה, נתקימה החתונה בארא"ב, בהשתתפות כ"ק מrnן אַדְמוֹר שליט"א, אשר טרח ונסע אל מעבר לים, לביקור של יום אחד אמריקה, במיחוד לבוגד החתונה.

מעמר מיוחד של התורומות הנשמה, היה בשמחת נישואין זו. הכל מאמנים, שכבר היוזהר הקדוש, "ישmach ישראל בעשוּו", מגיעים האבות הקדושים אל שמחת עצאייהם. על שמחה זו, מtbodyה המחוֹתן, מרגעו היגאון ראש ישיבת "שפת אמת", כי הרגיש בחוש, כי כ"ק מrnן אביו, אַדְמוֹר ה"אמרץ אמרת" זי"ע — שרוי בקרב השמחה.

אַתָּה שְׁבָחוּ רְבִיבָה נְבָרֶכֶת אֱלֹהִים
תְּהִלָּתְךָ מְלָא כָּל־עַמּוֹת וְעַמּוֹת
אֲנָשֵׁן כָּל־עַמּוֹת וְעַמּוֹת

אַתָּה שְׁבָחוּ רְבִיבָה נְבָרֶכֶת אֱלֹהִים
תְּהִלָּתְךָ מְלָא כָּל־עַמּוֹת וְעַמּוֹת
יְהִלָּתְךָ מְלָא כָּל־עַמּוֹת וְעַמּוֹת
יְהִלָּתְךָ מְלָא כָּל־עַמּוֹת וְעַמּוֹת

בשוב כ"ק מREN אדמו"ר שליט"א ארצתה, אמר לאחד מACHI החתן: – לא השתתפת בחתונת... היה זה חתונה גדולה... ברם הוצאתיך ידי חובה...

ריחיים על צווארו – ויעסוק בתורה!... – מיד לאחר נישואיו, ממשיר ר' אריה לחבוש את ספסלי בית המדרש. עולה, מתחילה וקונה דעת ויראת ה'. בפרק זמן קצר, דורך כוכבו, במרביין תורה ומורה הוראה, בעל מדרגה שרבבים משחרים לפתחו וכאייש חסד מופלא, שעיני עניים ועניים בדעת – נשואות אליו. מעט מזיו אורו, הריחו נשטח ונגלה, ברצות ה', בפרקיהם הבאים. –

ותורתן בתוך מעי

פרק שני

התמדתו בלבד לא ליאוט, תוך התעלמות מוחלטת מהגוף החלש, הייתה לשם דבר. יגע בתורה בהטעמאות רבה ואיינו מבטל רגע. לעולם אין רואים אותו פניו. תמיד גורס או עוסק בצרבי ציבור. בני החבורה בכלל האברכים דגור ודאונגואר באראה"ב, מפליאים את שקידתו. אבות גדולים בתורה מתברכים בו, מוכחים את בניהם, על שום מה אין הם מגיעים לדרגת התמדת, כזו של רבִי אריה.

כמעשו בגולה, כך בירושלים. השכנים שדളתם גבלה בשעריו ביתו, מעידים כי האור מעולם אינו בבה בمعונו לפני שעה ומחצה לאחר חצות לילה. ומשנה ראשונה של שחרית, לא זהה ממוקמה. בפני הקרוביים והרחוקים, הוא מנסה להסתיר את התמדתו. כאשר מתקשרים מבית הווריו שליט"א בשעה מאוחרת, סמוך לחצות, וسؤالים בחשש, שמא ישן כבר, שהרי הוא נהוג להשכים קום לפנות בוקר, תמיד הוא מצטדק: — דרך מקרה עיינתי וטרם פניתי לישון... אלא ש"מרקירים" מסווג זה קנו להם شبיתה בمعונו...

יש לו ללילה שנברא לגירסתו, סגולה מיוחדת, באשר איש מהשואים והנערבים אינו בא להפריע באמצעות הלימוד המעמיך... מנוצל איפוא עד תום, מלבד שעותamina חטופה.

העיניהם הטרוטות מחוסרamina שינה, מתרכזות בספרים, גם לאורך היום כולם. גם פירורי הזמן, אלה הנשטים דרך כלל והולכים לאיבוד, מעובדים למסכתות שלמות... כל המתנה בכל אחר ואתר, מיתרגמת לפראקי משניות, הנגרסים מתוך ספר קטן החונה דרך קבוע בכיס המעיל הפנימי....

התמדה ה"רגילה", אינה אלא בסיס להתמדה ביותר שאთ, לקראת ימים טובים. באחד מימי הכיפורים, חרד חמיו, בראותו אותו עיף ותשכח, על סף התמוטטות. "חקירה" קצרה, העלה כי האברך הצעיר הדירamina שינה מעינוי וסימן, כהרגלו מדי שנה, את מסכת יומה כולה. שפטיו היו צחיחות מלמד בלבתי פוסק בעיצומו של צום. החותן המודאג, לא יכול להסביר לסתנות כי אלה שהابرך נוטל על עצמו ו"אימס" על חתנו הצעיר, כי יגלה את הדבר לאביו... אלא שרבי אריה אינו מתרשם. העיר בפשטות, כיABA יודע על כך ואין חידוש בדבר, שכן נהגו לסייע מסכתה של כל חג בחג.

משנתגלה ה"סוד", נתברר כי האברך הצעיר, מסיים כמו כן, את שאר מסכתות החגיגות: פסחים – ביום הפסח, ראש השנה – ביום החג ומסכת ביצה – בחג מתן תורה וכו', בלבד שיעוריו ולימודיו הקבועים.

זמנו היה יקר בעינו יותר מבכל. הייתה זו סיבה למייעוט עיונו בספרי אחרונים, תוך שהוא מרבה להעמיק בדרכי הראשונים. בגין עובדה זו, מצויים בין כתביו, חידושים רבים, בהם הוא מכין לדעתם של גדולי האחרונים. שלא בספרי פלפול, הרבה דוקא לעין בספריו הפסיקת האחרונים. כמעט אין ספר

הלכה בן זמנו, בכל מקצועות התורה, שלא עוטר בהعروתו המרובות, על כל דף ודף.

לא לחייבם היו שעותתו כה מסולאות בפז. שכן, עקב תפיסת הבזק שלו, הצליח לכנסות בזמן קצר, ואוצרות של תורה. אחד מהצעיריים שזה מקרוב הגיעו אל הכלול שבראשו, התפללא, כאשר ראש הכלול, מבקש לא להפריעו הבוקר, שכן עלייו לסיים איזה מבצע. הוא החליט "לרגל" ולעקוב אחר מהותנו של המבצע המסתורתי...

מה שראו עיניו היה מדרהים. רבי אריה ישב ליד חלקו השלישי של שולחן ערוך יורה דעה, כשהאצבעו עוברת במהירות בין השורות, דף אחרי דף, סימן אחרי סימן... עד העזרים סיים חזורה מהירה על הכרך כולו...

גם תורה חדשה לו, קנה ב מהירות בלתי מוכרת. חמיין מעיד, כי בשנות לימודו עמו מרדי ערב, בשלחן ערוך יורה דעה עם נושאי הכללים, מעולם לא היה צריך לחזור בפנוי פעמיים... גם הפעם הראשונה, נראתה כמעט כמיותרת...

אבל בעל כשרונות מעולים שלמד עמו בחברותא, נזכר בתמהון בדבר קטע ט"ז קשה שלמדו יחדיו. כתום הלימוד המפרק, הצעיר לרבי אריה לחזור על הלימוד, ליתר הבירה וכי שהדברים והקשים יוחקקו בוכרון. אלא שלפלייתו הסתייג עמידו מהרעיון... הוא טען כי דברי הט"ז כבר מונחים אצלם בקובפסא... לביקשת החבר, חזר על פה על דברי הט"ז, לאחר פעם ראשונה של לימוד.

סיפר יהודי בא בימים, בן קהילת אונגוואר: – עשרה תלמידי חכמים, שאלתי פשרה של משנה קשה במסכת כלים, ונותרתי ללא מענה. כששאלתי את רבי אריה, והוא אך בן

תשע עשרה שנים, הצעץ רגע קל ופטני בתשובה בהירה
כלآخر יד.

היגיינה והعمل והכשרונות הבורוכים, לא היו לרייך. זכה רב妃 אריה, להיות כבוד סוד שאין מאבד טיפה. בעל זכרון מגדהים. גדולי תורה שהיעידו כי נערזו לעיתים מזומנים באוצר ידיעותיו הבלתיום, הגדרו "אנציקלופריה חייה". חותנו העיד בהספריו: "לא יהיה תוספות אחד בכל הש"ס שלא זכר; בשולחן ערוך אורח חיים, היה בקי כבתפילהת "ארשי"; בשולחן ערוך יורה דעה טיל כבתוך שלו; בחושן משפט השלמים עצמו..." הדברים מדדו לא אחת במבחן. כאשר עמד רב妃 אריה ופלפל בשמוועה עם חותנו גאב"ד אונגוזאар שליט"א, צוית האחרון דברי תוספות. החתן הצעיר חשב קימעה ומפרט: — אין זכור ל'תוספות כזו...

ההערה הדרימה את השומע, שכן משמעה כי כל התוספות
שבש"ס זכורים לו, סודרים וחוקקים במוחו...
לבסוף התברר, כי התוספות אכן קיימות, אלא שני הலומדים
הBINOHו בΖΥΡΗ שוניה...

לכח הזוכרון הנדריר, הייתה גם השלבה, הלכה למעשה. בليل הסדר, מיסב על שלחן חותנו, אמר חידוש עצמי מופלא על הפיוט "חד גראי". חמייו שהתרשם עמוקות מהחירפות החידושים, הציב לו לרשום הדברים בחולו של מועד, כדי "דבר האבד". רבבי אדריה מתחיך וכלאחר יד, מפטיר כי הדבר מיותר... – דברים שחפצתי בהם – לעולם אני שוכח...

ב"שיטה" זו, הראהו גם "קונה" ספרים... רעו שמדובר עמו בקשרי פלפל אורייתא, מספרים כי ספר שנקנה על ידו, נלמד בו ביום מכריכה לכריכה. מכאן ואילך – שוב אינו זורק

לו עוד... הדברים חקוקים על לוח לב ואין עוד צורך בספר.
לעתים מזומנות הוא מעניקו לחבר...

לימודו עמוק. נוחת ל עמוק המצולח, מרים את החrstים
ומגביה מרגליות ופנינים. שירות מחברות גדרות וצפיפות
שהותר אחורי ברכה, מתחות את שביל לימודו. במשעול הזה
התהלך לאורך שנים קצרות, אך גdotsות.

עם מספר ידידים קרובים, תלמידי חכמים מובהקים ובמיוחד
עם גוזלי תורה, מרבה להשתעשע בחידורי אורייתא. ראשו
ורובו במעמקי העין וככלו נסער מהתלהבות, עם מיציאת
פתחון לקושיה חמורה, או ביאור חד וחלק לסוגיה עמומה.
לא אחת, כאשר מצא תירוץ לקושיה שהתחבט בה עם חברו,
كم ועלה אליו במיוחד אל הישיבה, להתחלק עמו בחוויה
החוונית.

חידושיםו, שרבים מהם, בפרד"ס כולם, מצויים בעשרות
מחברות כתביו, חבקו זרועות עולם. נוטל מדבריו התורה
העשירים במקום אחר, שאינו קשור כלל לעניין, ושותלן יפה
יפה, במקום בו עניים הם.

תלמידיו בכלל האברכים, לא ישכחו, את השיעור הכללי,
שהשמע בשעהו, להבריחת"א אביו, מורהו ראש הישיבה
שליט"א, כאורח בית המדרש, על פי הזמן ראש הכלול.
לא רק בגל הדברים שהושמעו, אלא גם בגין מה שנתרכש
בסיוםו של שיעור.

ראש הישיבה נשא שיעור מקיף ועמוק, בשלהן ערוך
חוון משפט, בסוגיות "מעביר על רעתו של בעל הבית".
פיסגת החידוש באותו שיעור, הייתה ראייה מבrikה, מירושלמי
בתרומה וחלה, המדבר על "פיהת עשרה או הויסף עשרה".

מימין לשמאל הרה"ג ר' נפתלי נוסבאום שליט"א, מוריינו ראש היישיבה שליט"א,
מורינו יעקב אריה שליט"א, מוריינו הר"ר אריה זצ"ל

בכלות השיעור, בדרך אל החוץ, סיפר אחד המשתתפים לראש היישיבה, כי בנו, ראש הכלול, אמר לפני מספר ימים את אותו חידוש מרכזי, בשיעורו בפני לומדי הכלול... סביר היה ששמע מפי אבא...

חזר ראש היישיבה ונכנס, כשהוא אומר לפני האברכים:
— עתה נודע, כי ר' אריה אמר דברים כפי שהשמעתי... אם חכםبني, ישמח לבי גם אני, כי כיוון לדברים... אילו ידעתि, הייתה אומרים ממשו...

אחד מחבריו, בר אוריין ובר אbehן, מספר על חקירה שהרצחה לפני גדולים וגאונים ולא פתרה ורבו אריה פיענצה על אתר:

על אכילת דם — חייבה תורה ברת. חז"ל קבעו במסכת זבחים, כי דם שבישלוּוּוּ — פטור האוכלו מכרת, שכן אינו

עוד דם. יסוד נודע אחר הוּא, כי הדם הוּא אחד משבעה המשקימים, המכשירים לקבל טומאה. נשאלת איפוא השאלה, מה יהיה דין דם שבישלו, האם הוא מכשיר לקבל טומאה, או איןו שוב דם?

רבי אריה הרהר רקה והשיב: — סבורני כי זה התוספות עורך!... (א אפענע Tos). במסכת שבת, קמג ע"ב, קובעים התוספות, כי חלב מכשיר לקבל טומאה, שכן מקורו מדם שנעכר ונעשה חלב. הרי לך, שלמרות שהדם עבר שינוי מהותי, עוד דין דם עליו לעניין הקשר לקבלת טומאה.

עם כל עצמת חידושיו, לעולם איןנו עומד על דעתו. מוכן להורות ללא היסוס על כל טעות קטנה ביוור. לא יעלה על רעתו לננות ולמצוא תירוצים ולישב דבריו התמותהים...

רבים מחידושיו, עללו על הכתב. והוא טרח וכותב, רשם וסידר, במלאת נמלים ודקדנית, שגולה את שעת השינה שלו. בין עשרות המחברות שוחר אוצר בלום, חידושים מפלאים בכל מקצועות התורה. אין כמעט נושא תורני, לרבות בתחוםים הקשים ביותר, שלא חידש בו. הוא מטייל בנגעים ואהלוות, במקיאות וטומאות כלים, בחושן משפט, יורה דעה ובאן העור, מעלה ציצים ופרחים. מומחים שעיננו בעזובונו התורני, נדרמו מהיקף היבול. — רק התמודה בלתי מסויימת וכשרון נדרי, מסוגלים להביא אוצר כזה, בפרק זמן כה קצר — הפתירו בשברון לב.

המחברות סדרות-סדרות, בדיקן אותה מתכונת אחידה, לאורך קרוב לעשור, מתשל"ח — אז היה בן שמונה עשרה ועוד תשמ"ז. הדברים באים בהרצעה ברורה, נושא אחר נושא, כשפתח מכוען, קבוע בסוף המחברת.

בין השיטין, ניתן למצוא אירפה אישם, חידושים שהוא מביא, מחייבת התורה, משמו של חברו הקרוב, עמו הרבה לפלפל.

מלבד החידושים המכונסים, מעוטרים עשרות ספרי הלכה בכל תחומי החיים, בהערכתו העניניות, לגופה של פסיקה.

אוצר של יראת שמים

פרק שבעי

ראשית חכמתו – יראת הא'. "אמונות עתיר, חוסן ישועות, חכמה ודעתי", כרוכים בחבילה אחת עם "יראת הא'" היא אוצרו. והיראה – קודמת לחכמתו: מילדותו, בולט אצלו ה"שומר", החודה מפני "לא תעשה" שבתורה ואבק איסור. רחוק מהרגע, מכל דבר בעור, במטחוי קשה.

חכמים סייפרו, כי בחבל יהודה, נהגו להספיד אדם, על מה שיש בו ואילו בגليل, ספדו על מה שיש בו ומה שאין בו. עצמת אישיותו, אינה רק ב"מה שיש בו", אלא לא פחות, ב"מה שאין בו" – באותו חלק רע, שאין לו שייכות אליו כלל...

צעריהם מתבוננים ביראת שמים השופעת ממנו ומתחפעלים. אברך מתלמידיו, מהתבטא בהתעוורויות: – אין עוד בן אדם המפחד מה' כמוهو...

יראת שמים מכוננת ארחותיו, לנוכח "שוויתי הא' לנגדי תמייד". הקרים אליו ביותר, קוראים עליו את המקרא: "בכל דרכיך דעהו", על שום הליכותיו בקושש. חותנו מעיד בהספדו

רווי הדמעות והיגון, על גדרי פרישותו וקדושתו, שהיו לפלא גם לפני מאתים שנה.

רב הנעלם על הגלי בארכחותיו. הוא מייסר גופו ומונע ממנו דברים. שניים, נמנע כמעט לחלוטין מאכילת בשר. מרבה להתענו בימות חול רגילים, חרף חולשת גופו החחש, שלא היה אלא כעור ועצמות.

תענית קבועה לו – ביום הולדתו. טוען כלפי עצמו, על שלא השיג בשנה שליפה את התכליות, שאם כן לא הייתה מוענקת לו עוד שנה, שהרי משחשלים אדם תפיקודו, הרינו מתבקש לעולמו... סופו הוכיח על תחילתו, כי בו"ר שנים, אמנים סיים שליחותו ונתקבש בישיבה של מעלה...

גם את המעת שאכל, בדק בקפידה, טרם הביאו אל פיו. כך, לפני שהכנסים אל ביתו בשר, ביקר בבית השחיטה, על מנת לעמוד ולהיות במו עניין, בדקדקנותם של סיוריו הכספיות. אף גם בירר במשך יומיים תמים, עם מומחה ת"ח וירא שמים מרבים, העוסק בפיקוח על כשרות דגים, את כל פרטיו בשורת הדגמים, הסוגים הכספיים וההימנעות מחשש תולעים. באופן אישי טרח ובירר אצל גורמי הכספיים, על כל סוג שימורים, טרם עלו על שולחנו.

ミיראת שמיים שלו, אימת שבת עליו, קל וחומר מעם הארץ. "ירא שבת" הוא מאד. מקבל פניו שבת מלכתא בעודו גדור. לאחר חצות יום, מקבל עליו כל חומר שבת ואינו עושה מלאכת חול האסורה בשבת. מפנה עצמו להכנה רביה לשבת, על טהרת הנשמה.ומי שטרח בערב שבת בקדשי שמיים, הרי שבתו מתעלית, קודש קדשים.

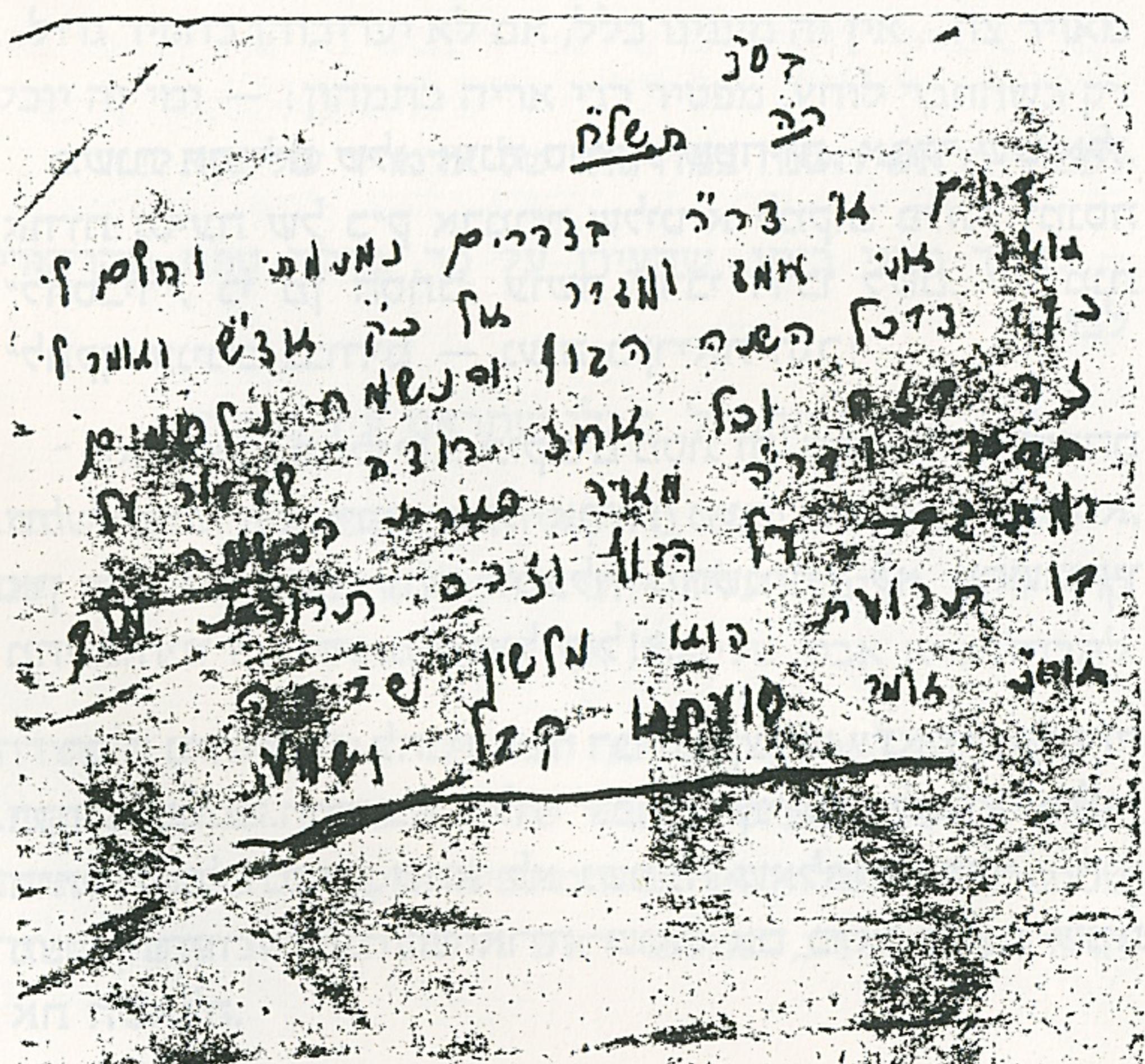
יראת חטאו, מביאתו לידי חשש מפני הייצאה לרוחבה של עיר. טרם צאתו מהעיר, חרף היותו מההממעטים במקוואות,

מקפיד לטבול במקווה טהרה. והאיש אשר טהור – ובדרכ לא היה.

איש חסיד היה

פרק שמיני

בחסידות תיק, דבוק בלהבדליך"א כ"ק מרכז אדמור"ר שליט"א מגור. מתעמק להבין דבריו קדשו, והיו עיניו ולבו שם כל הימים. לא אך בהקיז, כי גם בחלום, נפשו קשורה בנפשו. מפתكا שרשם לעצמו, עולה חלום מופלא, בו הוא בשואל פי כ"ק אדמור"ר שליט"א בענייני חסידות ונענה.

ר"ה תשל"ח.

ביום א' דר"ה בצהרים נמנתי וחלם לי אשר אני עומד ומדבר אל ב"ק אד"ש ואמר לי בר בכל השנה הגוף והנשמה נלחמים זה בזה וכל אחד רוצה לגבר על חברו ובר"ה מאיר הארת הנשמה ומתגבר על הגוף וזה"ס תרועת מלך בו תרועת הוא מלשון שכירה, אח"כ אמר שועתנו קבל ושמע.

משנת חסידיים שלו, אינה סובלת שטויות. אברך ששואלו, אודות נסעה של ב"ק אדמ"ר שליט"א למקום פלוני, ומנסה "להסביר", כי מן הסתם, עשה הרבי דרכו לשם, על מנת "لتיקן" עניינים גבוזים – נענה בקריאת תגר :

- האם הרבי מתיקן?!... תיקונים מסווג זה, הם אולי, מעשייהם של "רבאים פשוטים", אבל אודות מעשי אדמ"ר שליט"א, אין לנו כל נגיעה והם למלחה מהשגתנו! לא מחייבתו מחשבותינו וממי ידע מה فعل קל!?! ...

רבים נעיצים בו, להבין פשר דברים קצרים שנאמרו ברミזה בקודש פנימה. תשובה בלתי צפואה שניתנה לאברך פלוני, הותירה לבבו ספק, שמא לא נשמעה שאלתו בבירור... הוא מציע הרהוריו בפני רבי אריה, שואל אם כדי להציג שנית את השאלה.

- אילו היה בכוחי – מזען רבי אריה – הייתה מסיר את השטרימל מראש, על דברים כאלה שאמרת... ביצד תסיק אדעתך, שאדמו"ר אינו מבין שאלתך... הלא תדע כי ברגע בקעה ידית דלתו, והוא נכווה כל מעשיך, מעודך ועד הנה?!...

מורא רבו עליו כמורה שמים. כלו מלא אימה והוא חת מלחתיצב אל מול רבו. בתפילות ראש השנה ויום הכיפורים, הריהו נמנע מלעמוד במקום המכובד השמור לנכבד כ"ק מרכ אדמו"ר ה"אמרי אמת" זצוק"ל, במורח בית המדרש הגדול. מבכר דוקא להעטנו במערב הקיצון, ליד מתלי המעלים שעלו דלת הייצאה הגדולה...

לא הכל יורדים לסוף דעתו. חבר קרוב שואלו למה יעשה בן והוא דוחה בקש, בתירוצים חסרי פשר, כמו רצון ליהנות מאoir צח... אין זה מעניינו כלל, אם לא יעריכוوه בחסיד גדור!... רק כשהחברلوحץ, מפטיר רבי אריה בתמהון: – וממי זה יוכל לעמוד בראש השנה במחיצתו של אדמו"ר שליט"א?!...

לאחד מבני ביתו, שהעירו על כף, מגלה טفح מהרהוריו לבו:

- כאן אוכל להתפלל, מבלי שתראני עין בוחנת...

נאמן לגישתו זו, אינו נדחק בין העומדים בשורה הראשונה. קרן זיות חביבה עליו יותר. רק לעתים, נכנס יחד עם להבדלה"א אביו שליט"א, אל הקודש פנימה.

זוכה רבי אריה, להקרא יחד עם אביו ואחיו, לסתודה שלישית, שעה שכ"ק אדמו"ר שליט"א עורכה בחדרו הפרטי. מסוימים ליד השלחן אך בני המשפחה הקרובים ביותר. באחת ההזדמנויות אירע, שמלבד ראש הישיבה שישב מימין, נותר

מקום פניו ליד ב"ק אדרמו"ר. היה איפוא ברור, שרבי אריה, שהיה המבוגר בבני ראש הישיבה שנכחו, ישב במקום זה. אלא שהוא הבין אחרת... הוא זו העירה ואילץ את אחיו הצעיר לשבת קרוב יותר לאדרמו"ר...

בפני אביו שתחמה מה ראה על כהה, בזמן שלא היה במקום מבוגר ממנו, התנצל: — מי אני שאשב ליד ב"ק מרכז אדרמו"ר שליט"א...

פעם אחרת, גם זאת לעת רעוא דרעווין, והוא מיסב, לאחר שנקרא, במחיצת להברלה"ט"א ב"ק מרכז אדרמו"ר שליט"א ואביו שליט"א, מבחין לפתע האב לחדרתו, כי חזרו בסיד פניו של רבוי אריה. חושש היה שמא חש בער, חלילה. ברמיזה של שלומו וקיבל תשובה רמז שהנicha דעתו. רק אחרי כן, הצדך רבוי אריה, כי חש עצמו נבור ערד מادر, על כי "נטלו את האברך הפחות שבבית המדרש והושיבווה קרוב כל כך, לנקודת האמת הפנימית..."

אמרו על אהרן הכהן הגדל, כי עמר בשוש ונכלם ביום חנוכת המשכן, משומ שעה על לבו זכרון חטא העגל. אמר לו משה: למה אתה בוש? — לך נבחרת. גדול החסירות פירשו לאמור: למה אתה בוש? — לך, על שום מידת בושה שיש לך — נבחרת!...

אפשר שדוקא צניעותו זו, היא בין הסיבות שהוא הוא, הזוכה להיות נקרא אל המלך, אל הקודש פנימה, לעיתים כה מזמנות, לسعدת צהרים במחיצת להברלה"ט"א ב"ק מרכז אדרמו"ר שליט"א.

ב"ק אדרמו"ר מצוה להגיש לפניו מאכל ומורה לו לאכול ממנו. משסימים את מנתו, מוסיף אדרמו"ר עוד ועוד, בנהנה לראות ביעד תלמיד חכם עיר וכחוש זה סעד, דבר שיחזקו,

והרי אם יש קמח — יש תורה והיינו דאמרי אינשי:
"כאכילתכם כן תורתכם"... ושםא, מבקש להעמידו ב מבחן,
לראות עד היכן מידת סבלנותו...

רבי אריה מצית וממשיך לאכול. הוא כבר איתנו יכול
עד, אך לנוכח רמיוחו של גдол העומד על גבו, אינו מעלה
על דעתו להפסיק או להראות כי קשה עליו האכילה. ואכל
ואכל, למרות שאינו יכול לעמוד ברוב טוביה...

לאחר שסימן ויצא לחוץ, נתהפכו עליו בני מעיו והקיא
כל הסעודה כולה... לא נודע כי בא מזון גשמי אל קרבו,
אך "לחם אבירים", המזון הרוחני שסיגל, כחסיד אמת, נבלע
בעצמותיו...

ראייתי בני עלייה והם מועטים...

פרק תשיעי

בבחינת "הולך", רבי אריה. איןנו נשאר על עומדו ואינו
מסתפק במעט של התעלות הנשמה. לאחר שהוא מפנה לבו
ורוחו מהבעלי עולם ומתיר היכל להשראת שכינה, כמהה נפשו
לטמיר ונעלם, להתעמק בפנימיות התורה, בחכמת הנתר,
בקדושה וטהרה.

בחשי, עוסק בחכמת הנתר. עולה ומתעללה בה ואף
מחדר חידושי תורה בקבלה. איש לא ידע על קר. אפילו
אביו שליט"א, שהכיר בבנו כי ישודות הקבלה קניים לו, נודהם
לראות בחידושים, עד היכן דברים מגיעים. מוקבלים שעיניו
בכתביו, بلا שנאמר להם מי מחברים, הביעו את ההשערה

כִּי אֶלָּה דְּבָרֵי מִקְוָבֵל בַּעֲלֵ שִׁיעֹור קָוָמָה, שָׁחֵי לִפְנֵי מַאתִים
שָׁנָה וּחִידְשָׁה חִידְשִׁים מַוְפְּלָאים.

רְחוֹק מִמֶּנּוּ הַעִסּוֹק בְּקַבְּלָה, רַק לִשְׁמָם עַיִן גְּרִידָא. מַבְשֵׁךְ
אָרְךָ לְהַתְּעֻלוֹת, לְתַקְּןָ עַולְםָ בְּמִלְכֹתָיו יִתְבָּרֵךְ. אָפָּה הוּא, שְׁקָנָה
פָּרָק בְּמִשְׁנְתָה הַ"שְׁמוֹת" הַקְדוֹשִׁים, מַתְפֵלָל אֲרוֹכוֹת, לְעַתִּים בֵּינוֹ
לְבֵין קָנוֹן, בְּיִיחִידּוֹת. רַק אִם מִישְׁהוּ מִבְּחִין בָּה, הַרְיָהוּ מִמְּהָרָה
לְקַצֵּר, לְהַתְּפֵלָל כָּאַילּוּ בְּחַטְּפָה...

פָּעָם, כְּאַבָּרָךְ, הַתְּפֵלָל לִידֵי קָבְרוֹ שֶׁל הַתְּנָאָ רַבִּי יְונָתָן בֶּן
עוֹזִיאֵל בְּעַמּוֹקָה. מַחְמָת אָופִי הַמָּקוֹם, עַמְקָה נְטוּעָ אִילָנוֹת, סְמוֹרָה
הִיהִ וּבְטוֹחָ כִּי אֵין אִישׁ רֹואָהוּ. עַמְדָה וְהַעֲתֵיר בְּתַנּוּוֹת וּבְדַבְּקוֹת
מוֹפְּלָאהָ...

וּפְעָם אַחֲרָתָה, הָוָא עַוְלָה עַל גַּג בֵּית גִּיסּוֹ, לְקַרְשָׁ אֶת הַלְּבָנָה.
עֲבָרָת מַחְצִית הַשָּׁעָה וּהָוָא אַינְנוּ שְׁבָ... חַשְׁשָׁו שְׁמָא אִירְעָעָ
חֲלִילָה דְּבָר... עַלְוָה אֶל הַגָּג וְהַנָּהָר רֹואִים אָתוֹת רַוקֵּד בְּפָנֵי עַצְמוֹ,
רַיקּוֹד מְלָא דְבָקוֹת וּשְׁמָחָה. דְקֹות אֲרוֹכוֹת עָבָרוּ, עַד שְׁהַבְּחִין
בְּעוֹמְדִים עַלְיוֹן. אֹז — הַפְּסִיק מִיד אֶת רַיקּוֹדוֹ...

בְּבִיקּוֹרָוּ בְּבֵיתָו, מַרְצָא אֲחִיו עַל שְׁלַחְנוֹ אֶת סְפִיר הַפְּלִיאָה,
הַקְנָה — סְפִירִים עֲמֹקִים בְּחִכְמַת הַקַּבָּלָה. לְשַׁאלָתוֹ מַה לוּ
וּלְסְפִיר קָבְלִי, הַרְיָהוּ מִשֵּׁב בְּמַתְנָצָל, כִּי גַם דְבָרִים פְּשׁוֹטוֹת
נִתְןָ לְמַצּוֹא בְּסְפִיר זה...

מַעֲלִים עִיטּוֹקָו וְהַנְּגֹתָיו עַל פִּי הַקַּבָּלָה, אֲפִילּוּ מַבְנֵי בֵיתוּ.
לִימִים, מִבְּהִירָה לוּ הַרְבָּנִית, כִּי חַבֵּל עַל הַמְּאָמָץ... מִמְנָה
לֹא יַצְלִיחַ לְהַסְּתִּיר אֶת הַדְבָרִים הַנּוּלָמִים... אָרְךָ בְּשָׁלוֹן,
מִמְשִׁיךְ וּוּטֶף אֶת הַהְנָגָות בְּאֶדְרָתָה שֶׁל פְּשָׁטוֹת.

מַנָּהָג קָבָעָ לוּ, לְלִמּוֹד קְטֻעָ בְּזֹוֹהָר הַקְדוֹשָׁ וּלְקַרְאָתָ קְרִיאָת
שָׁמָעָ לְפָנֵי קִידּוֹשׁ לִיל שְׁבָת. אַחֲרָ, מַזְמָר בְּנוּעָם וְהַשְׁתְּפָכוֹת

"ידיד נפש". בצפרא דשבטה, מנעים בדיקות, "אנעים זמירות" ו"אין כאליקנו".

רבים ממנהגו סתומים וחתומים. בנסעה למקומות הקדושים, מגיע אל קברי צדיקים בבית הקברות העתיק בצפרא. אין יורד אפילו מהרכב, מתחפל מרוחק... נסע לטבריה ומקש מנהגו, להקיף את הכנרת סביביסביב. הנג היה משוכנע כי רצונו להזין ענייו בנוף המרהיב. מה רבה השותממותו, בראות כי הנסעה העיר אינו גורע עין כל הנסעה מהספר שלפנוי...

מרבה ללמידה שמוותיו גם אליבא דחכמת הנסתה. לחבר שלמד עמו בחברותא, מטעים ואומר, כי כל קטע גمرا, ניתן ללמידה בעורה שונה לחלוtin, על פי הקבלה. — גם אני יודע דברים קלים — הוא מפטיר, תוך שஸביר כמה שורות מהגמרא שלפניהם, בדרך הסוד.

התדרמה שאזהה את החבר, שמורה עמו עד היום. לפלייתו, נראה רבי אריה שונה בתכלית, מבכל עת לימוד אחרת. בעת למידה בפשטות, ניכר היה על רבי אריה מתח פנימי מסויים, שנבעו מעוצמת העין. ובשעה שהסביר על פי הקבלה, נסוכה שלוה על פניו ושמחה מאירה אותו...

הוא לומד וمبין, נחת לעומקם של דברים ומשיג השגות. בפני חבר קרוב, סח בגודלו של ב"ק מزن אדמוני מלעלוב זוקל:

— בצעירותי, ביקרתי בנוה קדשו, לעת עירכת שלחן הטהור. לא הבנתי, פשר תנעות שונות שעשה הרבי. ילדות הייתה بي, וחיכתי אל לבי — הוא מתודה. — ביום יודעני, כי כאשר גברא רבא חווה בדברים שעין לא ראתה, הריחו מסתיר זאת בתנועות שונות...

גם ארחים ושיגם של נסתרים גלו' לעינו. בביטחון במירון, להשתטח על ציון רבינו שמעון בר יוחאי, שלוח בההילות את ילדו הקטן, לקרוא לאמא מעוזת הנשים. מראה לה על יישיש קרווע בגדיים, היושב בפינה, כאחד הקבענים. — יהודיו זה — הוא מהוועה — איננו אלא אחד מן הנסתרים, מל'ז צדיקים...

- מניין לך זאת – מתפללאת הרבנית והוא משיב, כי הוא יודע את אשר אומר. – הוכחה תהיה לך, בראות כי ישיש זה לא יטול מחתנת יד מאיש. רק ממנקי וקבל בתשואות חן....

דברים מופלאים נודעים לו. באחד מימי ראש השנה, מבחנים בני הבית, כי כל גופו מתמלא לפטע חיל ורעדת... מסביר כי אדם יכול לחוש, אימתי דנים אותו בשםיהם. — ברגע זה נעשו משפטיו ורוני לפניו שופט צדק...

חלום לי שאמר ופניהם איש אל אחיו שכל העולמות תלויים זה בזה תעוי התעוורות בתחום מתעורר העליון.

חלום לי ביום ש"ק חולם זהה טובנו שבאו לשאול את סבי מ"ן אדמור' זצ"ל איזה שם לקרואילד ואמר שיבוא שוב אחר שבת ובאו לשאלני פשר דבר ובארתי לאוטו שואל גם במפקך באמצע בפ' שבת ואח"כ ויקראו בית ישראל את שמו מן ע"כ החלום, ואח"כ באրתי דעתין שם הוא הפנימית של אותו דבר במצינו בוגם' שמא גרים הרי שהשם מרמז על תפקיד האדם ובשבט נגלה זה הפנימית, והנה במן ה' הזוה"ק מרוע לא ירד בשבת ותרצחו איננו מובן ונראה לבאר דברי הזוה"ק שבונתו ש"ק הוא הברכה הפנימית שבחול צרי' השבע להתגלל ולהעצמצם בבחינת מזון ובשבט הוא בחינת פנימית השבע היורד מן השמים ע"כ לא ירד מן בוצרה גשמית וזה שבתוב דמינה מתברבן ולכן נקרא מן לשון הכתנת מזון שהוא השפע וזה חשבו בני' בשבת עוד נראה דמן גי' מלאך שבחול הנהגה בחיי מלאך ובשבט ראו כי ה' נתן שהוא השפע מהשית לבודו ע"כ קראושמו מן. עד נראה דמן גי' ב' שמות שהוא סוד השפע ידי בזה כי סודותם בסוד השמים והארץ הזהו באור לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן וזה עניין תורה הפנימית שכל דבר שנתלבש בגשמיות בשביל תורה.

בקבלת שבת משפטים תשlich' עלה בדעתי לפרש מאמר תמורה מיום שחרב ביהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה עפ"מ"ש הגדו השמים צדקו וכן אי' השמים מספרים כבוזו ומיום שחרב ביהמ"ק נסתר זה זהה לא נראית בטהרתה ולע"ל יהא פצחו הרים רנה. ומהכל יתגלה כבוזו אמן כי"ר.

סְרִיפָה

זֶה תֵּן זַכְּרָה אֲלֹנִיגָּה מִגְּרָב וְזַכְּרָה
 אֲלֹנִיגָּה הַנְּזֶה אֶת שֵׁי קְרָבָן לְעֵד גְּפָאָה
 גְּפָאָה קְרָבָן אֲחֵרָה סְמָך וְלְמָמָך מִגְּרָב
 זֶה גְּזָה רְגָאָה נְעָלָה כְּעֵד הַלְּבָתָר
 אֲלֹנִיגָּה דְּשָׂפָקָתָר מְרָאָתָר שָׁעָן גְּלָעָד
 וְלְגָתָר כְּזָמָתָר אֲשָׁנָה בְּגָדָה עַל עֲזָבָה
 פְּלָגָה אֲבוֹת תְּחָאָה וְתְּחָאָה אֲלֹנִיגָּה שְׁפָסָן
 הַיְּהָוָה וְלְגָזָן דְּגָג צְדִיקָה כְּפָאָה
 הַגְּדוּתָה אֲלָכָה אֲלָכָה דְּגָג הַגְּאוּתָה גְּנוּמָה
 כְּלָגָתָה אֲגָדָה שְׁפָסָקָה רְוָיָה וְרְגָאָה אֲלָ
 גְּנָלָה גְּנָיָה בְּלָבָן שְׁוָיָה יְבָלָן גְּחָלָה
 נְאָזָן אֲתָן שְׁלָה תְּחָמָן אֲזָה יְלָאָה
 לְמָאָן דְּכָנָן לְאָזָה דְּגָלָה וְאָזָה קְרָבָן
 בְּלָבָן גְּלָעָד

בהיותי בפה אמריקה חלם לי בלילה ש"ק תשובה הנ"ב אם
 שרי לאחר למול ולשני לפרווע שבת קדר והתר שם וכחולות
 חלמתי דיש לוזה ראייה ממשנה פ' אין עומדין דברכות ואח"כ
 כשהקצתתי ממשנתי שמתני לבי למצוא ומצאתי כי יגעתי ממשנה שם
 גבי מי שטעה שמביайн אחר תחתיו ומתחיל ממקום שפסק הראשון
 ובמדרש הרבה דברים פ' זאת הברכה מביא מוה דגם האבות התחלו
 כל אחד מהיכן שפסק חבירו והביא מזו המשנה הרי דברי ישראל
 יוכוין לחבר מעשה אחד לשני שזה יתחיל וזה יגמר וא"כ ה"כ
 במילה זה מוהל זהה פורע והבן כי טוב הוא.

בחלום אדבר בו... פתקאות שרשם לעצמו, מעידות על חזונות חלום, בהם נגלו לו דברים/cmsים. לעיתים מתבררים לו חידושים תורה וענינים נשגים, באישון לילה.

בחיותו כבן עשרים, בבוקר שבת בארא"ב, נראה מתחלה אנה ואנה כסחרורי, מוטרד ומובהה. לרבעית המודאגת, איננו מוכן לגלות פשר דבר. רק לאחר הफצרות, מספר לה בשובו מבית הכנסת, על חלום מהihil שחלים: היהודי בעל ז肯 שיבת, התירוע בפנוי כי מוחבלים עומדים לנחות מן הים בסירות גומי, למטרת פיגוע חבלני בצפון ארץ ישראל. קום והחפלה לבל יפק רשות זומו!! – מצווה עליו היישיש.

בערב, נדהמו לשמעו על פיגוע חבלני בנהריה, בו נראהו נסים גדולים, שענה לכל התיאור בחלום!...

מקורבים מבחינט, כי על אף שהסולם מוצב ארצה – ראשו מגיע השמיימה... כאחר האדם, סובב בינוותם אברך עם "השגות" של בני עלייה בשנים עברו. מפעם לפעם ניתן לשמעו ממנו, כי העיקר הוא "המתקה הדינים" או "עריכים לתקן ולהעלות את הכל לשורש"...

לאחד מבני ביתו שנוצרך לנסוע לאנגליה, אמר בשעת הפרידה: – אנה לראיות, למען ה', לקיים המקרא "שוויתי ה' לנגיד תמיד"... חשיבות מרובה להמלכת שם שמים, דוקא על אדמת נכר...

מעניין לציין, כי אחר פטירתו, כאשר הרבעית תחיה' נסעה לבית הוריה לחג הפסח, למרבית הפלא, משומ שיבוש כלשהו בנסיבות, נחת המטוס שלא כמותכנן באנגליה. היה זה לעת חפילת המנהה וה"קדיש" של הילד אברהם מרודי נ"י, הגשים את מאמר אביו זצ"ל, באורח פלא... –

יורה יורה, ידין ידין

פרק עשרוי

לאחר נישואיו, שוקד רבי אריה על לימוד מעמיק ויסודי של הוראה, הלכה למעשה.

למען האמת, אין דעתו נתונה לשפט ההוראה. כמנוג רבים מגמוני וחסידי פולין, מעדיף הוא לישב על התורה והעבודה, לשמר לעצמו את קרון זית, בה כרוכה תורה ומונחת...

בגילוי לב מפטיר פעם בביתו: — ולוזאי הייתה סנדLER... איש לא היה שומע אודותיו ויכלתי לעמל' בתורה ועובדת בהשקט ונחת...

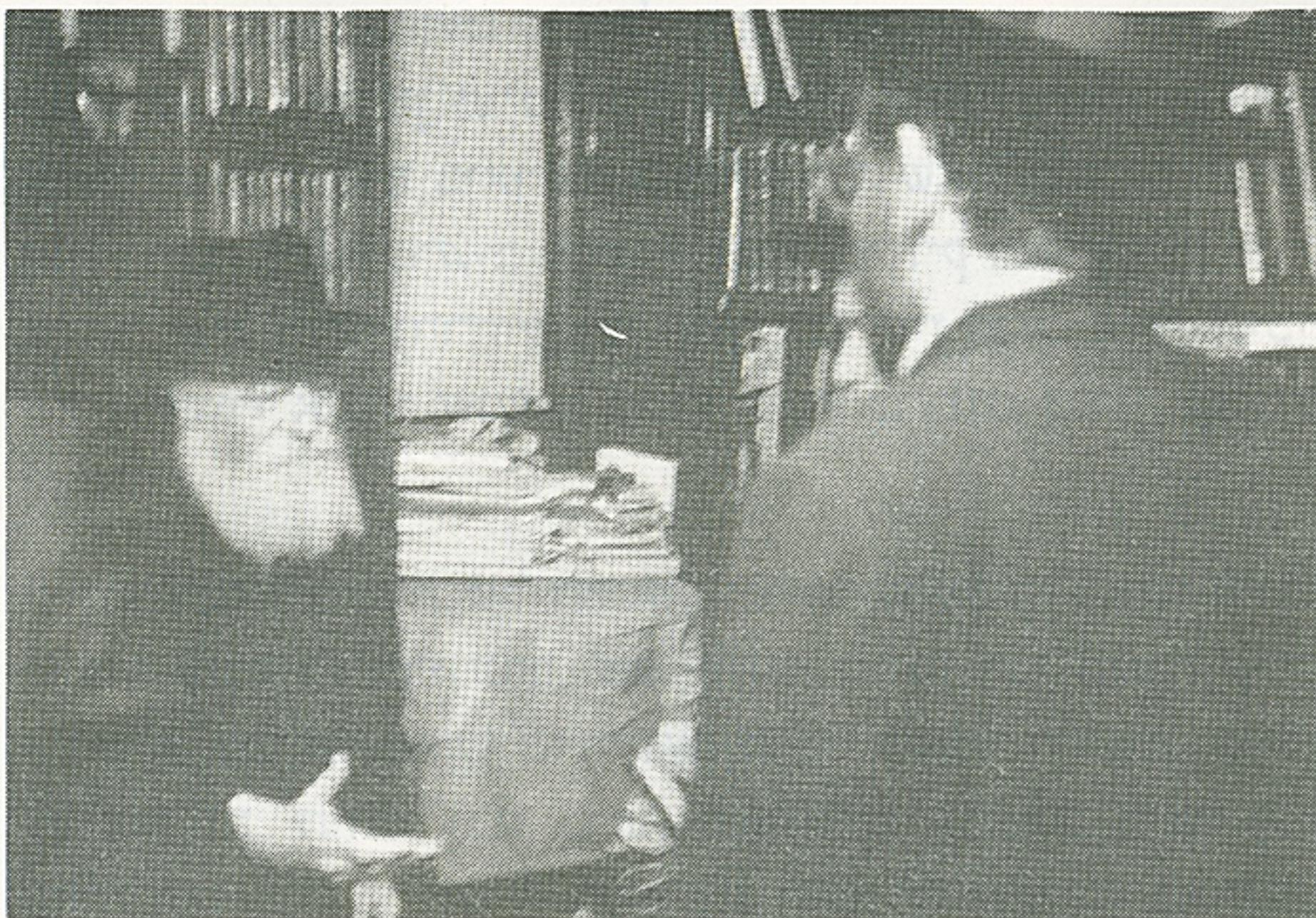
אלא שבבי נשא, בית גודל של תורה והוראה, מבקשים בכל לב, לראותו נשא בעולה של הילכה, בעתרת רבנות הזולמתנו.

מזכירים בפניהם אחדים מגדולי בית אבא, בזקניו הרה"ק רבי יעקב מאיר בידרמן זצ"ל, חתן ה"שפת אמת" וחותן ה"אמרי אמת", שכיהן כרב בוארשה והרחה"ג רבי שאול משה זילברמן זצ"ל, רבה של וירשוב וכורדי זקניו הרה"ק רבי מנחם מנדל אלתר זצ"ל הי"ד והרחה"ק רבי חנוך צבי לוי זצ"ל, אחיו וגיסו של ה"אמרי אמת" שנשאו בתה תורה ברבנות בנדיין, קאליש ופבאנץ.

משוכנס לועלמה של הוראה, הריהו שוקע בו ראשו ורונו. שיעור קבוע לו מדי ערב, עם חותנו, הגאון רבי מנשה קליניט"א, מגדולי פוסקי הדור ואף מרבה ללמידה ולהגות, בנוסף ללימוד זה. חותנו ובני ביתו, מאושרים לראות, כיוצר הוא עליה ומתעללה במשמעות ההוראה, קונה לו شبיתה בארכעת חלקו השלחן הערוך ומגיע עד מהרה, להישגים רבי היקף. גם ספרי התשובות וההלכה האחרוניות, בכל מקצועות התורה, רשומים על לוח לבו, כמו "אגרות משה" ואחרים. שירות מלאה מעוטרים בהערותיו, עד כי לא נותר גלון השולטים חלק...

גדולי ישראל מוקירים את האברך הצעיר, שיראתו ווחכמתו מאירים פניו. ההערכתה חרוצה גבולות של חוגים ועדות. בארץ הקודש, גומרים עליו גדולי תורה והוראה את ההלל. חותנו מבקר עמו אצל רבנים וגדולי תורה. משוחחים בפילפולית אורייתא, נוחתים לעומק שמעה ומעלים מרגלית ממצולותיה. בין אלה, הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, אליו עלו לבקרו ליד מיטת חוליו. רבי אריה צער לימים, אך עשרים ושלוש שנים חיו, ובבר מביע הגאון הליטאי את התפעלותו:

- אצלנו אין כאלו... אצלנו זה לא נמצא כלל... — מכרייז
רבי נחום בהתערות. בחזרו על הדברים פעםיים, ליתר תוקף.

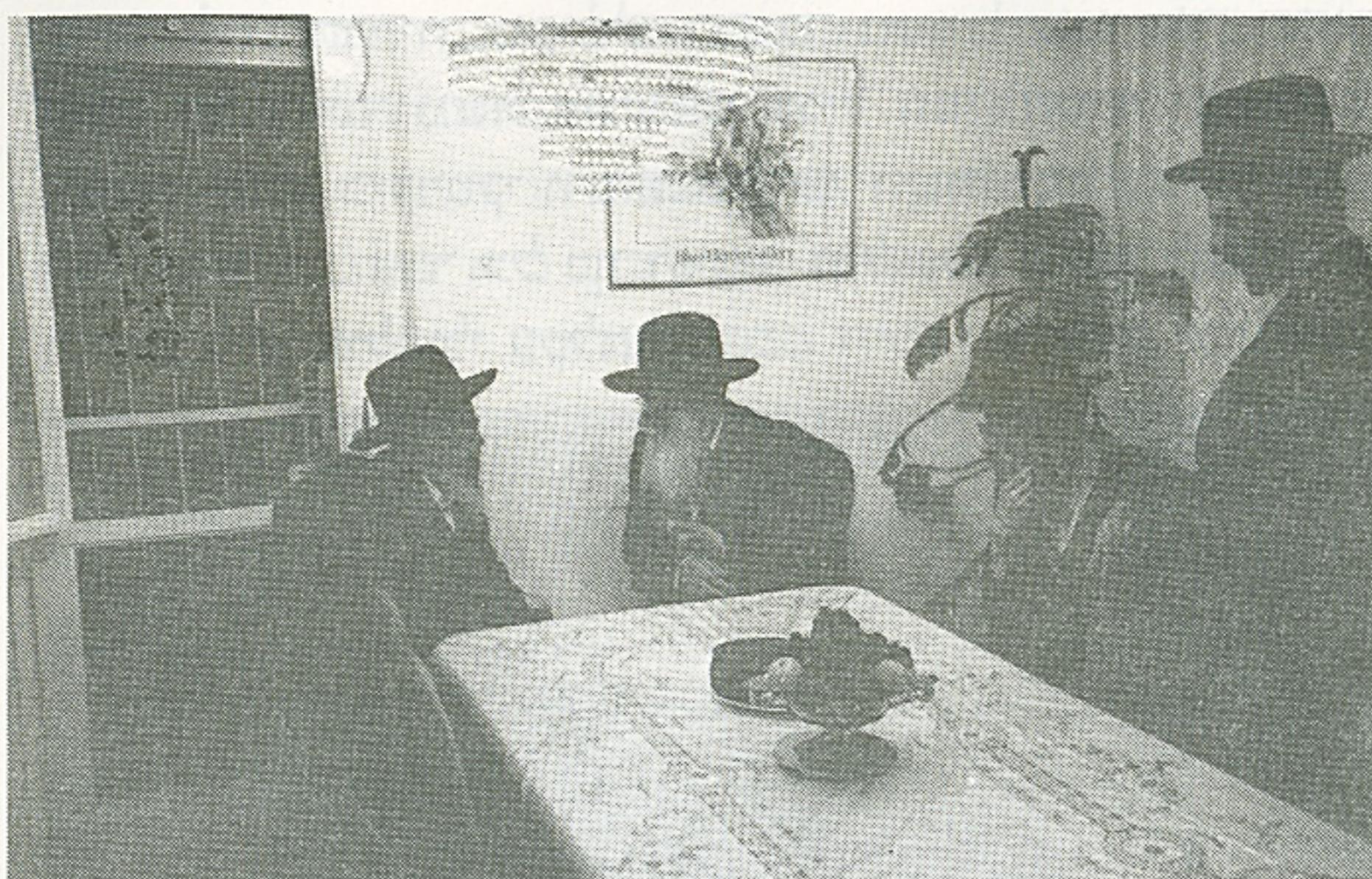
בשור שיח עם כ"ק אדמור שליט"א מליאוּבאוּטש בהשתתפות מוריינו ראש היישיבה שליט"א

עם כ"ק אדמור מאמשינאוו (חו"ל) שליט"א

ארי שבחוּרָה

מֵא

עם כ"ק אדמוייד מסלונים שליט"א

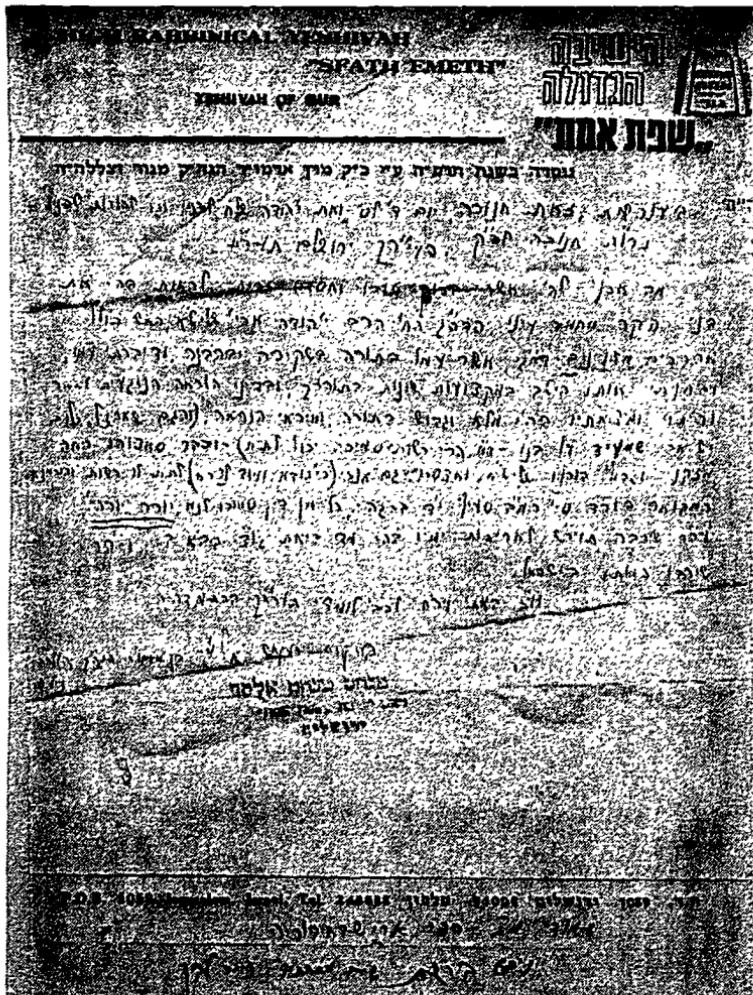
בהתיעצות תורנית עם הרה"ג מסדאונוֹןָה שליט"א

בארצות הברית, מביעים רבנים וגאונים, כמו מרכן הגאון,
פוסק הדור רבי משה פינשטיין זצ"ל ויבדלחת"א הגאון רבי
ישראל יצחק פיקרסקי ורבים אחרים, השתוותם, כיצד אמר
על ימים זה, זוכר כל ברהבה, וכל זאת בדרך לימוד ישיר
וסלול, ללא פילפולי עקלתון...

בשיחה תורה עם הרה"ג ר' ישראל יצחק פיקרסקי שליט"א

האב מעיד על בנו, בדברי הילל ושבח המגיע לכתבים, בהורמנא שהוא קשור לו ומעטרו בעתרת הורהה. אף חמיו מפליג בדברי קילוסין, אודות גאונותו וכשר פסיקתו. עוד קודם לכן, בשנת תשמ"א, והוא בן כ"א שנים, מעטרו מרכז הגאון רבי משה פינשטיין בכתר הורהה.

סמכת ראש היישבה שליט"א תשמ"ה לפ"ק

בעזהשיות, זאת חנוכה, יום ד' לס' "ואת יהודה שלח לפניו וגו' להורות לפניו" נרוית חנוכיה לפ"ק, פעה"ק ירושלים טובב"א.

מה אכף לה' אשרי ברוב טומו וחסדיו, זכיתי לראות ב"ה את בני היקר מחמד עני, הרה"ג הח' הרב יהודה ארוי שליט"א, ראש כולל אברכים מציעינים דח"ג, אשר עמל בתורה בשקידה, ובבנה, ודיברתי עמו, ובחנתי אותו היטב במקצתות שונו בתוה"ק, ובדיני הוא ראה הנוגעים לאיסור והיתר, ומצאתיו בה"י מלא וגדרש בתורה, ומיראי הוראה, (והגם שאחוז"ל: כלום יש אב שמעיד על בנו — מ"מ הרי רשות-סימיכה יכול לתת) — וכבר סמכותו כמה מזקני וגדולי דורנו שליט"א, ואctrף גם אנכי (כיהודה ועוד לקרא), לחת לו רשות והורמנה כמבואר בירוש"ד סי' רמ"ב סעיף י"ד בהג"ה: "כל מן דין סמכו לנו, יורה יורה, ויה"ר שירבה תוריר"ש לארכיות ימי בה"י עד בית גו"ע בב"א בה"י, ויה"ר שירבו כמותו בישראל.

וע"ז באתי עה"ח לבב' לומדי תורה"ק בהתמדה

פנחס מנחים אלטר

בן אמוני הגה"ק צללה"ה זי"ע ועכ"א

ראש ישיבת "שפת אמת"

ירושלים

נימולס
455 F. D. R. DRIVE
New York, N. Y. 10002

ORegon 7-1222

טשח פיינשטיין
ר"ם חפарат ירושלים
בנוא יארק

כע"ה

חג'ה רב הסופלט בחזרה וביראה ח' שחוורה פרוחרא"ר ית'הורת אריה ליב שליד'ה'ר
בן הגאון מורה"ר פג'הס מג'ה אלחר שליט'ה'א ר'חצגו של ר'דידי הגאון מורה"ר
מנחה קליעין שליט'ה'א, קיבל סס בחלפיו חכם גדורל הייזיד לעוטקא דריינא לבדר
הרבריס לע ברוריין ולמיטקל ומיטנא בדרביי דרבינוין דראטבאים: בדרביי בעלי^{הש"ג} וגנוייך לרסתה ולהליך וללאזקי שמעחכח אליבא דהלהחא ויש לו פירעה
גדולה בא"פ ובכ"ע, והוא ירא שפיט באהם ומרוחיו ישרות וגוכנות ושמועחו
טרבח, ולבן יש לו חורטמא ורברמא להקרא רב נישראל ואפרוחי יורה יורה
ידין ידין כל רב וסורה הודהה ורשאי לקבל פשרה רבגנות וסורה תוראה בכל
קהל ועדת חרואות לקבל ע"פ דיזמי חמורה ופחהגי ישראאל קדושים.
ועל זה באתי על חח'הס לבכבוד החורה ביום י"ד לחודש אלול השפ"א בג'וא י'טראק

אלה פ"ע

שת פירנשטיין

אריו שבתאיורה

הנשאלה
בבונקרון ג' נ

ברודיק אוניברסיטי וויליאמסט
578 53rd STREET
Brooklyn, N. Y. 11219
Tel. 851-0089

בגשה הקטן |
ברודיק אוניברסיטי וויליאמסט
הנשאלה ג' נ

סב 1

עפיק לסדר לשבו תחמי, יידרשות: (טברוריז ליבין)
כראַי האָסְגָּוִי הָרֵיְבוֹן הַכְּשָׁרִים לְהַחֲיוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל
לְלַהֲוִינוּ גַּל אַרְמָתָה.

כאָן האָקְסְּפִּיר עַל חַמְכָּו האָהָרָוּ לְזַבְּדָו, אַהֲרָוּ לְסַעְלָה, וְנַחֲטָרָ לְמַסְתָּה, סַבְּדוּ 27
בְּלִי כְּמַסְיָם, בְּלִי כְּמַסְיָם, בְּלִי כְּמַסְיָם, בְּלִי כְּמַסְיָם,
עַיְגִּיְדִּים עַל אַפְּוִיקָה, עַל אַפְּוִיקָה, עַל אַפְּוִיקָה, עַל אַפְּוִיקָה,
קַבְּדוּ מַרְדָּקָה, קַבְּדוּ מַרְדָּקָה, קַבְּדוּ מַרְדָּקָה, קַבְּדוּ מַרְדָּקָה,
גָּדוֹסָהָא וְלֹא מַשְׂקִים שָׁגְנוֹתָה, גָּדוֹסָהָא וְלֹא מַשְׂקִים שָׁגְנוֹתָה,
גד אַרְלִיךְ, גָּדוֹסָהָא זָהָבָה, גָּדוֹסָהָא זָהָבָה, גָּדוֹסָהָא זָהָבָה,
סַבְּהָהָה לְלַשְׁתָּה, סַבְּהָהָה לְלַשְׁתָּה, סַבְּהָהָה לְלַשְׁתָּה,
יְגָנָּא, גְּלִיאָה וְתַפְּעָה, בְּרִיאָה, וְזָאָה בְּמַהְמָה, בְּמַהְמָה, בְּמַהְמָה,
בְּשַׂעַר, בְּרוּדָה, גְּטוּרָה, גְּטוּרָה, גְּטוּרָה, גְּטוּרָה, גְּטוּרָה, גְּטוּרָה,
מְסֻדָּרָה דְּבָרָה, מְסֻדָּרָה, מְסֻדָּרָה, יְמָמָה, יְמָמָה, יְמָמָה, יְמָמָה, יְמָמָה,
מְחַזְּיקָה דְּבָרָה, מְסֻדָּרָה, מְסֻדָּרָה, סִידָה, סִידָה, סִידָה, סִידָה, סִידָה, סִידָה,

רבָּבָה גְּאוֹרָה כְּשִׁיחָה יְהוּרָה אַרְיָה (יְיִבְּלָל) אַלְסָרָ לְרִישָׁיָה

כְּרֹתָה יְדָה יְדָה יְדָה יְדָה
כְּרֹתָה יְדָה יְדָה יְדָה יְדָה

לא בנקל זכה לכתר זה. חמישה ימים רצופים, עמד ל מבחון בפני פוטסק הדור. כל יום, יחד לאחד מחלקי השלון העורך. רביה אריה, בבקשו לספר גודלותו של הגראם פינשטיין, ספר על נוקשות המבחן, כשבעל "אגרות משה" אינו פוסח אפילו על "פרי מגדים" נידח אחד... הוא אינו שם לב, כי דרך אגב, עולה שבחו שלו, בין השיטין...

לאחר שמצאו אליו חמדה מלא וגודוש, הקשה הגאון שאלות, שאינן כתובות במפורש, אלא יש למצוא פתרון מכללא,

באמצעות דיויקים ודקדוק בדברי הפטוסקים. שאלת אחת שאל, והוא מוסיף כרמז, כי התשובה נעיצה בדברי "פרי מגדים".

מתוך מתח המבחן, לא זכר הנבחן הצער את קטע ה"פרי מגדים", אבל השיב תשובה מדוקדקת מדעת עצמו, שתامة להפilia את דברי הפטיסקה.

הגאון והפטוסק היישיש החטפלו מהאברך על הימים שלפניו. בדברי שבח נרחבים, הוא כותב על גודלותו בתורה ויראת שמיים טהורה שבו, על כוחו בהלכה וכשרונו לדמות מילתה למילתה וכור וברצון לב, קשור לראשונה תגא של רב בישראל.

בשובו לביתו, נזכר רביה אריה והבין, כי רביה משה נתכוון ל"פרי מגדים" פלוני ביוורה דעה, הפותר שאלה הלכתית של אורח חיים. בירושו המופלג, סבר כי יש כאן חשש honah, שכן כותב ההורמנה סבר מן הסתם, כי הוא תומך יסודותיו על דברי ה"פרי מגדים", והאמת היא, שדבריו נשמטו מזכרון... לא היסס, אלא עלה למחירת אל בית הגאון, ביקש מחנתנו של הרב, כי יאות להכניסו אל חמיו, שמא יחפוZh להחליף את נוסח ה"סמייכה", בדברים פושרים יותר, היאים למי שלא זכר "פרי מגדים"...

השומע נתחין אל נוכח צדקתו ותמיומו... — הן הhiper הוא! — טען לעומתו. — אם גלית את דברי ה"פרי מגדים" בכוחותיך התורניים שלך, גודלה היא עוד יותר!...

במהירות יrect שמעו של רבי אריה, כפוסק מובהק. לאו דוקא בגין כתבי ההורמנה, שכן בצעניעותו המופלגת, הוא ברוש להראותם לאיש, מהבאים אליו היו דבר בלתי הגון...

רבים מריצים אליו שאלותיהם על פה ובכתב והוא ישב על המדוכה במשירות והעמeka, משיב ופוסק.

לא ארכו הימים והוא מתמנה, בברכת כ"ק מרן אדרמור" שליט"א, להיות רב ומורה צדק ודיין בבית המדרש הגדול של אדרמור'ר שליט"א בירושלים. הוא אף מתעורר לכחן הרבה השכונה החדשה "בתי רובינשטיין" ברוממה. מאז אין דלתו ננעלת ביום ובכל לילה. במילבד מתלבדים טביכו האברכים. בלבד מכשמונה מאות ראשי בתיה האב, כי, המתפללים בקביעות בבית המדרש דגור, משחררים פסיקותיו דרי השכונה והסבירה יהודים רבים, מכל חוג ועדה. השאלה הן רבות ו מגונות: בענייני אישור והיתר, מזוזות — שאלות נפרצות בשכונה החדשה, לולב ואתרוג, בשר בחלב, חשן משפט ואורה חיים ולמעשה בכל תחומי הפסיקה והחיים.

הנהירה אליו, מכל חוג ועדה, ^חהייא דבר רבים מהרבנים היו מתחברים בה. ביום זהה, רבים בני היישוב לשואל את רבותיהם ואילו החטידים, פונים איש לרוב מאנשי שלומו. אלא שאל רבי אריה, הפוסק הצער והمبرיק, פונים רבים, בעשרות שאלות מדי יום.

בעקבות לחץ השואלים, שואל רבי אריה ביד שליח, בקדש פנימה, אם להסביר אף על הלכות חמורות של הבית היהודי. כאשר באה עת, משיב אדרמור'ר שליט"א:

- אמאו לא. ישיב ותהייה לו הצלחה!!

אכן, רבים ציינו בהתפעלות, את הצלחתו המופלאה, לגבות בתים חסידיים על טהרתו החדש. ניחן הרב הצעיר בכשרון מיוחד לכונן ולהדריך בתים חסידיים מושתתים על אדני קדושה וטהרה, שהשכינה שורה ביניהם, בשלוחה והשקט. בתבונה רבה, הוא מפלס מעגליות, מדrix ומכוין, לעתים נוקט עצה קדומה של "בתחבולות תעשה לך מלחה", וכדרךו של זקנו, אדמו"ר ה"אמרי אמת", שפירש: "כל ערום יעשה בדעת" — דרישו "ערום - יעשה כל בדעת"... נבון דרך, יתוהה כל ארחותיו בנועם, במישרים ובחכמת מעשה.

אלף נכנסים לתוכהו ואחד יוצא להוראה — היא עובדה נצחית, הכרוכה לא כמעט במייעוט בעלי תוכנות הנפש ובבעלי היכולת לגודל ולהיות לתל תלפיות — תל שבל פיות פנימית אליו, לשם דבר ה' — זו הלכה.

שלישת הם הדברים המכשירים תלמיד חכם מובהק, להיות פוסק הלכות בישראל: ידיעת כל הש"ס; סברא ישרה והסכמה ממשיים. ידיעת הש"ס — ניתנת לבחינה. יתחו על קנקנו ילמדו להכיר רוחב דעתו. אם חידושיו הולמים לעתים קרובות דבריו ראשונים — אותן הוא כי ניחן בסברא ישרה. ומণין שימושים מסכימים על ידו? — כאשר מאות ואלפים באים לשחר פניו, לשאול דבר הלכה, הרי שמשמיא רואים בו מורה הוראות בישראל.

כך מודיעיק חותנו, בלשון חכמים: — "ואהד יוצא להוראה" — ?"יזצא"? — הינו שבריך יצא ממשיים. הוא שליח מרום, אחד מיהודי סגולת שבדורו.

מכת דורנו — מקון הגאון רב שמחה אלברג, היא יראת הוראה שלא במקומה. למרבה הצעיר, רבים רבנים שמרוב

פחד אינם מסוגלים לקבוע נחרצות: מותר! אסור! חושש הרב שמא יקל מדי, או שמא יאמרו הביריות שהוא מיקל מדי... מהforkן כר, לעתים מזומנות אין יצא פסק חד וברור... חזיל אומרים: "איזהו ת"ח? — מי ששאליהם אותו הלכה בכל מקום ואומר". לא די בכך ששאליהם אותו, אלא עליו להיות "אומר!" — ליטול על עצמו את מלא כובד האחריות ולהסביר אמרים בצורה החלטית ופסקנית.

mirai horah rabbi Arieh, sfrag yirat shemim v'hadr mafni ha'tutot. U'm kol zat, posuk v'chotek horah. Yod'uv hoa ki b'shem chovba lo'omer asur, ker chovba le-hastmesh be-kochav d'hatirah. Ein lo' le-din alaa ma she-ainu ro'otot, ve'al lo' le-chosob ul'atzmo, ul ha-'neiga' ha-edina shel mora shemim, ha-moneat horah l'rev'im.

Tovrek ha-posuk ha-zair, yitdotei ul'dibri k'doshim shel rishonim. Ma'amin ba'amona sh'lma, ki rab v'morah horah v'kol b'it din b'Yisrael, v'ocrim b'siyuta d'shmaya, b'kach ul'yon, la'hem.

Ho moud' le'dibri ha-rmb"z b'parshat shofetim, ha-kobu ki udim zomimim she-harg b'beit din ul pi udotam, ainim nharigim, shari'i namer: "ca'sher zems" — ve-la' ca'sher u'sha, mafni sh'al'kim ni'etz b'udat al"v am nharig adam b'beit din, bror hoa shen mowt h'ya v'mashim sibbo miyataho.

Af be-hrah'k m'baditshob zi'u, mesofar, shratzo ainshi dla' mu'ali le-hchilu, v'haviyu b'pniyo sh'ala' masobchta, sel'la' h'ya la' bal k'sher la'ayrou mitzio'oti.

Natulma mahagazon ha-kdrush halcha v'ho horah pesuk shel te'ut. Sh'machu ha-rshuyim v'shu bat-kalto v'chacvo id'hem b'hana'ah. ha'ir ha-rav ha-kdrush:

- בטוחני, שלא שאלת אמיתית, שיש עמה הוראה הלכה למעשה, נשאלת כאן. שכן כאשר פוסקים הלכה למעשה, יש סיווע מרום, שלא להכחיש בדבר הלכה. יצאו וברכו, ונמצא בדבריו של צדיק.

על רב בישראל לדעת, גורט רבינו אריה, כי איתפתשותה דמשה בכל דור ונפש. כח הוראה, על בסיס לימוד והעמקה, ניתן לכל פוטק הלכה באשר הוא. עליו להתעורר/manociotot כל שהוא. יראה דין כאילו גהינום פתוחה תחתיו, אך בלב יביא בשיקולי פסיקתו, את גן עדן וגיהנום שלו... עליו לפוטק ולקבוע ומין השם יסיעו. אף זאת: גם אם חיללה שגו בית דין, הרי מסכת ערוכה, הוראות, בדין הורו בית דין וטעו. נאה מקיים רבינו אריה, חותך בהבירות את פסק הלכה, לרוב בהירות עצומה. בושר תפיסתו וחיריפותו, יחד עם הבHIRות בכל תחומי הפסיקה, מאפשרים זאת. גם כאשר משמעיים בפניו ספור מסובך, האורך חצי שעה, הוא מוציא מיד את עוקץ השאלה ומשיב ברהיטות. בינווד בולט לאופיו העדין, הריחו פוטק בפסקנות נחרצת, בקול רם, בתקיפות...

פעם שואלתו הרבנית, מפני מה הוא משנה בפסקת ההלכה, מדיבורו הרגיל, שהוא בנחת עם הבריות, בלחש כמעט.

- לא לחינם הנני נהוג כן - הייתה התשובה - השואל חייב לשמעו תשובה ברורה ותקיפה מעט, למען לא יחשוש, שמא הרוב מהסת ופוסח על שני הטעיפים... עם זאת, הריני שש להעניק לכל שوال, הסבר מפורט וממצאה, מהיכן דנתיו.

בפסקת ההלכה, הוא נהוג, דרך כלל, בבחינת "מעביר ראשון וראשון". לאחר שעיין ונחת לעומקא דין, שוב אינו שב לברוק פסיקתו מחמת לב נוקף, שאם כן אין לדבר סוף.

מקובלת עליו אמרתו של אחד מגדולי ישראל, כי עדיף לנוהג בבעל "חzon איש", שאפה מצות מצוה שלו, בדקוק והשגחה קפדנית עד למאך, אבל במהירות, מאשר בגאון אחר, שאפה עשרה "רוטל", מתוך שכל אפייה לא הייתה כשרה בעיניו, ולבסוף נותר עם מצות שרופות...

משולים הדברים – הפטיר אותו גדול – לשנים שייצאו את הבית ובדקו המגעול. עדיף לבדוק פעם אחת ויחידה, בצורה מדוקדקת, מאשר לבדוק ולהזור ולבדוק, שמא לא בדקתי היטב...

יחד עם זאת, כאשר פעם קיין ספק בלבו, אם ענה הן או לאו, בשאלת של קבלת תענית, הוא רץ ומתרוץ שעתיים תמיינות, לאתר את האברך השואל.

עם הרה"ג ר' יעקב יצחק וויס ראב"ד העדה החרדית שליט"א

פסקותיו זוכות להערכתה מצד גдолיה ההוראה שבדור ובראשם מרנן ורבנן הגאנונים, גאב"ד ירושלים, ראש בית דין צדק של העדה החדרית רבי יעקב יצחק וויס, רבי יוסף שלום אלישוב, ראש ישיבת "קול תורה" רבי שלמה זלמן אויערבך ורבים אחרים. לעיתים קרובות, שולחים מורי ההוראה מובהקים, שאלות קשות להכרעתו. הרב הראשי לישראל, הגאון רבי אברם שפירא, מתפעל מאישיותו התורנית והרבנית. מציע למנתו כרבו של איזור מרכז בלב ירושלים.

רבות מתשובותיו עלולות על הכתב. בהגינו לאלה"ב לקראות חג הפסח תשמ"ו, מביא תשורה לחותנו, מנחה ערוכה – 200 תשובות בהלכה, בבחירות ועמקות ממדיהם.

הוראתו רצופה בינה ולב רגיש. כולם נתון לשאלת המוצעת בפניו ו...لبעה המסתתרת, לעיתים, מאחרוי השאלה. כך, בليل שבת קודש, מגיע אברך וושאלו אודות נסעה בעצם יום השבת, עם ילד פצוע בבית החולים. הרב מורה לצאת על אתר. יצאת השואל, מתחשת מיד הרב ויוצא אל בית האברך... מתנדב להשאר כשמרטף עם הילדים הקטנים שבבית, כדי שגם האמא תוכל להצטרף לבית החולים...

גאונותו המופלגת בארכעת חלקו השלחן העורך, מוצאת השלהמה בבקיאותו גם ב"חلك החמשי" – היא תבונת המורה. פעם, מעיר לו אברך למשמע פסקתו, כי רב פלוני פסק לו אחרת. רבוי אריה מחפש אמתלא, מסביר לו באילטור גאוני ובונעם שיח, כי מן הסתם, שאל את הרב בצורה כזו, תוך הצגת נתונים אלה ואחרים, ולכן קיבל תשובה כזו.

חברו שלמד עמו באותה שעה, עמד על ה"דחיה בקש" שבדברים ותמה: – וכי אין ברור לשנינו, כי אותו רב טעה וכי השאלה נשאלת בדיקות כפי שנשאלת אתה?...

- ומה בכר? – מшибו רבינו אריה – הן מצוה עליינו להזהר
בכבוד התורה, לבל יbowish חיללה כה פסיקתו של אותו רב...

מרבה ישיבה – מרבה חכמה; מרבה עצה – מרבה תבונה

פרק אחד עשר

תורה הספונה בקרבו, טופחת על מנת להטפיה. צמאה נפשו להרביץ תורה ברבים, להקים עולה של תורה. במסירות וביגעה מרובה, מקיים שורה של כוללי אברכים, בבית המדרש הגדל דגור בירושלים ובעליות וחדרים סמוכים.

הוגים שם בתורה בכלל מרכזי, בכלל עם מגמת לימוד חזון משפט, בכלל יורה דעתה ואף במסגרת כולל מיוחדת לבני חוץ לארכן. במרכז הלומדים – אברכי חסידי גור. אולם גם אחרים, מחזאים נרחבים, חסידים וליטאים,عمالים בתורה בראשת הכלולים.

מתמסר ראש הכלול בכל לבו לעבודת הקדש. מגיד שיעורים כליליים ונוצר בעין פקוחה, את רמת הלימודים וההתמדה. אין נכון לפרשנות: דורש שקידה ועמידה במבחנים למצים ורצופים. עד מהרה יוצא שמעם של הכלולים, במצער ממצאים ורצופים. מתפרקת תורה בין המעלים בקורתא דשופריא. מתקנאים במסגרת המעליה, בה צומחים צורבים עיריים, בתורה ויראה.

מתמקד ראש הכלול דוקא בהתעלותם של אלה הנחשים לבינונים. בהם הוא רואה אתגר גדול. מצליח לפלט מעגליות ללבם, להוכיח להם עד כמה תורמת חשובה ומתווה דרכם לגדול בתורה. גם עם אלה שבכורה נסיבות פרנסת, נאלצו לעזוב את סفال הלימודים, נשמר קשר אישי. כך מקבל בהתרגשות אברך, שלמד בכלל כשלושת רבעי שנה ופנה לעסקי יהלומיים באנטרופן, פרייתו שלום מראש הכלול...

מייטב בשرونתו מושקעים בעבודת הכלול. מסור ללא סייג לעבודת הקודש. פעם, בשחוותו לרגל חג הפסח, אצל חמיו באראה"ב, עליו לסדר עניין דחווף, הקשור באשרות השחוות והכניתה לאראה"ב. סידור העניין, אמרו לחסוך לו טרחות וטרחות רבות. משמהתרבר לו כי הדבר מהייב שהוות של יומיים נוספים בחו"ל, שימנעו השתתפות בפתחת ה"זמן" בכלל – הוא אוrho החbillות וממהר יצאת ארץה.

שוקד וטורח, לעמוד על טיבו של כל אברך, על מנת לקדמו בלימוד. משתדל לסקל כל מכשול מדרך תלמידם של האברכים.

כאשר נודע לו כי הורים וחותנים לוחצים על תלמידיו מבני חוץ, יצאת אל עולם העסקים, הריהו עושה מעשה: מבקש מאביו שליט"א, ראש ישיבת "שפת אמת", להעמידם בכור המבחן ולהעניק להם תעודה מכובדת המעידת את הישגיהם. כאשר יראו ההורים כי הבן או החתן צובר הישגים תורניים ומתעללה בלימוד התורה, לבטח ישקלו צעדיהם שנית...>.

את הרעיון, איינו שומר לעצמו. תוך מידת עין טובה, מזמן ראש הכלול ל מבחנים, גם בני כוללים אחרים מאנ"ש, המעניינים בך. – אדרבה – הוא מפטיר – יזכו נא גם הם לשבח המגיע לכתבים!...

על הכרטיס האישית של כל אברך מבני ח"ל, הוא מציין את... ארץ מוצאה של נמות ביתו... הוא מודע לקשיי ההינתקות מארץ המולדת, וההילכה אל ארץ בלתי נדעת, במיוחד בשעה שהבעל הוגה בתורה וכמעט אין רואה פניו בבית.

בתבונתו הבלתי מצויה, השכיל כי על מנת שהابرך יוכל להשקייע בראשו ורוכבו ביום התלמוד, יש לקיים בمعונו "שלוחה בארכנטיר". הוא מרכז את רשותת אלה שמצואנן מהר"ל, והרבנית מקשרת בין יוצאי ארחה"ב או צרפת, בלגיה או אנגליה. כך נפרתה בעיתם הבדידות והኒкор, המקשים כל כך את ההסתגלות בארץ.

בגאונת מפליאה, הוא נוחת לשורשי בעיה, המטרידה שלוותו של אברך ומסיטה אותו מדף הגמרא. כך, הוא קשור קשרי ידידות מיוחדים, עם אברך, שכפי שלבו אומר לו, על סמרק נתונים מסוימים, סובל מחוסר רגיעה במעונו. מבקש לחזק רוחו, לעוזדו בדרך זו בעמל תורה.

כאשר הבחן בנסיבות רמת ההתמדה של פלוני, יוצא וمبرר, חוקר ודורש. מישחו מגלה לו על צורותיו של אותו אברך, שאחת מסטיבותיהם היא אבטלה זוגתו. רבוי אריה תורה ומתרכץ ומסדר לה עבודה. אינו מסתפק בכך, אלא ממשיר תועקב אחרי התפתחות העניים, ונאבק מאוחר יותר, למניעת פיטוריה של העובדת החדש שלא הצדיקה את המשכורת, מעבודתה...

הابرך שגילה אוננו על המצוקה, מספר בהתפעלות, כי רבוי אריה אף לא טרח לספר לו, מה فعل ועשה לפטרון הבעה...

מנסה אף לפעול בדרכים נוספות. קורא במפתחו לאברך

ਮוכשר מן השורה, שלא נודע בעסקו. מבקש לשוחח עמו אישית, לא דרך הטלפון.

- דע - אומר לו רבי אריה - כי רואה אני בך ניצני עסקנות... הניחו לך ממשים, מקום להתגרר בו. מעגל מڪצוע ההורהה, בו עסקות נשות אברכים - חסום כמעט כלוחטין. עלולך תקנה בחירות, אם תקים מפעל תעסוקה מכובד, שייעניק פרנסת וסיפוק לננות ביתם של עמליה תורה.

בד בבד עם ריפורם דרכם של האברכים, הריםו נוהג בתיקיות חד משמעית, דורש התמדה ולוחם ברפויון. לעיתים הוא נזוף קשות באברך שהתרשל בלימודיו ואף מנכח מהתחמיכה החודשית המוענקת לו.

אלא שמחוץ לכוטלי הכלול, בשעה לאחר מכן, הוא רץ ומחפש אחר האברך... פונה שנית אליו, מתחנן כי ישלח לו אם נפגע, שכן אנו הוא לעמוד על המשמר. אנא, עשה לי טוביה אישית... זה חשבון הנפש שלי... למד בהתמדה!

יחד עם בקשת הסליחה והמחילה, הוא תוקע לידיו מעטפה ובה תמיכה משלימה... זו מכיסי - הוא מפטיר... - אין לא תוכל להתקיים על סכום מקוטע... נשאר ידידים... אם ת策רך אי פעם למילאה, תוכל תמיד לפנות אליו...

רצoon זה, נר לרגליו גם במישור הנרבב יותר. על כבד רובץ ומעיך עלייג, בגין אותם אברכים, שאינם נקלטים באף מסגרת של בול. הוא מבין לרווחן של הנחלות הכלולים, המבקשות להמנע מקליטת אברכים שהשקיידה רחוכה מהם. אלא שלבו אינו משלים עם בר. לטענתו, עלולה העובה שאברך אינו נקלט במסגרת תורנית, לעתער חיללה את שלום ביתו.

וכי מה תהיה תדמיתו של האברך על הימים, שלא מצא מקומו באף בולל?...

מתוך גישה זו, יוזם ופועל להקמת כולל מיוחד, בו ישתלמו בהלכה ובעבודת מלאכת סת"ם. ישתלבו נא כאן, למשך בשנתיים, ללימוד עיוני ומעשי. בלבד שהותם באهלי תורה, יגדל דור סופרים מובהקים, שידעו את ההלכות על בורין, ושאלתם – שאלת חכם – תהיה בעצמה חצי תשובה.

במגビית חרום למען הכלול בבית ר' אלימלך נימאן ני

דברי תורה צרייכים חיזוק וגם בכלל מעולה ביותר, יש לעמוד על משמר ההתמדה. החשש שמא מישחו מבין האברכים אינו שוקד דו על דלותות תורה – מדריך את מנוחתו. מביע חשש, שמא ייונש חיללה, בעטיה של הזנחה פיקוח מצידו. הוא גוזר על עצמו תענית, לכפר על עוון ביטול תורה של התלמידים...

ידיד קרוב שעקב אחריו, גיליה כי הוא צם לעתים מזומנים. הוא ביקש להעמידו בנסיעון, לדעת אם אכן שרוי הוא בתעניית, בהגשו לו כוס תה. רבי אריה לא העלה על דעתו לאפשר שמיشهו יתפסחו ב"קלקלתו" והתחמק בדרכים מתחכחות. מגניש התה הוא מבקש כוס נספחת, מזוג מחצית מן התה אל הкус ו מגניש לחברותא שלמד עמו. אחרי שהחבר סיים את משקהו,שוב מזוג לו המחצית השנייה, ואיש אינו מבחין כי הוא עצמו לא שתה...

פעם, כשלוחצים עליו, מפני מה איינו שותה, הוא מקריב הкус אל שפתיו כשותה, ורוטן: - כל היום מגישים לי כוסות תה....

יחסו אל בני החברוה, הוא כאב רחימאי לבניו. כאשר חוליה חיליה אברך, ממהר לבקרו. נכנס גם בעבי הקורה, בעיות של פרנסת ושלום בית.

כאשר שמחה במעונו של אברך, נפנה ראש הכלול, כאילו שעתו פנויה, להיות מראשי המטייעים. לעתים מזומנים, משמש ביתו כאכסניה לשאר הטף, בפיקוח הרובנית, כדי לאפשר לבעל השמחה לארגן את הברית או ה"שלום זכר". פעם מבקש אברך רשות, לצאת עם שניים מחבריו, לשאת ספסלים, לכבוד השמחה. רבי אריה מסרב לאפשר ביטול תורה. תחת זאת הוא משנס מתניו, יוצא בעצמו, לתדרמת בני משפחת האברך, ומסבל בשמחה בספסלים, חרף מהאותיו של בעל השמחה....

על החזקת הכללים, מכבד ומעיך עד מאד. בשלב מסוים, נעשו צעדים לפטרו מהעל הכלכלי של החזקת הכלול. אלא שטוב לבו, אינו מניחו להתנער מאחריות. בשחוּרָה בחוּל, משקיע מאמצים מרוביים, לעשות להחזקה מפעל התורה הגדול שבראשו.

במגビית למען ה"אחד"

עוֹשֶׂה חֶסֶד לְאַלְפִים

פרק שניים עשר

לבו שופע טוב מطبع בריתתו. רוצה להשפייע אך טוב. אומרים עליו, כי את המונח "דרך הטוב להיטיב" ניתן להבין תוך התבוננות במעשיו... כל יהודי, מכל חוג וערדה, אהוב עליו בנפשו. כל מר נפש, אפילו במקרה שבינתם לקויה, מוצאים אצלנו מפלט, אוון קשחת.

גאון הוא במידת החסר. יש אנשים, שיאותו ברכzon להיטיב, אם יתבקשו. ורבי אריה טר ומchapsh, משכיל אל דל ורגליו לטוב ירויצו. טובתו כפולת ומכופלת: פעם אחת, כדי לקיים "ולא ירע לבך בתחרך לו" ושוב הפעם, לדברי הרבי רבי בונים מפרשיסחה זי"ע, מתרוך טוב לב...

באמריקה ולאחר מכן – בארץ הקודש, פתוחה דלתו לכל. הוא יודע, שרבנים וchosובים מוצאים להם על נקלה אכטניה. לא בן פשוטי עם. דברתו הראשונה בפני זר הנקלע למקוםו, היא הצעת אכטניה. גם עשירים נהנים מגמלות חסד זו.

בירושלים – סוכבת דלתו על הציגר, בהכנסת אורחים מופלאה. כמעט שאין יוצא לאכול סעודת שבת בצוותא: תדריר טוער בעל הבית יחד עם האורחים, כדרך חסידים – בחדר נפרד.

לא רק בשבת. גם בנסיבות תענית ציבור, אין מוכן לשבור צומו, בלי אורח על שלחנו. החסד פורץ גם אל מחוץ לבית. לעיתים רואים אותו וכיסיו נפוחים מכף, שהשיג ואיש אינו יודע מהicken. תוך שניות, אוחל הכסף ומגיע אל חוף מבטחים – לידיהם של עניינים הנושאות אליו...

כאשר הובאו הבגדים שלבש בעת האסון, על מנת לקברים, משומם דם הנפש הספג בהם, נמצאו שם פנקטי שיקים, ששובליהם העידו על ים של חסד וצדקה. היו אלה מתח עדקה לפלוני, הלואה לפלמוני – שברוך כלל הייתה מענק בדרך המכובדת זו...

למוד היה לחפש דרכים לעזר בהלואה או מתנה. מבקש מחבבו לומר לו, אם מאן דהו זוקק לעוזרה. לעיתים עורך מבצעים מסוכנים, על מנת להגיש עוזרה לאברך בדרך כבוד, בנפשו הדבר, לטייע בצדקה שהאיש לא ירגיש שקיבל דבר, לבל יפגע בבודו.

בימים שהיה מוטל על ערש רוי, נדע בדרך אגב, מפעל חסד אישי שלו: ראש השנה התקרב ורבי אריה התהפר בבית החולים במכאובי. הרובנית לא שכחה, את העניינים שנגנו לקבל בצעינה, מנות סעדיה לכבוד שבת וחג. ברובם אינם יודעים מי הנותן ולא יعلו על דעתם שהמנות לא תגענה... שני ימי ה חג והשבת העמودה אליהם ממשמשים ובאים ומיליבטל עבורות, בשעה שהיא טרודה בבית החולים?... פנתה איפוא אל חמוטה הרובנית תחיה, אשר אף היא כמעט לא

עזבה את בנה בבית החולים, מאז התאונה ועד שעת פטירתו
והיא על אחר, קיבלה על עצמה את סיור העניין.

הוא אינו נמנע מלטייע, אפילו לאינשי דלא מעלי. מעשה
בטיפוסים פליליים, שהסתפחו אל כולן לבעל תשובה.
משעמדו שם על העובדה שהאנשים החדשניים, הסובבים
ואוטופים תרומות, נוטלים את הכסף לעצםם ואף חשודים
בגניבות מתוך הבתים — הושלו על אתר מסגרת הכלול.
אנשים נמנעים מלטייע להם. רבי אריה יודע כל זאת, אולם
הוא ממשיך לקרים ומעניק להם בעין יפה...

אמרו חכמים: הנוטן פרוטה לעני — מתרך והמפיסו
בדברים — מתרך כפל כפלים. גאון רבינו אריה בפיוט עניים
ועני דעת, גם בדברים. סגולה מיוחדת בו — אוזן קשובה
לשמעו תלאות וצרות הזולות והוא מטיף אמרה טובה, מלהת
נחומיים משובכת לב. תמיד מוצא לו כ"חברה",

את החלשים בחברה, בין בירושלים ובין בניו יורק. לבו
פתוח כפתחו של אולם, לשמעו צרות הזולות ולהקל על
מכאוביו. לא רק את התלאות, כי אם גם את הבליהם, הוא
שמע, כאיש שיחה נעים. אף זו גמilot חסד...

מי שהכיר את מהירות תפיסתו והתמדתו, יכול היה להבין
עד היכן גודלותו, בהקדשו זמן כה יקר, בו יכול לסלג כל כך
הרבה תורה, לכנותו אוזן לנרכאים. ובכל זאת, היה הדבר
תמהוה. ידיד בן משפחה, אינו יכול שלא להקשות: — תמיד
אתה רץ, ממהר ללמידה, או לעסוק בצרבי ציבור... אף פעם
אין לך זמן... ולגלל שיחה עם האנשים האלה, והרי יודע
אני שאינכם עוסקים בדברי תורה, יש לך זמן...

אלא שהוא נקט בשיטתו, על פי פירושו של כ"ק האדרמו"ר
מביאלה וצוק"ל: "אין עושם מצוות חבילות" — אל נא

יחבלו מצוותיך בטובתו של הזולט... זמן תורה ותפללה לחוד,
זמנן מעשים טובים לחוד

בימי ה"שבועה", מגיע ישיש גלמוד, אחד מה"לקוחות"
הקבועים של תבשילי ערב שבת. הוא קובל על כך, שלא
ידע כי בנו של ראש הישיבה, הוא הטורח ומביא לו אוכל
ואף מבלה עמו שעה ארוכה בשיחה נעימה... כסביר היה
שאברך מן השורה הוא, שעיתותיו בידך... אילו ידעתו, לא
לקחתני ממנה...

- אין אתם יודעים - מתאנח הזקן - מה היה למשני...
איבדתי את האדם היחיד שהיה מוכן לשמעו אותי!...

ישישים אמריקנים, סיפרו בהערכה, כי מדי שנה, בהגיעו
לארה"ב, אל בית חותנו, לרגל חג הפסק, זכרם לטובה
בתשורה עצנהה, ספר תהלים או סידור. — מעולם לא זכרנו
איש לפניו... איש לא טרח להעניק לנו מתחנה... — הפטירו
הזקנים בעצב.

הוא חיבב במיוחד את החלכאים והנדכאים. אהב את
הנרדפים ו אף הביט בעין טובה ורוחימאית אל החלושים מבחינה
רוחנית, כדברי הרה"ק הרב רבי אלימלך מליזנסק ז"ע
בתפילתו הנודעת: "שנראה מעלה חברינו ולא חסرونותם..."

יאים למי שאמרם, הדברים שכותב, שהוויטו לכבוד שבת
ביישוב הדורי נוה דקלים: — "הוכח תוכיח את עמייך ולא
תשא עליו חטא". אל נשא ותנפח את מימדי החטא... נסה
לגמד אותו בעיניך ובעיני החוטא... ועוד: לא תשא את החטא
עליו, על החוטא, אלא עליך בעצמך... על פי דברי רבنا
הבעש"ט ז"ע, כי כל הנגעים שאדם רואה חוץ — אותן הם
לנגי עצמו... אם הראוו משמים, مستמא יש לו זיקה כלשהי
לחטאים אלו...

מעשה והוא מבחין באברך נרדף, עקב שעורויה ציבורי. הציבור כועס על האיש והבריות מתרחקים, ממאנים לשוחח עמו. רביע אריה מתגיס לשובד. מגמד את מימי הזעם הציבורי, פועל נגד הרים וועשה לקרוב את הנרדף מר הנפש. מבקש גם מידידיו לבלי ידחו אבן אחר הנופל. אנא, יקרבווהו ויחזקוהו...

הוא נהנה לעסוק גם בחסד רוחני, החביב עליו במיוחד במיוחד. חמשה-ששה שיעורי תורה יש לו ביום, בהם הוא לומד עם אנשים פרק זמן קצר, רק בגלל יהודים אלה ביקשו שיעור עם רביע אריה... זמנו נותר יקר בעיניו. בין שיעור לשיעור, ניתן לראותו פונה הצידה, ואצבעותיו מתרוצצות במהירות על פני עשרות שורות של האותיות הקטנות.

רגיש עד אין קץ, למען הזולת. פעם, ביום קיץ חם, תוך כדי נסעה עם אברך, שואלו הנהג, האם רצונו לעזרה, לרכוש שלגון, להפיג את השרב. הוא משיב בשילילה.

אחר, התעתת ועלה בדעתו, כי נראה חוץ החבר בשלגון... בשגילה רוכל ליד המכונית, הביע רצונו לעזרה, لكنות משהו. יצא וקנה שלגון אחד. הביאו במאור פנים לחבר... —

אציל המידות

פרק שלושה עשר

דרך ארץ, קדמה אצלו ל תורה. עדינותו ואצילותו היו לשם. הילכו בנהת עם הבריות, בנעם שיח. מעולם אינו מרציא דבר מגונה מפיו. מלה חריפה על אדם, אינה עוברת דל שפתיו.

נפשו המעדנת אינה יכולה לשאת כאבו של אדם. פעם, בראותו כיצד אב מכח את בנו הכהה קלה לחינוך, הוא עחב מיד את החדר. בלתי מסוגל לראות זאת.

בעדינותו, מקפיד ולעולם אינו נכנס אפילו לבית הוריו, אלא נקישה או צלצל בדלת. זאת על יסוד דברי חז"ל, "אל תכנס לביתך פתואם". כאשר שומעים את המפתח סובב בחור המנעל, מלואה בצלול פעמן – אותן הוא כי רבי אריה בפתח...

נזהר עד קצה הגבול, מלצער או להביך יהודי. אחד מחבריו, אברך ת"ח מופלג שהיה לו שיעור עמו, מספר, כי רבי אריה הטעטל והתלהב מחדושים שהשミニ' החבר בפניו, כאילו לא שמעתם אוחן מעולם. מה מادر נדרהם, בראשתו אחרי פטירתו, כמו מהדברים כתובים במחברותיו, עוד משנת תשל"ט, בימי בחרותו, שנים קודם לכך...

מעביר על מידותיו באורה על אנושי. בשיחה עם עסקן בהנהלת הכלול, יומית לפני התאונה, מביע רצונו לחזק את הכלול. — חושוני שמא ניענס חלילה אני ובני החבורה, אם אין לומדים כראוי — הוא אומר. העסקן יודע, כי לעולם אי אפשר לספר לו לשון הרע. אזנו אוטומה מושמע.

גדלות הנפש שלו, שלובה בעדרינות הנדריה, מוצאת ביטוי בכל אחר. מופת לאב וראש משפחה. מנהגו לרכוש מספר אתרוגים מהודרים, להעניהם בkopfsha, עד ערב החג. פעם פתח את הקופסאות ומצא את כל האתרוגים עבשים... יצא בבוקר ערב החג, בשעות האחרונות, לחפש אתרוג. לאחר שעונות של התרכזות, בשעת הליחן הגROLAH, שב הביתה והוא מגלה את הרכנית אובדת עצות. תקללה במערכת הניקוז העלתה את הדלוין וכל הדירה מוצפת... הוא אינו מאבד את שלונותו. מתחיך ופוסק פסוקו: — "ושabaytem מים בשונן..." אלה מי ישועה...

שיעור עילית, שיעור נסיון

פרק ארבעה עשר

נפשו כעפר לכלל. ענוה טبيعית, המושרשת בנפשו מטבע בריתו,adam שלא ידע מעולם טעם של גואה... בוחל בכיבודים ואינו חפץ לשבת בראש. בבית מדרשו של חותנו, קבוע מקום לתפילהו, בצד מערב של בית המדרש, ליד ארון הספרים, כשהפניו מוטים כלפי הארון. הוא מצטנק בפניםיו, כאילו היה בור ועם הארץ שאינו יודע אפילו א"ב ו"עברי"... רק לעת עיריכת ה"שולחן" של חמיו, אינו יכול לסרב, והוא נאלץ להיסב בראש, מפני כבוד חותנו.

תמיד רצה להופיע כאחד מן השורה. מעוניין לכת גם בהופעה חיונית, בלי איצטלה או כובע קטיפה רבני. דומה כי גם ממשימים מסכימים עם חפזו להצנע ועל כן גם מראהו החיצוני הלם את הצורה בה חפץ להיראות.... כמעט בלי חתימת זcken; על פי חזותו – ספק בחור ספק אברך...

אהוב את המלאכה – מלאת שמים שברבנות ושנא את
הרבנות – את העטרה. דרכו להшиб בענות חן ובדרך כבוד
דרך ארץ בפני כל אדם.

בפשטות, הריהו מתייעב לטידור עניינו העיבוּרים, בסוף
התור הארוך המודנג ליד דפק הבנק. המנהל המבחן בו,
מבקש להורות לקבלו מחוזן לתור. – אין עומדים כאן גם
תלמידיך – הוא טוען – ואין זה מכובד שתמתין עם
בתור...

אלא שהוא נתקל בהתנגדות חריפה מצד רבי אריה. הוא
معدיף להמשיך לעמד בשופי, לנצל את ההמתנה לעיון בספר
משניות "קהתי" קטן שהוא שלף מכיסו. העיון לא נמשך זמן
רבים, מאחר והסטודנטים שהבחינו בו, החלו אף הם מנצלים את
זמנן, להקיפו בשאלות...

ענותנו בולטת גם במקומן גודלו – על כס מלכות
התורה שלו, בכלל האברכים. "עניותן ושפלה ברך, שיפך
עיל וSHIP נפיק, גריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא
לנפשיה". אם אמנים הוא נכנס לשיעורו בכפיפת קומה –
"SHIP עיל", ولو בגין העובדה שרוב האברכים צעירים ממנה
אך במעט, הרי שלאחר השיעור המבריק, יכול היה הקומה
להתישיר... מעט גואה עלולה להתגונב לב... אבל רבי אריה
גם "SHIP נפיק"... יציאתו כביאתו – בכפיפת לב...

נחבא אל הכלים גם ממנה עצמו... איןנו מכיר בערכו. שיעור
לו עם אברך חשוב, פעם אחת בשבוע. חשש מKEN בלבו, שמא
השיעור הזה לטורח על רעהו, אלא שברוב עדינותו, אין החבר
מעז להפטיקו... לבירור העניין, הוא משגר יידיד משותף, שיבור
בתבונה, את דעתו של החברותא.

כאשר מרצעת השאלה בפני החבר, מתרבר כי שאלה זהה

הטרידה את מנוחתו שלו... אף הוא חשש, אפשר שרבי אריה ממשיך בשיעורו עמו, רק בזין אצילותו...

הענוה אינה מונעתו מליטול על כבד על שכמו. ענוה פסולה כזו, לא יכירה מקומה. הוא מודע לכוחות נעלים שבו, אך מעריכם כמתת משימים ולא יותר. פעם הוא מטעים בפני עצמו, כי ניחן בכוחות נעלים... כשלולה התמייה, האם הפרק לפתח גאותן... הוא מшиб כי היפך הנכוון: ההצלחות שהענוה לו, מחיבים אותו לשרת מונים... ידרשו ממנו הרבה יותר מהמעט שהשיג... לדעתו, אין זכותו מגיעה למאה... אך אדם קטן, הממלא תפקיד בעולמו של הקב"ה.

אלא שכדרך הנמלטים מן הכבד, רודף אחריהם ומשיגם... דוקא במידה זו של צניעות, הוא בולט כל כך לשכת. אביו של אחד מאברכי הכלל, שהגיע מהו"ל ונפגש עמו, מתרשם עד אין קץ מאישיותו. לבנו הוא אומר: — שמעתי כל שטיפרת, אודות גדולות בתורה והוראה. אך כל אלה, אין אלא Cain ואפס לעומת צניעותו ועננותו... האברך המופלא זהה, עשה כל מאמץ שהשיכחה תנהלה כחבר ולא כראש כולל... כל כלו ענוה... הוא כובדי יותר מאשר בדני

כל אדם אחר עברי... גם אנשים הרחוקים משייחם ושיגש של חסידים מבחינים בסגולתו זו. פעם אחת, לאור "מבצע שבתות", שבת בנווה דקלים — יישוב בגוש קטיף שליד עזה. לאחר הסתלקותו, כותב בן המקום שהכירו לראשונה, איגרת תנחומיין מרגשת ורווית עיר. בעיקר הוא מביע התרשםותו מהתופעה היוצאת דופן: "להתבלט ולכבוש לבבות בצדיעות..."

אהוב למעלה ונחמד למטה

פרק חמישה עשר

האי מאן דיהיר — אפילו איאינשי ביתיה לא מתקבל — אמרו חכמים. משמע שהענוה סוללת דרך לבות בני אדם.

סגולותיו הרבות ודמותו המعمיקה והלבבית, כובשת את הכל. נעצים בו מבוגר ובעל נסיען, מתחשבים בדעתו.

הוא אינו מסתגר ומקיים מחייצות. אדרבה, מעניק לכל תחושה כנה של קירבת אמת. הקרובים ביותר, נדהמו לעת "השבעה", לראות כמה אברכים ואנשים, ראו עצם, ובצדק, "חבריו הטוביים ביותר"...

אברכים צעירים, מתקשרים בו קשר אמיתי. אחד מהם, מספר כי לא היה לו כל סוד בפני רבי אריה. נעצ בו בכל שאלה שעמדה לפניו, יותר מאב או אח. אפילו כאשר עמד לצאת לבית החולים, לקראת לידת ילדו, טלפן אל בית אדמורי שליט"א, לבקשת ברכה וכן אל ראש הכלול, כדי אמת...

נמצאו אברכים שיצאו לעולם המעשה, והם קבועים לימוד של חצי יום במסגרת הכלל שלו, על מנת להיות בקשרתו... הם רואים בו "אברך שאין לו בעיות בכל התורה כולה....". איש איש מוצא בו כלבו: בעל מחשבה, למדן, חסיד, בעל חסד — איש האשכבות.

הוא מוצא מסילה גם ללבות מיוחדים. אברך בעל גישת חסיבה עצמאית, מעיד על עצמו, כי תמיד נועץ ברבי אריה. זאת מושם גישתו המקורית לחלוtin. לעולם איןנו מטיהר. נוחת לעומק הבעה ומסלק את הספיקות. עצתו אמונה, כאשרו היה רב גדול בישראל שהגיע לגבורות...

גם חוגים ורוחקים נכשימים בפני אישיותו. רק שלוש פעמים הרצאה בפני משטרת ירושלים. פעמיים אלה הספיקו, כדי לשוטרים, מהם קשוחים ונוקשים, יבכו ילדים קטנים על פטירתו.

מפגשו עם השוטרים היו דוקא בתקופה קשה של יחסם המשטרת והחדרים. השוטרים מלאו טענות כרימון על התנהגות החדרים בהפגנות השבת. שאלות ותשובות נושאות בחצים ובלייטראות, הופנו אליו בנושא זה. רבי אריה, למורת שלא דגל בהפגנות ונפשו נקעה מדריכים מסוכנות, לימד זכות על המפיגנים, עלocab השבת הבוקע מלבים.

הוא קידש שם שמיים, בהופיעו עם המלבוש החסידי, בנעם שיח ובחן. הכל ראו כי דרכיה דרכי נועם ונתיבותיה כולן — שלום. לאות הערכה לזכרו, סיימו במטה המשטרה מחזור לימוד משנהות לעילוי נשמהתו.

כִּי יַדְעָתָיו לְמַעַן אֲשֶׁר יַצֹּה אֶת בָּנָיו...

פרק ששה עשר

שנתיים מס'ספר לאחר נישואיו, נולד בנו היחיד. טילפון מארה"ב אל אביו ראש הישיבה, ובקשה בפיו: עוז חפצו לקרוא לרך הנולד אברהם מרדי, על שם זקנו ה"אמריקאית". אלא ששמו של הילד הראשון, מגיע כנהוג, לצד האם.

אנא, יפעל נא אצל המחותן, כי יסכים לוותר על זכותו... הוא אף מבקש לברר, האם קיימת אפשרות כלשהי, שבב ישמש סנדק לבנו.

במדה"ב עם ר' אדרמור מבאבא שליט"א

נימול התינוק על ברכי אביו ושמו בישראל נקרא בשם הנזכר ומקודש בסילודין בלב מאות אלפי קדושים וטהורים מישראל: – אברהם מרדיי בן רבי יהודה אריה ליב.

סעודה פדיון הבן של הילד אברהם מרדיי נ"י מימין לשמאל הרה"ג ר' מנשה קלין שליט"א,
ר' אריה זצ"ל,
כ"ק האדמו"ר מאמשינאו, הר"ר יוסף ליברמן זצ"ל (הכהן) כ"ק אדרמו"ר מבלאוז'אב שליט"א
כאילו חש שזמננו קצר, משקיע האב את נשותו בינוקא.
mdi שחר, משמייע לילד הרך מאמרים וסיפוריים מהגמרא,
תור הקפדה למדדו אך ורק בדברי חז"ל.

מתוך מחשבה תחיליה, משוחח עמו האב, לדבר אל בוגר.
– בר מעלים את רמותו של הילד, מביאים אותו להבנה בגיל
עיר – הוא טוען.

החינוך אינו שטחי. פעם מגיע בימי החנוכה, לביקור קצר
בבית הסבא, לעת הדלקת נרות חנוכה. מראה לתינוק את
החינוך של סבא: מנורה שטוחה ולא מנורת קנים. – רואה
אתה – מפטיר לעומתו אבא – הסבא מדליק בחנוכיה צו... .

נתרברר, שהילד שקיבל במתנה מהסבא מנורת חנוכה שטוחה, כמנהג אדרמו"רי גור וכמסורת חסידית עתיקה, היה מאובזב, בראותו כי אבא מدلיך במנורת קנים גדולה...

ביקש גם הוא, להדליך במנורת קנים... אבא הרגיעו, כי גם סבא מدلיך במנורה כזו... – הבהיריו לכאן – הפטיר רבי אריה – כדי להראות לילד, שאבא אינו משקר...

וاث עמלנו אלו הבנים. כמו שפג הילד, במשך השנים המועטות והקצרות. על דבריהם רבים, אומר הפעוט לסבא מורנו ראש הישיבה שליט"א, המאזין במטירות וחמלה אין קץ: – אבא סייפר לי בך, אבא אמר לי, אבא שר מגנינה זו לזרירות... עד כי הדבר מעורר השთאות, מתי הספיק "לדחוס" כל כל הרבה, להרות חרישכה עמוק בלבו של תינוק...

ארץ ישראל – אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה

פרק שבעה עשר

גם בheavy כארבע שנים בארץ העמים – לבו במזורה.
חיבת הקדש של ארץ ישראל בוערת בלבו.

חוותנו ובני הקהילה מוקירים ערכו ומכבדים אותו מאד.
עדת חסידי גור באמריקה משתבחת בו והם, כמו בני קהילת
אונגווואר, לומדים תורה מפיו. חרף כל זאת ולמרות שמכל
בחינה אפשרית יכול היה להיות מאושר באודה"ב, הוא חש
געגועים עזים לארץ חמרה.

mirorashet abot, matz b'k zoken mron admodur ha"ameri amot", sheahavat arzn yisrael leheta bkerbo - hadar. af rabi arya, handl ha'ir, mchab et ha'arzn, morba lehagot gam b'hayatu ul adamta, b'mezuot ha'taliyot ba'arzn, kolal ala shainen nohagot b'zman zohe.

הכמיהה לשוב, לחזור אל כור המחצבת, עולה מכל עמד בכתב חידי הتورה שלו. בראש כל חידוש תורה, מציין מקום יצירתו. אם בארץ – מצוין "ארן ישראל" ואם בחו"ל – זוכה הדבר לאיזכור. אפילו דברים שעלו במחשבה בארץ ישראל ונכתבו בחו"ל, זוכים לעזון: "עליה בדעתך בארץ ישראל..." – אין תורה כתורת ארן ישראל!

מסתבר כמו כן, שבזמן שהותו בחווצה לארץ, בתוך טומאת הארץ העמים, אין הוא נהג למלוד בחכמת הנסתור. כאשר מבקשים בני משפחה להעניק לו במתנה ספר קבלה, מסרב, בטענה שבחו"ל אין לו לעסוק בדברים נשגבים אלה.

כה מוחשית טומאת זו בעיניו, עד כי מיד בבואו ארעה לביקורים קצרים, לפניו כל מעשה אחר, פנה אל בית הטבילה, להיטהר מטומאת הארץ העמים... גם העיפות והליות, עקב הפסד יום שנייה, בגין שניוי שעות היום והלילה בין שני חצאי כדור הארץ, לא מנעו ממנו זאת.

להפתעתו, שמע מפי אבו, מורנו ראש הישיבה שליט"א, כי כיוון בכר למנהגו של אותו ז肯, ב"ק מרון אדמודר ha"ameri amot" וצוק"ל.

לימים, בעבור מספר שנים, בשובו ארצתו, הרי הוא כמאושר באדם.

טרם צאתו ארצתו, נתכבד לשאת דרשת פרידה, לפני בני

קהילת אונגואה ותלמידיו. כמובן מאליו, שרבי אריה פרש אמריו, אודות קדושת ארץ ישראל. הכל הבינו התפעלות מפיו המפיק מרגליות של האברך הצנוע, שם כי הוקירוהו כל כך, הרי שאיש לא שיער כי הוא יודע לפנות פיו בפני ציבור...

שנתיים לאחר מכן, עוד מצטטים ממשו, דבריהם שעמדו במרכזו דרשתו, רבת החրיפות והבקיאות, בהלכה ואגדה. בתוך דבריו, הקשה בסוגיית "קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא". הן יעקב אבינו — על פי המדרש — חשש כי ייונש, שכן לעשו עומדת זכותה הארץ ישראלי ואילו הוא חסר זכות זאת. מפני מה חשש ישראל טבא? הרי קדושת הארץ ישראאל טרם הייתה אז?!

והוא מפרק, בפלפול ארוך וմבווסט, כי "עشر קדושים נתקדשה ארץ ישראל". יש קדושה שנזוכה עם בריאת העולם: אכן, אברהם אבינו, החל למןotta עשר שנים עקרות, רק מהגינו הארץ. ויש גם קדושה אחרת, שהיא קדושת תורה ומצוות, כאשר היכל בבניינו וישראל על אדמתם.

נֶר אַלְקִים טָרֵם יַכְבָּה

פרק שמונה עשר

رمזים חסרי פשר נשמעו מפיו, על האסון הנורא הקרב, אולם איש לא הבין דבר. בليل הושענא רבה האחרון, (קודם חצות לילה, לפני הופעת הטימן הידוע, לפי צל הלבנה, המובא בספרים) נדרמת הרבנית למשמע הכרזתו, כי הוא מבקש לקבל על עצמו יstorim... היא מגיבה בזעוז ובחוסר הסכמה, אולם הוא מנענע בראשו ואומר: — את מסכימה, מסכימה...

חמשה ימים טרם הפגיעה הקטלנית, הוא מרבה להתעניין אצל חבר, בתאונת דומה שאירעה בשכנותו, בה נפגע אדם אנושות בראשו. מבקש לדעת כל פרט, מה עובר על אדם הנפגע בראשו... מיד עם סיום התחקיר, הוא מפטר: — הבה ניסע אל כבר שמואל הנביא... אפשר לפעול שם ישועה...

בליל שבת האחרון, יומיים לפני האסון, מרחיב דבריהם אודות הסתלקות הרבי רבי בונימ מפרשיסחא זי"ע. מספר את הסיפור הבא, כאשר הוא ח' בתודעה, את עולם האמת....

טרם פטירת הרבי מפרשיסחא, בכחה הרובנית בכ' גдол. שאל הצדיק: — בכ' על שום מה, והרי כל ימי למדתי כיצד למות!....

הרובנית מוסיפה וובכה: — וכי אין ראוי שתתוסף ותלמוד עוד ועוד?....

— כבר למדתי די! — מפטיר האדמו"ר....

בליל מוצאי שבת האחרון, מתעוררת הרובנית ו מבחינה, כי רבי אריה ניצב ליד החלון, משקיף בעדו במשך שעوت ארוכות.

לפלייתה, מה הוא רואה שם? — השיב רבי אריה:

— אף אני אינו יודע... תחששתי היא, כי מגיעים בדברים נשגבים — — —

ערב לפניה הפגיעה, בבית המדרש, בין מנחה וערבית, אומר רבי אריה לבחוור: — שמעני נא, החל ממהר, יהיה או טוב מאדר, או רע מאדר....

הבחור מתפללא ושותאל, מנין לו זאת... והוא מшиб: — כך אמרתיך!... — סותם ואני מפרש....

בו ביום, הוא מניח ומצעני את סדר הסליחות. — מי אמר שאצטרך אותם עוד... — הוא מפטיר. הרובנית המבחןה בכך, מביעה פליאה: — הן מחר עם שחר ממשיכים לומר סליחות!....

— ומי אמר שאקום בכלל אחר? — מתריס רבי אריה
— או שמא אתעורר רק מאוחר?...

לאחר מכן, שומעת הרבנית את המילים האחרונות שהוא
אומר לה:

— דע, מה שעשית היה לשם שמים! — —
לאחר התאונה הנוראה, מוצאים על שולחנו פתק מדחים
שהשair ממש, בכתב ידו לאמור:
"הנה באים ימים נוראים, ימים גדולים, ימים נוראים. אנא,
התפללו עלי, זכרוני וזכרכם — — יהודא אריה אלתר"

ברע שכב בארי — — —**פרק תשעה עשר**

עם שחר, יצא רבוי אריה את ביתו ופנה אל מקוה הטהרה, להיטהר לקראת התפילה והטליחות. מעבר לככיש, הוא מבחין באברך שדבר לו אליו. מבקש הוא לעבור, תוך כדי שיחה בענייני ציבור שהתחילה בה עד מעברו השני של הכביש הצר.

מנגד, הגיע לפטע אוטובוס גדול, שנסע ב מהירות אימנתנית... הוא פגע בעצמה רבה ברבי אריה, שלא הספיק לעبور את הכביש והטילו ארצה, למרחק עשרה מטרים, פגוע קשה בראשו — — —

אמבולנס מבהילו במצב אנוש בבית החולים. טובי הרופאים, בני המשפחה וקומץ חברים, אינם משים מיטתו. עושים כל מאמץ לרפואתו.

עד מהרה נפרעה דבר הפגיעה האנושה בכל רחבי תבל. כלל ישראל וגדולי וצדיקי הדור שופכים דמעות כמים לרפואה. בני היישובות ותינוקות של בית רבן, קורעים שחקים בתחוםיהם.

שבועות אחדים הוא שרוי על ערש דווי ללא הכרה, מתהפרק ביסורים נוראים. למרות היותו מחוטר הכרה, הריחו מריגש ביסורים. בשנווגעים בו, מרגיש יותר — — —

גם במצב חוטר ההכרה, כאשר ניכר שיפור כל שבקלים, כבר ניכר בו שהוא נאבק, כהרגל חדש שנעשהطبع שני, שלא לשכב על הגב... מנסה בשארית כוחותיו, להטות עצמו אל הצד.

ההטבה המועטה במעטבו, בימי ראש השנה, מפיחה תקופה שלבבות רבים. ממשיכים לשופך שיח לפני שוכן מרים, אולי יחש, אולי יرحم, אולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס — —

ביום הכיפורים, החל המצב להתרדר. הרופאים פוכרים ידיים ביאוש. רק נס ממשים יכול להוציאו — — —

אלא שנעלו שעריו תפילה ובليل התקדש חג הסוכות, ניצחו אראים את המזוקים ונשכה ארון הקושׁ... ברע שכבר-careי — — —

רבות מבני ירושלים ומכל הארץ הקודש, הלכו בראשות כ"ק מרכז אדמו"ר מגור שליט"א, ובמעמד אדמו"רים, ראשי ישיבות ורבנים, אבלים ובוכאים אחר מיטתו של רבי אריה, הגאון, הצדיק, מרבי צה תורה והיחסן שנקטף בדמי ימי.

רחות קرتא דשופרא משחירין מרוב אדים, בני כל העדות והחוגים, שكونנו במר, בעצם ימי מועד של שמחה, על שם שכבהה בצהרים — — —

קרובי משפחה חסימ ברטט כאילו אף מסע ההלוי' נעשים בדרכו של ר' אריה זצ"ל. מיטתתו של מי שככל ימין היל' זריזות וחרווה ואשר שש ושמח לסייע את תפקידו עלי אדמות בזריזות נישאת עתה בעידן שמחה על כפי חסידיים לבושים שיראין של חג בזריזות אופינית לחסידות גור

ים של דמעות גואה, לעת ששוּמְעִים, בחזר ישיבת "שפת אמת", ליד ציון אדמוֹר ה"אמרי אמת", דברי פרידה המרטיטים כל לב, מפי האב השכול, מורהנו ראש הישיבה שליט"א. הלב נמס, למשמע קדיש חריש, מפי הבן היחיד, אברהם מרדייליה, התינוק שהפרק ליתום — —

במסע הלוּיה ענק, נישא הארון אל מرمוי הר הזיתים, שם זוכה הגאון הצדיק והחסיד, להיטמן ב"מערתא דחסידותא" המיוּחָסֶת, ליד דודו ב"ק מרכז אדמוֹר ה"בית ישראל" מגור צוקלה"ה, עדי יקייצו וירננו שכני עפר, בבוא במהרה לציון גואל.

בן ציון קלוגמן ...

"פְרִי עַז הַדָּר"

דברי הספר והתעוררות שנשא מוריינו
הగאון רבי פנחס מנחם אלטר שליט"א
ככלות ה"שבעה" להסתלקות הגה"ח רבי יהודה אריה זצ"ל
ר"ח חשון תשמ"ח
בביחמד"ר הגדול דגור בירושלים
(כתבו ונערכו ע"י י. בר משה ונדרפסו בעיתון "קול מציון")

אי', חייב אדם לברך על הרעה בשם שהוא מבורך על הטובה (ברכות ס': ושם בגם' נאמר: לקבולנהו בשמחה... אי' בגם' על מה שנאמר בתהילים (קט"ז) צרה ויגון אמצעא ובשם ה' אקרא. כוס ישועותasha ובשם ה' אקרא. לגבי צרה ויגון נאמרו דברים מעודדים כגון כי חילצת נפשי ממות וגו'. ואילו דוקא לגבי כוס ישועות נאמר לאחר מכן יקר בעני ה' המותה לחסידיו"... מהו היקר והכבד זהה לה'? אבי זיל' (מן האMRI-אמת זיע"א) היה רגיל לומר בשם אביו (סביו), מן השפ"א זיע"א כי כאשר אומרים בסוכות אני ה' אפשר להושע. קהיל השומעים חשב כי הכוונה לאנنا ה' הרשיה נא, ואולם, מן האMRI-אמת אמר כי הבין הכוונה להפס' אני ה' כי אני עבדך. ואומנם, לאחר הפס' יקר בעני ה'
נאמר הפס' אני ה' כי אני עבדך...

יקר בעני ה'. גם כאן הוא יקר. קרבן יקר הקרבנו. ישנים פירושים שונים בעניין זה, והוא יקר בעני ה'. וכל זאת למה? אחד מן הפירושים הוא, כי זכות גדולה היא בשםים עת עולה למעלה נשמה כה יקרה מאברך כה יקר, כה חדש,

מפיין תורה ויר"ש, קדושה וטהרה וחסידות – לפני עיתו
וזמנו. וזה היא קבלת זכות. זאת ועוד. זכות גודלה היא שכן
בשעה קשה שכזאת נפתחים שערי שמיים עבור כל ישראל.
במד' אי' משל לפועלים שעשו עבודה למלך, זהנו נתן שקל,
לוּה סלע, ולאחר נתןמנה שלימה, הדא דכתיב יקר בעני ה'.
דומה הוא לאותו פועל הקרוב בנפשו לבעה"ב. המקבל ממנו
מן העומת הפועלים האחרים. שכן הוא יקר יותר. יקר בעני
ה'... והקב"ה רוצה تحت.

מיתת צדיקים מכפרת. והרי צדיק היה. בירושלמי נאמר:
יגע רבינו בן בכ"ח שנה מה שלא יגע תלמיד ותיק במאה
 שנה, וע"כ ההפסר גדול לאין ערוך ושיעור. שכן הספיק ר'
 אריה בכ' הרבה בכ"ח שנותיו, בכ"ז שנותיו ומה היה יכול
 יותר אילו חי מאה שנים? יותר שנים? בודאי היה מספיק
 יותר. וע"ז נתנו לו שכר, פותחין לו שער שמיים עבור כל
 הזמן כולם, ועל כן דא אפשר לומר אותה אמרה יודעה
 מהרבי מקאץ, כי זאת הייתה בכיתתו של רבינו משנסתלק ר'
 אלעזר בן דורדייא: יש קונה עולמו בשעה אחת, לבכיה מה זו
 עושה? והרי צריך לשמהו כי אפשר לתקן בשעה אחת? ושם
 בגמ' אי' כי אחד מן התנאים אמר, לא רק שאין לו עוה"ב,
 אלא גם נקרא בשם ר' אלעזר? אלא – מפרש מラン הרף
 מקאץ זיע"א. – מה פנים יש לעוה"ב של שעה אחת...
 פירושו של דבר. אילו בשעה אחת זכה ראב"ד למדרגת עוה"ב.
 כמה היה זוכה כזה ראב"ד, כזה חוטא אילו כל שנותיו לא
 היה חוטא והיה בבחוי' ראב"ד. אשר ע"כ החיוב כלפי עצום
 יותר. בני רבינו אריה זצ"ל נורא מחיב... אם לפני שמונה שנים
 היה עדין בחור בישיבה. ולפני י"ד שנים היה עדין ילד
 בתלמוד תורה ואעפי"כ הספיק כה הרבה, להכניס באחריים
 כה הרבה במסך שנותיו הקצרות. הוא השair חלל שכזה,

הרי שהחולל עצום. וכמה חייב איפוא כל אחד מאיתנו...
וכמה יכול לעשות ולפעול כל אחד מאיתנו?

אי' בגם' (כתובות קג:), באשכתי' דרבי, בשעה שנסתלק רビינו הקדוש, יצתה בתיקול ואמרה: כל מי אשר השתחף באשכטה דרבי מזומן לחיי עוה"ב, חוץ מאותו כובס. שלא השתחף באשכטה' דרבי, משמעו הcovס כן, עליה לגג, נפל וממת. יצתה ב'ק ואמרה: גם כובס זה מזומן לחיי עוה"ב. והרי כובס זה הינו כמאבד עצמו לדעת? ועוד, מהו העניין והחשיבות שドוקא אשכטה' דרבי מזומן לחיי עוה"ב? ברם. בגם' אי' מיתה צדיקים מכפרת. אשר ע"כ אפשר להצטרכ' ולזכות בחיה עוה"ב. כמו דאי' רבא בר קסיא מכפר בשער המשתלה, וזה נלמד מפירה אדומה, יקר בעניין ה', דיש לו בית גנים, חתום באוצרותני. וזוכים לחיי עוה"ב יחד עם אותו צדיק שמת. אי' (שבת ק"ה:) כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנים. כביכל אצל הקב"ה אשר נקרא "עשיר השמח בחALKO" והכל שלו, יש לו כביכל כספת? ואצלו מצוי בית גנים. ושם סופרים ומניחין דמעות? היתכן? אומנם רגילים הם בני הארץ להתכוון אך לעצם. האנוכיות מושלת בכיפה והיא מפריעה לעבודת הש"ת. כמ"ש אנומי. האנוכיות, עומדת בין ה' וביניכם. ואט כל אדם דורש טובות עצמו. מתחפל, ומקש עברו בריאות, פרנסה ואשר, מתחפל ומתכוון הוא לעצמו ואז אין בכר כל טיפה לשם שמיים. וכדברי הרמב"ם בפי' המש' סוף מכות על מה דאי' רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיך הרבה להם תורה ומצוות, כי אם יעשה האדם מצוה א' ללא פניות כלל וכלל, או זוכה לעוה"ב. אבל קשה הדבר מאד מאד דרבי ר' בונם מפרשיסחא ה' רגיל לומר כי איןנו רוצה להתחלף עם אברהם אבינו, הקב"ה ה' מסכים לזה אבל אני אינו מסכים, מכיוון ולהקב"ה יהיה הלאה אברהם אבינו אחד ורבו ר' בונם אחד ומה יהיה לה' מזה? בני

האדם מתפללים עבור עצם, לבריאות, אושר ונח"ר, ובזה"ק
הב הב הוא ר"ה וווכ"פ, ענני רוחניות ולא רק גשמיות...
אמנם. כאשר מוריידין דמעות על אדם כשר ומתפללים על
האחרים. כביכול הוא זה לשם שמיים. כי מתפללי על גלות
השכינה. שכן מבקשים על הקדושה ועל הטהרה שחסורה ואנו
הקב"ה סופרן בגנו... וזה יקר בעיני ה', וזה פ' אני ה' כי
אני" (האנוכיות) — עבדך", בסמוך ליקר ה' המותה לחסידיו,
ואז פיתחת למוסרי, שכן האנכי יוד, והקב"ה סופרן לדמעות
ומניחן בבית גניו.

חו"ל מספרים (מס' שמחות פ"ח) משנת בנו של ר' עקיבא
ואין בני נצוץ ח"ו של ר"ע, נתפסו חכמי ישראל ללוותו,
אמר ר"ע: לא בשבייל עקיבא נתאספתם. אני חכם ויש חכמים
מןני. אני עשיר ויש עשירים ממני. אני גדול ויש גדולים
מןני. אלא בשבייל זה שזוכה את הרבים... בני ר' אריה, לפני
שמונה שנים בחור ישיבה, לפני י"ד שנים תלמיד בחדר (שלא
להשות כלל לר"ע...) מזכה את הרבים, בהקמת כוללים,
במעשי צדקה וחסד — ובהצענו ממש. דברים שאף אני לא
ידעתי עליהם. ידעת כי אפשר לצלצל אליו עד אחת עשרה
וחציו בלילה, אבל, שכן טיפרו, — שפרא וששון — כי
עד אחת וחצי לאחר החצות היה עדין אוור בחדרו, ולפנות
בוקר כבר היה מגיע לבאן, לביהם"ז... בני ריח טהרה יש
בר, בלילות — ביתו פתוח לרווחה ובכל שעות היום מזכה
את הרבים. בני, ריח טהרה יש בר. נפגעת בצעתר מן המקוה.
 שכן הכנסת הרבה קדושה וטהרה. וגם بما שהתנהגת בקו"ט,
דברים שנודעו לאחר מכון מקורות צניעים. וכאשר נסתלקת
— פתחים שערי שמיים... ואם מפשדים שערים אלו איז אינו
טוב...

אי' בזורה, ויקרא, אלף זעירא, בעין יקר עם א', ואלף

רמז לאלופו של עולם, ואפ"ל בזה – לולי הי' כתוב א"א היה לומר אימרה זו – חטא, הוא ג"כ אותיות ח' ט' ואלף, שכן בשעה שחוטאים מסתלק כביכול אלופו של עולם, אכן בחטא הכהל אין א', כביכול מלך שמדודה מדינה אין אלופו של עולם, שכן אז לוקחים מן השמים את ההשגה, וזה יקר. יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. יקר זה הינו כבוד להשיית, ומהו כבוד במיתת חסידיו? אומר ע"כ המגיד ה' מקוז'ניז' בספ' עבדות ישראל, ובסיור המגיד, וכבר מובא בספ' החת"ס. וכבר ראי' בתוס' בן יחיאל, בשם החת"ס בקדושת "כתרא" אנו אומרים: משרותיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו, היתכן כבוד אצל הקב"ה והרי הינו מלך להמית ולהחיות...? פעם לא הי' פרלמנט, או בג"ע, המלך הי' בידו להמית ולהחיות, ומה שרצה עשה, גם להרוג, שכן חקק חוק ולא יכולו לעשות נגד רצונו, האם זה בבחוי' כבוד, והרי זה מורה? ברם, כל זאת אצל מלאכי השרת שאין להם בחירה והריהם חייבים. אצל המלאכים הוא חובה, ויקרה אלוקים לאור יום, ויקר א', או נהי אור, ולחושך קרא לילה, או נהי לילה, וזהו חוק! אמנם, אנו בני אדם אשר מצויה בחירה בידינו והרי אנו כמצויים במדינה אחרת ואעפ"כ אנו עושים הכל לש"ש, hari כי כמו מלך שדברים נשמעיהם במדינה שאינה שלו והוא כבוד למלך. שכן אינט חייבים ואעפ"כ עရשים, ובמדינה שכזאת שיר' כבוד ויקר למלאך, כך אנו מכבים את הקב"ה, אבל צריכים להיות מעשינו בעוה"ז. עבודת השית' בקדושה ובטהרה מתוך קבלת מלכות שמיים, מתוך רצון עצמי, מתוך נתינת כבוד להשיית, זאת הינה הזרמנות, כמו אצל המלאכים, שמתוך בחירה מקיימים רצון ה', ומקבלים עומ"ש באופן חזק, לעשות יker מזiker, יקר להשיית, וזה היקר של הקב"ה. והוא הוא מש"כ יקר בעיני ה' המותה לחסידיו. וכמ"ש בראש יקרא, באלו"פ זעירא, לרמז על אלופו של עולם, שכן תחלת

וכל תכליות עבדתנו בעזה"ז לעשות יקר להשיות ולא ח"ז
להיפך. ואם עושים יקר אווי פתחת למוסרי...

חובה עצומה מוטלת על בא"א להשאיר אח ה"יקר" על
בנו ולא להופכו ח"ז. ואם נהפר אז הוא חמור מאד, לא
לעשה "ריך" ח"ז ובמ"ש האר"י ז"ל כי לא דבר ריק הוא
מכנס... מדוע הוא ריק? ב글כם ח"ז, לעבד את הש"ית בראי
ולא ח"ז בצורה של "קרי", — "קרי" — החטאים החמורים
ביוותר, — של עראי וכמ"ש רשי" בפ' בחוקותי קרי-עראי ח"ז,
לא ללימוד בראי, לא להתפלל בראי, לעיתים כן ולעתים
לא, אלא מתוך יקר, לשמר על הי"ד שתיהה בתחילת,
לשמר על קוצו של יוד' לבל לפגום את יקרו של הש"ית.
וזו נהיי יקר גם אצל הקב"ה. גם אצל האבל אומרים: אדם
ביקר בל יlin וגו'. אדם ביקר ולא יבין וגו'. למדנו להתנהג
אר בקדושה ובטהרה בראי, וכמו שמצוינו אצל הכהן הגדול
אשר נכנס בק"ט לפניו ולפניהם לכפר על בניי מטומאותיהם וזה
אחד מעשרה ניסים שנעשו לאבותינו שלא האיכילוהו אבבי
(ביצים,בשר וכו') בלילה יהכ"פ. ומהו אבבי זה? — הוא
ענין של סימן לזכור תמיד — נוטריקון אדם ביקר בל יlin.
בלילה, בעת התגדירות הטומאה, שלא יבוא לידי טומאה,
זאת ועוד. כתוב במשל לי מי אווי אבי... ומהו אבי זה?
নটৰিকন্দ আদম বিকৃ এবং বিজ্ঞ. লালা জাত নকশ বৰামুত নদমো.
שכן לאדם יש הזדמנויות לשמר על היקר של ה', אלא כי
צריכיםanno לשמר על היקר, להתנהג בק"ט, ולא להפוך
ל"קי", לקיר נתוי אשר מזכיר ענין של סכנה, והוא מדברי
רש"י נורא שבש"ס, לכל אדם יש שמירה מלמעלה, וכ"ש
לצדיק, אבל בקיר נתוי לא, שכן קיר נתוי מזכיר עוננותיו של
אדם, ואז באם הדור אינו ראוי ניטל הצדיק ח"ז, ובזה ישנים
שני דברים נוספים. גם עיון תפילה, הוא ענין של מדריגת,
ועי"ש בתורת חיים ובמהרש"א, הצדיק יכול לינצל, משא"כ

כשנהperf לקרי, לקיר נטווי, ואם שבים בתשובה איזי טוב, ומקרי נהperf ליקר בעני ה'. אשר ע"כ צרכיים לשמור ולהשיגה בעבודת ה' כי היקר ישאר על בנו וכי איז יהיה יקר בעני השם וג'.

משנשתליך מREN האמרי-אמת זיע"א. האבא ז"ל, נתקצטו תלמידיו לשמעו מאמרותיו, ואו פנה אליו מREN הבית-ישראל זיע"א ואמר לי: פנחס מנהם, אתה אומר קדיש, כל אחד יתפלל במניין נفرد, כדי שככל אחד יאמר קדיש, אחרי הסתלקות אדם אומרים קדיש. יתגדל ויתקדש שםיה רבא. שכן חסירה קדושה בעולם, ואם האבא ז"ל נסתלק, שהכenis כ"ב הרבה קדושה וטהרה בודאי צרכיים לומר יתגדל ויתקדש שםיה רבא. אכן, לדאבותינו, נסתלק אברך יקר, ירא שמים, נעים הליכות, קדוש והפץ את התורה והקדושה באחרים. חסירה איפוא קדושה בעולם והחלל עצום. וכל כזה אברך אומרת הגמ' גבי מבטלין ת"ת להלוiot המת. ומהו שיעור הביטול? שכן במת מצוה הוא דוחה הכל, ובסתם מה יש מי שמטפל בו ויש שיעור מסוימים להלוiotו, ובת"ח ס' רבוא, מאבילא עד טיברא ותו לא למאן דמתני לית ליה שיעורא. וכל זה למה? שכן אפשר לעשות חשבון, באם לת"ח בעין ס' רבוא, וא"כ למאן דמתני עם ג' תלמידים — הוא מיליון ושמונה מאות אלף שכן הוא מתני לאחרים, — וזה כבר מובא בספרים —, לומד ומלמד לא רק לעצמו כי אם לאחרים, שכן אדם פשוט שלומד לעצמו חשוב עד כאן למתרתי, עד כאן הגעתתי, אבל מתני לאחרים גדול יותר. והריijo מכניס תורה וקדושה רבה באחרים וע"כ אין שיעור להלוiotו. וכי איז נפתחים שער שמים חדשים, בן היה רבוי ארוי ז"ל. הוא היה מתני, רק כמה שנים לאחר נישואיו וכבר מתני, יותר גדול מתני הוא חיפש להחדר תורה בקו"ט באחרים בהקמת בוללים, והיין זה יעוצר... ולזה אין

שיעור, ובודאי מסתכלים ע"ז בשמות, אם היה נשאר בחיים היה גדול פי יותר, פי הרבה, אשר ע"כ הצער והאבידה גדולה ביותר.

בפרשת עגלה ערופה נאמר כפר לעמך ישראל, ולמה עורפים דוקא עגלה? שלא הניחו ה' לעשות פירות, שאם היו מכניסים היו פירוחתו מטענים למורחיק, ומהם הפירות הללו? אי' בגם' יומא (ב"ג) על שני מהנים אשר רצוי לעשות העבודה עם כל ההתלהבות שהיו רצין וועלין בכבש בכל כוחם. מושראה האחד שחייבו מקדים תקע סכין בליבו. הגיע אביו של תינוק זה שקדם והגיע ואמר: בני, הרי הוא כפרתכם, מיתה צדיקים מכפרת... בני מפרפר, וудין לא נתמאת הסכין, זאת הסכין שהרגתנו. למדך טהרתו כלים חשובה להם יותר משפיכות דמים. שכן לא הייתה חשובה לו ההריגה של בנו כמו טהרתו הסכין. ובגם' שם מסתפקת, האם שפיכות דמים כדיימה קיימת, לא שפיכות דמים כבזמנינו, רק של פעם, של דם יהודי אשר קומם כל אחד... ואעפ"כ טהרתו כלים חמורה וחשובה יותר, או טהרתו כלים כדיימה קיימת, ושפיכות דמים היא זול — פחותה יותר, ולמסקנתו הגם' שפיכות דמים היא זול. ומדוע באמת? ועו"ק, אביו של תינוק אומר בני הרי הוא כפרתכם? ומדוע? ש"ד זול? וудין בני מפרפר, עד כדי בר? ט הרת כלים חמורה יותר? ומהם כלים אלו? כל"י נוטריקון כפר לעמך ישראל, כפרת כלל ישראל... גם למסקנתו הגם' אמרין כי טהרתו כלים כדיימה קיימת וש"ד פחותה יותר, קשה: מדוע נגיד כי שפיכות דמים זולה יותר? ועוד קשה: אביו של תינוק. שרוי בצער על מות בנו. והרי ה' או מר כי בנו כפרת כלל ישראל...? גם בעגלה ערופה נאמר כפר לעמך ישראל, ר"ת כל"י... ממשיכה הגם' ומטפרת על ר' צדוק שנעמד על מעלות העורה ושאל לכל בני ישראל: אהינו בית ישראל שמעו, בתורה, בפ' עגלה ערופה כי ימצא חל

באדמה וגוי, לא נודע גוי, ועוד שם נאמר, ויצאו ז肯י העדה וגוי ומדדו. אנו, על מי להביא עגלת ערופה, על העיר או על העוזרות?

והסוגיא מוקשית מאד: מה נפ"מ היבן בדיק עמד ר' צדוק? אולי על כסא, ומאי נפ"מ מעלות? ובגמ' מק' והרי בעיה"ק ירושלים לא הביאו עגלת ערופה. ומדווע לא הביאה הגמ' מסוגיא בסוטה, שלא היו רצחנין, ולא דנו דין נפשות? ועוד מה הפ"י ולא נודע מי הכהו. והרי בגין הכל ראו וידעו מי הרג את הכהן שרצץ? מה עוד שאי' בירושלמי ובבבלי כי בירושלים לא דנו דין נפשות? אלא — מתרצת הגמ' — להרבות בבבci, אשר ע"כ אמר זאת ר' צדוק. והדבר תמורה בגין בגמ' ברכות (לב): אי' מיום שחרב ביהמ"ק ע"פ שערי תפילה נגעלו שעריו דמעה לא נגעלו. ואם לא נגעלו בין בזמן שביהמ"ק קיימ' ובין בזמן שאין ביהמ"ק קיימ' — מקשה הרבי השrq' מקאץ זיע"א — מדוע איפוא צריכים כלל שעריהם? השעריהם נערכים עברו דמעות טפשיות... ה"ה בגין. מכיוון ואין עגלת ערופה, ונודע המכחה, מה הפ"י להרבות בבבci. והרי אלו דמעות טפשיות ולא נכוונות כלל? (וראה ב מהרש"א ובعود מפרשים שנחיקים לתרץ). — צייחה להיות לנו נגעה בדבר. במ"ש אצל החלל בעגלת ערופה בשלאל יוכלים לברר את העניין, גבי הוידיeo של הכהנים ז肯י העדה: ידינו לא שפכו וגוי. וכי תעלה על דעתך שב"ד שופכי דמים הם? אלא שראיתנווושפטרנווهو בלא לוויה... עד כדי בר? בגין הי צריכים למנוע את זאת, אלאמאי? אי' בגמ' מכות בגין רוצח נפש בשגגה שהוא חייב בגלות לערי מקלט. ושם ישב עד מות הכהן הגדול. וע"ז אי' במשנה (משנה מפורשת...) והרי אנו יודעים כמה נדחקים לומר חסורי מחסרא והכى כתני, והנה בגין הם דברים המפורשים ממש במשנה), אמותיהם של הכהנים היו מספקות מים וגם מזון לרוצחים שלא יתפללו על בניהם שימתו. ואז

יוכלו לצאת, ולפי גירסתא ב' כ', איך אדברי: שיתפללו על בניהן שלא ימותו. כדי שלא יהיה קטelog בשמות על הכהן הגדל, וע"ז מק' הגמ' טעמא דמצלי וכו'. מהי התפילה הזאת? היתכן? הן הרוצה. תיקונו היחיד הוא הגלות. שם יש עד מות הכהן. שכן צריך לדעת שאין לו מקום, וכראוי בשפ"א עה"פ' ושמתי לך מקום, כמה שיודע שאין לו מקום בן יש לו מקום... ומדוע הכהן אשם? ומה מקום לתחפילה זו כלל — בקوى הש"ס שם? ועוד, כי צפוף לנוד וגוי כן קללה חנוך לא תבוא? ברם. הכהן אשם. כי היה צריך לבקש רחמים על דורו... שלא יהיו רוצחים... וכמו שמצוינו בגמ' גבי ריה"ל, כי ארוי אכל אדם למרחוק ג' מילין מביתו. ולא רעה אליו הנביא יותר להתגלוות אליו, כי הי' צריך לבקש רחמים. כן מצינו בנגמר דין אצל הכהן השני. עי"ש גבי נגמר דין בלא הכהן השני — איןו יוצא לעולם, ואם עד שלא נגמר דין מעת הכהן השני... ונגמר דין בחמי הכהן השני — יוצאה בmittato של שני. גם שם אימוחיהן של הכהן ספקו מזון לרוצחים וכו'. ומה אשם הכהן השני? שהיה לו לראות שיגמר דין של הרוצח לזכות... וקשה, האומנם? הן התקיקן היחיד עבورو היא הגלות. ומדוע איפוא — שوال הרבי השרף ז"ע"א מקאץ — היה צריך הכהן להשגיח שכל הביר"ד יטעו ויפסקו כי רצח זה שהרג יגמר דין לזכות? והרי כל תיקונו — גלות? ועוד יותר, מפני מה אימוחיהן של ההורצת ימות ולא בניהן? אלא — دائمו של הכהן להתחפל שההורצת ימות ובדמיון במעשי' הטובים של קימחית. הוא אינו נהגת בן... וכדמיונו במעשי' הטוביים של קימחית. הוא מותיב לה והוא מתרן לה. עפ"י דברי הרמב"ם (אשר לכאר) הוא מילתא דתמייה). מצינו דין של הלנת דין. פי' באם ב"ד פסקו שחייב מיתה — חייב. ובאם הי' דין, אויב באם יש רוב, שניים יותר מחצוי אויז חייב מיתה. ואם דין כל הלילה, ולמחר צמים ואח"כ כולם מחייבין — הדין דפטור.

ואם מיד פסקו לחיוב אין הلتת דין. וא"כ בדיוני נפשות מצינו כי אם "כלו חיב – זכאי", באם ראו כל הב"ד מיד, ללא דין. כי הוא חיב – או זכאי למגורי. הוא הדין בחיוב גלות. הכהן היה צריך לראות כי כל הב"ד, ללא יווצה מן הכלל יראו את האמת ויחייבו אותו ואו מילא יצא זכאי למגורי... ואם יצא זכאי. מהיכן יבוא תיקונו? ע"י בושה, ע"י תשובה, ע"י שראה כי אף אחד לא מוצא כל זכות עבورو, יודע הוא כי אין לו מקום בעוה"ז, וכמ"ש בשפ"א בנו"ל עה"פ ושמתי לך מקום. שציריך לדעת שאתה לו מקום כלל בעוה"ז, וכי אז מיתת כהן מכפרת עליו, מכיוון ואו הריהו מצטער ביותר ושב בתשובה שלימה. וא"כ אינו צריך לגלות כלל, מכיוון וכבר בא על תיקונו הגמור... משא"כ במקרה טוען בעצמו: זכאי אני. והוא ראי' שכן מעט מהධינאים דנו אותו לזכות... כי איז אינו שב בתשובה שלימה – וחוייב בגלות. ומה פוטרו לרוצח? ובגמ' מידי גלות קמכפра – מיתת כהן מכפירה – כי במיתת הכהן נפתחים השערים בשמי. תשובה היא כמיתת צדיקים המכפרת, ואצל מיתת צדיקים יכולים כולם להתכפר ולשוב מחתאייהם. והוא הוא עניין אשכבותי' דרבבי... אבל אם מפלדים זאת נהפר הדבר לאדם ביקר ולא יבין, ולא ילין, רק להשאר היקר, יקר בעתיה, יקר וכבוד להשיית, שכן על זאת נאמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו...

מחובתנו להתחזק בשעה קשה זו, אצל קרben מדין נאמר בדור המדבר, דור דעה. שם לא סיעה הקדושה, בנות מוואב החטיאו אותן. וע"ז אמר השי"ת צורור את המדרינים. באotta שעיה נמסרו מאלפי ישראל לצבעא, י"ב אלף, כ"ד אלף, ל"ז אלף, (עפ"י גירסאות שונות, במ"ד, בירור, בספריה). וגם בבעל הטורים מביא כי הפסיק מתחילה באلف ונגמר גם באות אלף. שכן הכל hei' לשם שמים. גם פנחס נלחם עליהם בקדושה וטהרה, והרג את בלעם, את הקליפה הכי גדולה... משוחזו

הקריבו את קרבן ה'. שאלם משה: אתם, קדושים ותורמים, זוקים לקרבן? איזו השיבו לו: אם מידי עבירה יצאונו מידי הרהור לא יצאונו. שכן הרהור עבירה קשים מעבירה... הכוונה לחטאיהם החמורים. ואם המחשבות לא הגנות איזו ה"יקר" נהפרק לקרי, עד לטילוק שכינה עם ישראל ואין לו חלק לעובב והרי יהו כבבמה (וכראוי במת' כלה), ומדוע כבבמה? מה בהמה עומדת לשחיתה ואין לה חלק לעזה"ב בן אדם זה עושה הכל רצונו ואין לו חלק לעזה"ב. אשר ע"ב מוחבתנו להתחזק ולהשתפר במחשבות טהורות. בבחוי' אני כי אני עברך, וכי איזה יחי' כמו אותו כובס, להתחזק בכל, וכי איזה יחי' גם אדם ביקר וכן ילין, וכן יבין, יקר בעני ה', יקר להשיות', גם להתחזק בתורה, וכראוי תורה מגני ומצלי בין בעידנא דעתיך בה ובין בעידנא דלא עטיך בה, וכבר אי' ברמבי"ט אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב הפנוי מן החכמה, בקדושה ובטהרה, בשמרות הלשון, בשמרות הפה, שהוא מכובן נגends שמירת הברית. בגמilot חסדים בין איש לרעהו בין בגוף ובין בממוני, שכן גמilot חסדים מביאה לקדושה וטהרה, וכראוי בספה"ק, להתחזק במידת השלום והאהבה בין איש לרעהו, וכמ"ש אבי ז"ל, מREN האמרי-אמת זצ"ל במקתבו על מידת השלום: דבר זה חסר אצלכם שכן, רבינו יהודה אריה זצ"ל היה מיוחד ומצוין בזה, מעולם לא שמע ולא דבר לשוני-הרע, הוא היה גדול בתורה, בKO"ט, בשלום ואהבה, במחשבות (לא בריקנות, כי דבר ריק הוא מכם, הוא ריק בגולכם... שכן המחשבות איןן לשם שמים, גם חסירה ההකרכה העצמית בבחוי' אדם כי יקריב מכם... ועתה. משנפטר מן העולם החל עצום ונורא ועלינו למלא את החסר. علينا להתחזק בטהרה, בני ריח טהרה יש בר... נגעת בצתרך מן המקווה, ואם לא מתחזקים בטהרה כי איז נמשל כבבמות נדרמו, ואם נתחזק איז יכול גם זה שהוא בבחוי' כובס, (ומהו כובס זה? ומה נפ"מ

באם هي' כובס או אופה או סנדרל? כבר אמרתי זאת בחגיגת סיום כאן (בביהמ"ד) ואחזרו שוב ברמזו: באור החיים עה"פ ראובן בכורי אתה. מביא, אם ישן מוחשבות לא טהורות אווי מקבלין יסורים וגיהנום — עי"ש במאה שהביא בזה —. גיהנום זה הינו כובס. וכראוי' במס' שבת, משל מלך שהזמין את פועליו לסעודה ונתן להם בגדים, פקחין אמרו כלום חסר דבר מבית המלך והרי מיד יכול המלך לקרוא לנו. הם הלו לביהם. לבשו הבגדים וחזרו מוכנים לקריאת המלך. ברם, ה טפשין שבזה אמרו והכי עד שיכינו יעבור זמן. הבה ונטייל, נשוחח... אבל לפטע — נקראו כולם לסעודה. שמח המלך לקריאת פקחין וכעס לקריאת טפשין. לפקחין אמר בזאו ואכלו ולטפשים אמר: בגדים ינתנו לכובס שבחן והם יעדמו בצד, ע"כ. כזו העניין של כובס, זה שבגדיו מלוכלכים והוא בבחין גיהנום, יסורים וגלגולים... אבל אם מטהר את עצמו, יכול גם זו שבגדיו מלוכלכים במידות לא הגנות להצערף ביחד עם מי שכן هي' מוכן בכ"ח שנותיו, שכן יכולם לקרוא מיד לכל אחד ואחד מאיתנו, ולהתחזק ולהשתתף באשכבותא דרבינו — ולעווה"ב...

השעה — שעה קשה מאד. המ丑 נורא. אין אלו יודעים מה רוצים מעמו. כראוי' במד', בירושלמי, בפטירת ר' לוי בר סימון: י"ב שבטים, מציאה מצאו ואעפ"ב יצא לכם, ויחרדו איש אל אחיו אלו שאבדנו את ר' לוי בר סימון על אחת כמה וכמה. וק', מהו הקשר? והרי אצל השבטים הם פחדו מבלבול, אסרו את שמעון ואוז נתבהלו, וכן נפטר תנא גדול, ומהי הבהלה? אלא שיש קשר, שכן המ丑 נורא מאד... נלקח מאתנו בפתאומיות זו את אברך כה יקר בצורה טראגיית ומחרידה שכואת. והרי בשמים מתכוונים למשהו... ממש כבמייתת סקילה לע"ע, על ר' פפא נאמר כי התאונן כאשר נשברה מעלה, והוא נפל מסולם לארץ: על מה ולמה?

וכמעט הגעתו לידי סקילה. ואז נתחייבתי ח"ז כמגדפי ה' כעובד ע"ז, וכמחלל שבת, בסקילה, בmittah החמורה ביותר. על מה ולמה זה מגיע לי? נגענו תלמידיו ואמרו לו: רבינו, שמא עני בא בדרך ולא פרנסתו, ברם. אצל בני ר' היהודי אריה צ"ל אין הדבר שמא כלל. (אומנם, אבי ז"ל אמר: עתיד להתרברר כי לא הייתה מיתה... אבל, עדין באשר הוא שם... שכן רצוננו לראותו בעינינו ממש...) הוא נורק ע"י האוטובוס למרחק של עשרה מטרים עם מכות בראש... מיתה סקילה והוא יוסרין... האומנם עני בא לידי ולא פרנסו. האומנם? הוא עסוק בಗמילות חסדים בהצנע והי' גדול מאד בזה, עד שאני גם לא ידעת כי כל. ומיים לאחר מכן, בערב ר'ה, סייפה לי אלמנתו בסודי סודות, ושלא אספר לאיש, שכן אריה אמר לה בסודי סודות, כי ב ביתו היו מבשלים בכל ערב שבת עבור נצרכים והוא — ר' אריה צ"ל — הניח סכום כסף בכל ר'ח וחכילת מזון וرك עתה, לאחר התאונת המחרידה שמעתי את הדבר (שכן מדובר היה בג' ימי ר'ה ושבת, והוא שכוב בבית החולמים מחוסר הכרה) — ואומנם סודר העני לאישרו גם עתה. באמצעות רשימה. ואכן, אחד מנזקים אלה בא לנחם, ואז ראיינו עליו באמת כי הוא באמת נזק... ואת עוד, כאשר הביאו את גדרו לקבורה (מכיוון והוא טפוגים בדם הנפש) מצאנו פנקש שיקים ושם ראיינו לאלו אנשים נתן מכיספו, היטיב לכל החוגים ולכל העדות, ובצינעה, וא"כ האומנם עני בא לידי ולא פרנסו...? דבר שכזה לא הי' אצל! ואין ח"ז להשוותו לר'פ' — כי בר"פ בודאי הי' גדול ואין שיור להשוותו לר'פ' — וכבר אר"פ לידי חדש ולא הוא בי.

محובתנו איפוא להתלמד ולקחת מוסר מעשה נורא זה. רשי' נורא בספ' ירמיה (ב' ח') מפ' על הגמי' במס' שבת ב"פ במא מדליקין. בעזון נדרים בנימ' מותים, היינו ברית הלשון,

כל פה דבר נבלה, ניבול פה, עוון נדרים, עוון שבועות, ביטול תורה, ושם בפס' כתיב: "לשוא הכתתי את בניכם מוסר לא לךו". (ובגמ' פירש"י, מוסר היינו תורה). כי הקב"ה נוטל בנימן מן העולם כדי ששאר האנשים יקחו מוסר השכל ויפחדו מכך. ואם לא לוקחים מוסר הקרבן הוא לשוא. לשוא הכתתי, שכן באם אדם ביקר ויבין. וילין, איזי יקר בעניין ה'... האומנם יהיה זה קרבן חיננס? מספרים, כשהמן השפ"א קם מן השבעה על אחיו ר' שמעון, ראה את י"ד ילדיו של אחיו, ר' שמעון הי' בן ל"ז בפטירתו והותיר אחיו ז' בנימן וזה בנות קטנים, התבטה מרן השפ"א ואמר: רק בעל הרחמים יכול לעשות דבר כזה, אומנם אי אפשר להבין את זה, אבל צריכים להתלמד וכך להתחזק ביתר שאת וביתר עוז בכל הדברים בהם ניכר רבינו אריה זצ"ל בשנותיו המעתות עלי אדמות. להתחזק בתורה ויר"ש, לשמור הלשון ובקדושה וטהרה, ובכל שאר מידות טובות, וכי או תהיה זאת מיתה צדיקים המכפרת ולא יהיה לשוא הכתתי את בניכם ח"ז... והרי יסוריו וצורת הסתלקותו לא הי' אלא לכפר על הדור ולזעוע את כולנו. ברצוני להdagish זאת, וה"ה דברי התעוරות לפני ר"ח, זמן כפירה לכל תולדותם, גם' נאמר על מיתה סקילה ברור לו מיתה יפה, שתי קומות, אבל מעולם לא שנה בה אדם, ולא הי' צריך להגיע לירוח אבן ג"כ, משא"כ בצורת מיתה של ר' יהודה ארוי זצ"ל, מיתה סקילה ויסוריין, שעשרה ימים של יסוריין, יסוריין שאותם הרגש – ע"פ עדות הרופאים, הרי כי מיתה סקילה זו ללמד אותנו באה – להתחזק ביתר.

עלינו להתאמץ בעוצמה רבה כי שעה זו הינה שעת הכוشر, רבינו ארוי זצ"ל – זכות אבותם מסיעתם. הוא היה מזוכי הרבנים בכל ענין וענין, בהקמת כוללים בסיווע אנשים נוספים. בהקמת שיעורים עברור אברכים קדושים וטהורים

בכל פינה ופינה, ובפרט (כאן) בבייהם"ד בירושלים, אשר נבנה ע"י אחיו מרון הבית ישראלי ז"ע". וממשיך הלהה בהנחתת יברלחת"א כ"ק מרון האדמו"ר שליט"א עד בית גוא"ע, הרי כי בודאי זכות אבותם מסיעתם. בני ר' אריה זצ"ל, גם שם דges בהקמת כוללים בעיון, ואף שאג לפשוטים יותר, גם בלימודיו ענייני טהרה, כפי שאכן בירור בעניינים אלו אצל הנוגעים והמבנים בענייני טהרה אלו... ודוקא בעת מיתתו נידון לכמיתת סקללה ליע. את היסורים הוא הרגיש, כאשר נגעו בו בחזקה הרגש יותר, וא"כ בודאי נלקח מעמו בעזן הדור, ודוקא ביום א' רdag הסוכות. ואם מצד אחד שמהו בני ירושלים בשמחות בית השואבה דבר ירושלים לא ראתה... הכל רקו... הרי כי מادر גיטה בכו מאות רבות של יהודים עת שמעו את היתום הקטן אומר קדיש... וענו אחורי אמן יהא שמי" רבא... ודוקא דמעות אלו בספרים ונכנסים לבית גנוויל הקב"ה, במקומות שאין היד שליטה בו. כי כאשר מוריידין דמעות על אדם כשר כזה. שהיה מזכה את הרבנים — הרי הן חשובות, וכענין אותו כובס, שהעתך לאלו שכן היו באשכבותי" דרבוי, שכן הש"ת נוטל דמעות אלו משמחות בית השואבה ומניחן בבית גנוויל, זה העשייה והשם בחלוקת, יצאו עת רצון. וא"כ אפשר לנקל להגיע לאנני ה' כי אני עבדך, ולא להפסיק כלל שעת כושר זו. אין לנו אלא להתחזק במידותיו התרומיות. בזיכוי הרבנים היה כוחו עצום, שכן כל ימיו פעל בעבר האחרים, וכמה התפללו האחרים עליו כי יבריא, שכן בזה היו זיכוי הרבנים, דבר הממשיך הלהה, מאז ימי אבי מרון האמרי אמת זצ"ל, אחיו כ"ק מרון הבית ישראלי זצ"ל, ולהברלחת"א כ"ק אדרמו"ר שליט"א, שכן בדרכם שלهما בחר וחף תמיד להמשיך, וא"כ גם אנו חייבים להמשיך ברכינו, בהחדרת תורה, קו"ט, אהבה ושלום בין הבירות. כן מצוים אנו ללמד מידת החסידות שהיתה בו, חסיד נלהב,

ash k'odsh, voh kel bahecneha, maton unnoha p'shotah v'g'morah, ha'h'sidot b'urah bo. Zekroni, p'um basudra shel'shiyah, hi' zri'ir ho'ar li'seb le'zdr ad'mo'r shel'it'a, ab'l d'chaf' at achio ha'utzir m'meno shi'sib. — voh'rei at'ha m'vgor yot'er — sha'el'o achio, voh'ao ha'shib: ani' y'col, ai'ni m'sogel, um m'a a'shab... ani' mesh matbi'ish... la' y'bel li'seb b'uriv'at ha'shol'ch-z-h'thor b'sm'or li'bdel'chut'a ca'k mer'n ha'ad'mo'r shel'it'a m'v'yon v'la' hi'ha m'sogel le'kr... la' hi' r'ao'i le'kr... — b'la'suno. ha'ri bi, m'kel ha'midrot ha'tobot h'�lu sh'hi' bo ul'ini l'lam'dot, v'la'ha'tzuk ba'm, l'ba'ksh r'ch'mim ul' ha'dor' bo'l'. ho'at v'ca' la'ha'k'ns v'la'ha'it'man b'"me'urati ha'h'sidot" v'ailo anu zri'icim la'ha'trek b'zo'ah v'la'ha'tzuk.

ha'shu'a ha'k'sha ho'at dor'shat ma'atnu ha'th'zukot b'kel ter'iyag m'zotot, b'kel ha'midrot ha'tobot, m'chovtenu la'ha'tu'or v'la'ha'tam'z, v'la'khach m'os'er m'kr. cut' ha'at urav R'ch, v'men b'freha, ut r'zon, yom'a da'she'bata, sh'ken k'mo ha'iom m'n ha'"she'va", zo'ho z'men g'dol, v'asos'or lenu la'ha'f'sid at' ha'ik'r, sh'la' y'hi' r'ik, sh'la' y'hi' k'ir n'toi, v'la' k'ri... sh'ya'hi' ar'k' b'v'od la'ha'siy'at, i'ker la'ha'scina, sh'ya'hi' adam b'ik'r v'c'n y'lin, b'bh'chi' p'ata'hoo li' p'ata'hoo sl' m'chut v'ani' ap'ata'hoo l'k'm p'ata'hoo sl' o'l'm. omi' lenu g'dol m'beni r'i a'ri'ah zu'l u'zmano, b'li'la ha'achron l'p'ni ha'ta'ona ho'ta'ir p'ata'hoo b'cat'i (ba'm la' ha'iti ro'ah b'uni, la' ha'iti ma'am'in! ap'ser la'zel'mo v'la'ha'f'ci'yo), v'bo' c'hat' bo'ha'el: "ha'na ba'isim y'mim no'ra'aim, y'mim g'dolim, y'mim no'ra'aim, ana ha'tpel'lo' ul', zekroni, v'oz'ercem. y'ho'ra'ha a'ri'ah al'ther"... v'ha'dar'rim m'dar'rim be'd' u'z'm, ch'iy'ibim anu lo'z'kor otto v'at' p'ou'li' v'm'us'hi' ha'dgolim v'ha'z'drikim asher u'sha b'ch'yo ul' ad'mot. la'ha'sir ha'la'ha b'ki'om ha'co'l'lim ha'rebim asher ha'ki'm. sh'ken ho'at b'ch'yo ki'dash mesh sh'mim v'kel ha'beriyot — anshim m'kel r'ch'bi ha'u'ol'm li'tai'aim, s'far'dim v'cri', mar'a'h'ib, ma'anglia, m'bel'gia v'ud v'ud' z'le'zel' bo'im' chol'io

של בני והעידו על ר' אריה כי קידש ש"ש. הגמ' אומרת, היכי דמי חילול ה', היכי דמי קידוש ה', ה"ד קידוש ה', קרא ושנה, ואינו בועט, ודיבورو בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו אשري שלמד תורה, אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה, אשרים לבריות שלמדו תורה. כן هي' רב' אריה, קרא ושנה ודיבورو בנחת עם הבריות והכਰיו עליו: אשרי שלמד תורה, אשרי אביו ואשרי רבו שלמדו תורה. וא"כ עליינו ללימוד ממדותיו. גם אפשר להיות חסיד נלהב ביחסו וاعפ"כ דיבورو בנחת עם הבריות.

ברצוני להוסיף, כי לא השלמתי את הדברים, להסביר מהו העניין גבי ר' צדוק שנעמד דוקא על מעלות העוזה, ומהו להרבות בבכי? שכן כבר קבלנו כמה תוכורות כאן על מעלות העוזה... ברפואת הרבי שליט"א עטרת ראשינו. לפני כשנתים חלה, ג"כ בימי אלול, וכל לבות בניי תעדו, וכולם התפללו, שתהיה לרביינו רפואה שלימה במהרה, בפרט ידר-חמוד בנו של האברך המופלג בתויר"ש הרב מרדכי דוד גורסגליק שליט"א אשר נפל לבור ונלב"ע, לא בריחוק מקום כלל, אלא כאן בקרben מקום. ועתה בהסתלקות ר' אריה זצ"ל, אף שם מקום מגוריו בשתי ישראל, מקום שכבר כמה טרגדיותקרו שם, הרי שההתאונה הייתה בסמוך לבייהם"ד ויישיבת רוזין, דוקא כאן בסמוך לבייהם"ד. בפרשת עגלה ערופה נאמר ומדדו... היה מעלות העוזה, כאן, במקום שנבנה ע"י מון הבית ישראל, בבייהם"ד, מקום שאלפי יהודים בוכים לומדים ומתפללים, כאן, מביאים עגלה ערופה על העיר ועל העוזות. ואפי' שבירושלים אין מביאין עגלה ערופה, אבל עכ"פ חייבים אנו לקחת מוסר השכל מזה. עליינו אייפוא להרבות בבכייה, לחתת מוסר שלא יהיה לשוא, שלא יהיה קרבן בחינם. להתחזק בתורה, ביר"ש, בקדושה ובטהרה – כדי שייהי יקר בעני ה', להתחזק בשמירת הלשון ובמידת השלום והאהווה. וכמ"ש מרכז האמרי

אמת זו ייע"א במכחט: דבר זה חטר אצלכם... הינו להתרחק מחלוקת וממריבות שוא, לחזק את הכללים בהחזקת תורה, ובתורת חסד, הוא העניין כדי להרבות בבכי. שלא יהיה כמו דברי השפ"א לאחר הסתלקות אחיו: רק בעל הרחמים יכול לעשות כן, שכן כאשר מורדים לאדם יד או רגל – הדבר כאב אבל כאן – פי כמה וכמה, הניתוח באסון זה היה והינו מכאייב לכלנו ממש. להתחזק בעצמנו ולהיות בר' אריה זצ"ל – ממזכי הרבים ויהי הוא מליץ יושר עבורנו – וכפי שאמר עליו יבדליך"א כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א (בליל ש"ק חוה"מ), יהיה הוא כפרת כלל ישראל. בעבורו, בודאי טוב, אבל אנו, בשלעצמנו חייבים להתחזק ביותר בכל העניינים הרוחניים. וכי אז, אם נתחזק ביותר, נזכה להכנס לבית גנוו של הקב"ה ונינתן אך יקר וכבוד להשיות, ויקווים בעוזהשיות בmahraha בנו: ובלע המות לנצח ומהה ה"א דמעה מעלה כל פנים, בתחיית המתים בmahraha, אכן.

דברי הספר והתעוררות שנשא

הרבי הגאון המפואר רבי מנשה קלין שליט"א

אבדר"ק אונגווואר – ברוקלין

על חתנו הכהן רבי יהודה אריה זצ"ל

בביהמ"ר הגדור דגור בירושלים

(כפי שנрапטו בעthon "קול מצוון")

נמצאים אנו כבר בליל ר"ח, בו אסור להספיד, אומנם, בעניין זה ידועה شيء ר"ית, לפיו הלילה מתחילה מאוחר יותר... זכרוני, בדין זו דנו בחthonתו של חתני ר' אריה זצ"ל, על-כל-פניהם משומם כבוד התורה מותר במעט מילוי הדספידא, אם לא להספיד את חתני ר' אריה זצ"ל הרוי כי לא היהتي בנמצא בעת באורה"ק, היהתי נשאר באורה"ב, עצם המצעותי כאן – הינו הספד מר...

בפרשת השבוע במדרשי רביה (פרק נח) נאמר כי, נח פירנט את כל הנבראים שהיו בתיבה. פ"א שכח בשוגג להביא מזון בזמן לאריה שהיה בתיבה, ומשהbia באיחור הכישו האריה וקטע לו את רגליו. ואז נפלט נח מכיהונת גrollה. התלונן נח בפני האריה: על מה ולמה הכתית אותי? כלום לא פירנטתי אותך כראוי? והרי אני זקן, בן 500 שנה, עייף ולאה מטרוח כל החיים והבהמות ומדוע עשית לי את זה? מדוע הכתית אותי? השיבו האריה: נח, איןך יודע بما מדובר, המבול בלבל את הכל ושטף את כל העולם, בקושי נשאר העולם עם אריה אחד... ואילו עתה, אם אני מקבל את מזוני בזמן יlfך וימות גם האריה ומהיכן יטול העולם אריה...? אחר החורבן

ה גדול והנורא אשר עברנו ובעוונ"ה הרשעים השמידו את רוב קהילות ישראל גודליה וחכמיה לומדיה ספריה וחזניה. ונשאר העולם שמו מגודלי התורה ומאריות שהיו בקרב ישראל, וברוב רחמיו השאיר לנו שאירת מעט אודים מוצלים ממש ובראשם כ"ק מאן אדרמור' בעל אמרי אמת זוק"ל עם כמה ענפים, ולאחר שנים רבות עלה פרח ויצץ ציז' עללה ונתעללה אחד מבני בנו של הגאון הגדול מהותני הגופ"ם הרاش ישיבה שליט"א, הלא הוא הארי' הגדול אשר מקטנותו ניכר בו שלגוזלות נוצר והגם נעשה ארוי' לבו כלב ארוי' בתורה ובכל הדברים, בשנים כתיקון שהיו אריות הרבה היה זה אבירה גדולה לאין תמורה, אף כי אחר החורבן הנורא הזה שנשאר העולם שמו ונסתלק הארי' מן העולם. הэн העולם חסר עתה אריה גדול... האריה איננו... רבינו אריה נסתלק והעולם חסר מעתה אריה... גור אריה יהודה מטרף בני עליית... לפני שנים לא מרויבות היה עדין ר' אריה זצ"ל אריה קטן והנה צמח ונתגאל בכמה שנים בלבד לאריה גדול ענק בתורה ובמעשים... והנה העולם חסר מעתה אריה...

אי' בغم' (שבת קו) אחד מבני חכורה שמת תdag כל החכורה כולה. אמרי לה דמית גדול, ואמרי לה דמית קטן, (יעויביש ברשי פירוש הדבר, וגם נפ"ם יש בין שני האיבא דארוי). ומה הrin באם הנפטר הינו גם קטן וגם גדול? הרי כי אז צריכה כל החכורה כולה בוראי לדאג, כוה היה רבינו אריה זצ"ל, קטן בשנים וגדול מאד... בקושי מלאו לו זך שנים. בבחוי' זך ונקי כפיים דמית קטן – בשנים, ומית גדול, הוא היה גדול... בקדושה ובטהרה גדול וענק... גדול בתורה ובמעשים טובים.

זוכרני, לאחר נישואיו בר אמריקהארבע, ארבע וחצי שנים, בכל יום למדנו יחדיו שיעור בגמרא. ואף יגענו בנושאים

חמורים בש"ס ובהלכה בכל חלקי שו"ע. שאלות בהלכה אשר הגיעו מכל קצוי תבל. ורבי אריה זצ"ל, בתוור אברך עיר פסק בbahiorot נפלאה ובבקיאות מדහימה ממש לרוב הציבור של שומרי תורה בכל רחבי עולם. ועתה, אהה... חסר העולם אריה... פסקיו לא היו מוקפיא כלל. כי אם פסקי הלכה אשר נתקבלו אצל כל הגאנונים, ואצל כל הרבניים, אצל הגראי"ש אלישיב שליט"א, אצל הגרש"ז אוירברך שליט"א, הגראי"ו ויס שליט"א, ולהבדיל בין חיים אצל הגרא"ם פינשטיין זצ"ל, ואצל גדולי תורה נספחים. שכן הכל הערכו את הבahirot אשר הייתה בו ובפסקיו. ואת החן אשר היה נסורך על פסקי halacha וההוראה אשר יצאו מתחת ידו. והוא עדין אברך עיר ביוטר...

מעודדי הייתה מעדדו כי יעלה את החדשוי תורה על הכתב. שכן חשבתי כי אני כותב חיד"ת, ואומנם, בהגיעו לאראה"ב לקרהת חג הפסח לשנת תשמ"ו הביא בידו תשורה עברו, מנהה ערכאה, קונטרס ובו כ-500 תשובות בהלכה, בbahiorot ובעמוקות נפלאה ומדහימה ביותר. זאת מחוץ לכל אותן תשובות בהלכה אשר משיב לשואליו דבר בעל-פה, בעשרות רבות בכל יום!

חדשוי תורה רבים נותרו בכתבי. הותיר אחורי חיבור מكيف על כל התורה (שכתב) כולה. חיבור מדחים על יו"ד – הלכות תערובות. ועוד חיבור עצום אותו החל לאחרונה לעורך. נקוה איפוא כי נוכל להעתיא לאור את כל החדשוי התורה אשר נותרו ממנה בעצם כתבי-ידו.

זכרון מופלא היה לו לחתני רבינו אריה זצ"ל. זכוירני, בליל פסח הערתי לו על איזה פירוש שהוא (בפיוט חד גדי) כי כדי להעלותו על הכתב. ואולם, הו, בענוה גמורה ופשטה אמר לי: חמץ היקר, באם אני רצעה לזכור איני שוכח!

— כפשותו. זכרון שכוה תלוי במידה הקדושה, שכן הקדושה מביאה לידי זכרון. בקידוש ליל שבת אומרים: זכרון למעשה בראשית, הקדושה גורמת כי הזכרון יכול להגיע ולהביא עד למעשה בראשית, עד להשיות ממש. והוא ע"י קדושה אשר קדשנו במצוותו וכו' ושבת קדשו וכו' זכרון ובקידוש יו"ט מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. אוכל איפוא להעיד על חתני זה בפה מלא: באם היה חי לפני 500 שנה היה גם כן קדוש וטהר ובר אורין, שכן כל התנהגותו הייתה מתוק קדושה וטהרה בכל רמ"ח איבריו ושב"ה גידיו. אשורי يولדרתו! אשורי אמרו שילדיה כזו קדוש... קדוש מרחים amo.

אי' גודלה מיתה צדיקים יותר משريפת בית אלוקינו (ר"ח י"ח). לעומת זאת ישנה גירסת אחרת גדול סילוקן של צדיקים בשရיפת בית אלוקינו (בילקוט). והגירסאות סותרות? שכן במקו"א נאמר בשရיפת, ובמקו"א נאמר יותר? ברם, כל עניין ביהם"ק הינו עבור השראת כבוד השכינה, ועשו לי מקדש ושכنتי בתוכם. וא"כ בשရיפת בית אלוקינו מסתלקת השכינה, ומה יכול להיות חמור יותר משريפת בית אלוקינו...?

אומנם, אי' (ברכות ח) משחרב ביהם"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, דהיינו, משחרב ביהם"ק לא היה לה להשכינה מקום, אשר ע"כ עשתה לה ביהם"ק חדש... בכל ד"א של הלכה שארם מישראל לומד — הוא ביהם"ק. ביהם"ק חדש... ואמ גם ד' אמות אלו מסתלקות, במתה האדם הרי כי אז חמור יותר משريפת בית אלוקינו, שכן להשכינה אין כבר מקום לביהם"ק... פירושו של דבר, שישנם ב' מיני צדיקים אחד שלומד תורה תורה חיים בעיון ובעומק מפלפל ומטסלל ואינו עוסק בהלכה למעשה. והשני צדיק שלומד תורה ועובד בד"א של הלכה לאסוקי שמעתחת אליבא דהילכתא ובעגמ' (קידושין לג ע"ב) קורא

לצדיק שעוסק בתורה ואיןו עוסק בהלכה לומד התורה והצדיק שעוסק בתורה להלכה נקרא תורה עצמה זול כלום תורה עומדת מפני לומדייה ופרש"י שם לפי שעוסקין בדבר הלכה הי' קרי فهو לדידיו תורה עצמה ולדידיה קרי לומדייה ע"ב. ולכן מיתת צדיק שלומד תורה גדולה בשיפוט בית אלקיינו שכל העוסק בתורה מעלה עליו הכתוב כאילו הקروب קרבנות (עיין מנהות ק"י ע"א) אמר רבא כל העוסק בתורה איןו צריך לא עללה ולא חטא ולא מנחה ולא אשם ומשמת נמצאת בטלו אילו הקרבנות והוא כאיilo חרב ביהם"ק שבטלו הקרבנות.

אבל צדיק העוסק בד"א של הלכה לביר הלוות ולאטוקי שמעתתא אליבא דהילכתא צריך סייעתא דשמייא וא"כ הרי בנה מקדרש מעט להקב"ה לאחר שרבר ביהם"ק שאין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה וא"כ לאחר חורבן ביהם"ק העוסק בהלכה השכינה הקב"ה בד"א שלו ובנה בית משכן ולאחר שנפטר אותו צדיק ונסתלק נמצוא חרב אותו מקום השכינה אשר הכנין לו בד"א של הלכה וח"ז אין מקום לשכינה נמצוא גדול סילוקן של צדיקים יותר משיפוט בית אלקיינו בצדיק כזה וא"כ בצדיק שלנו ר' אריה שעסוק בד"א של הלכה יורה יורה בדת של תורה רבים הלו לארו הרי קשה סילוקו יותר משיפוט בית אלקיינו.

עד נראה ליישב דהנה על אף חורבן ביהם"ק נותר מקדש מעט בכלל ד' אמות של הלכה אותן האדם לומד. אלא שבדי' אמות אלו ישנים ב' דרגות. האדם כשלומד לעצמו הריהו עושה ד' אמות ותו לא. וא"כ חמורתה מיתתו רק כמו שיפוט בית אלקיינו ולא יותר. אבל הצדיק אשר לומד ומלמד לאחריהם הריהו עושה ומקיים הרבה ר' אמות של הלכה. וא"כ בסילוקו הדבר חמור יותר משיפוט בית אלקיינו...

זה היה חתני ר' אריה זצ"ל, והוא עשה מקדשות הרבה,

הרבה ד' אמות, שכן למד ולימד הרבה לאחרים, בקיומו
הKİפה כל חדרי תורה. וא"כ בשעה שנсталק מן העולם נשרפו
הרבות המקדשות של ד' אמות, הרבה ד' אמות הלווה מן העולם,
וא"כ האבידה גדולה ועצומה יותר משריפת ביתם"ק...

האבידה עצומה מאד, כתיב איך ישבה בדד העיר רבתי
עם וגוי. לבסוף הפס' סותר עצמו, באמ" בדד" הרי כי אין
רבתיה עס", ובאמ" יש רבתיה עס" הרי כי אין היא "בדד"?
ברם, התירוץ הוא "היתה כאلمנה". כל זמן שאשה — בעלה
חי, הרי יש לה את כל העולם, ברם, כאשר אלמנה יושבת
שבעה" לעל בעלה, רואה היא כי העולם ממשיך לחיות,
האנשים מתהלים, ואף באים לנחם אותה העיר רבתי עס.
והכל על מקומו בא בשלום, ואילו היא בדד יושבת, על אף
שהכל מנהמים אותה. ומדוע הינה בדד? זאת מכיוון והיתה
היא כאלמנה, הראש ניטל ממנה, בעלה נсталק ממנה, והוא
גלהודה ובודודה... וכיון שבשעת החורבן נטול ביתם"ק והמלך
נסארה העיר בודודה ומוקנן ירמי' איך ישבה בדד העיר, והרי
יש עס רב — רבתיה עס? ועל זאת אנו בוכים וכואבים, שכן
גם אנו נותרנו בדד, יתומים, ללא ראש. רבי אריה נсталק
ואottonו עזב לאנחות... נשארו בלבד, בלבד... כמה כואב לשמעו
כי בתיה האלמנה שאלה את בנה היתום: אברהם מרדי, מה
תחת לך עז מה אתה רוצה עוד, ואילו הוא, היתום הקטן
פונה אל אמו האלמנה ואומר: אם, תני לי אבא... אבא...
לו כבר אין אבא, ויעוזר השויות — אבי היתומים — כי
לכולם יהיה בן אבא... אבל, על אף הצער והשכול נותר
היתום הקטן וכולנו עם זכות האבות שיש לו, יהיה לו לרביבי
אריה צ"ל. ובכך נחמת כולנו.

היסורים הללו, עניין מיתת הבנים אותם אנו חשימיםدين
בחדאי יסוריין של אהבה. על ר' יוחנן מספרת הגמ' (ברכות ה:)

כפי סבל יסוריין של אהבה כאומרו דין גרמא דעשיראה ביר — זאת העצם מבני העשيري (שנפטר). ברם. בהמשך מספרת הגמ' כי ר' זעיר נכנס אצל ר' אליעזר בשעת חוליו ומצא אותו כי גר בבית אפל, גליה לדಡען וונפל נהירא, ואו ראה כי הוא בוכה. שאלו ר' יהוחנן, מודיע אתה בוכה? אי משום תורה דלא נפשית, שניינו אחד המרבה ואחד הממעיט בו, ואי משום ממון שלא היה לך, לאו כל אדם זוכה לשתי שולחנות, ואז השיב ר' אליעזר: על האי שופרא דבל' בעפרא קא בכינה, השיבו ר' עילן דא ודאי קבבית, ושניהם בכו. לאחר מכן שאל ר' זעיר על דבריו: על האי שופרא דבל' בעפרא קא בכינה, השיבו ר' זעיר וחביבין עליך יסוריין? ור' השיב: לא הן ולא שכון. יהב לי יידי ואוקמייה. הרוי שר' יהוחנן לא חף' ביסוריין של אהבה. וכל זאת למה? היסוריין היו רבים מידי, למעלה מכפי יכולתו... אבל אלו יסוריין של אהבה. ובגמ' שם מחלוקת: הא דהוו לי בנימ' ומתו. הא דלא הו ליה בכלל בנימ'. מובטחני, כי אצל מחוותני, הגרפ"ם אלהר שליט"א, היסוריין שלו הינם יסוריין של אהבה, שכן לא יכולה להיות סיבה אחרת הגורמת לכך. הוא בודאי צדיק... ואולם, מדווע עלי לסייע יסוריין בהסתלקות חתני זע"ל? מודיע על כולנו, על כל קהל אנ"ש לסייע יסוריין? והרי אנו איננו צדיקים...? אף שאמרו ז"ל ועمرך כולם צדיקים אבל אני בעצמי לב יודע מרת נפשו.

אלא למדנו מוסר, כדי שנתבונן بما שקרה לכולנו, בקרובי אקדש ועל פניו כל העם אכבר, לוחחים כוה צדיק ונוטנין לו יסוריין של אהבה בנטילת בנו הצדיק והגאון על פניו, כדי שאנו נתבונן במעשהינו ונתקן אתם, שכן אנו צדיקים קרבן לכפרה. בבחוי כפר לעמך ישראל... זהה כפרתנו... ואמרו ז"ל בשם שי"ב מכפר כך מיתה צדיקים מכפרת.

אין לנו השגה על האבידה כלל, אי' (זהה ב' קנה): אדם כי ימות באוהל, אין התורה מתקימת אלאumi שממית

עצמם עליה, רצ"ע, הלא אמרו והי בהם ולא שימוש בהם. וא"כ הרי שאסור להמית עצמו על התורה? ונראה לפמ"ש הרמב"ם בפיה"מ אבות בן הא הא אומר וכו' כי תורה שאינה מגיעה אין בה תועלת ולא קיים. לכר נאמר "מתקימת" ולא "מתלמתת". ויל' עוד בדרך פשוטות, כי ימות ממש שהולך לד"ת ובהליךתו מת ופי' וממית עצמו. ברם! כאן ראיינו, אצל חתני זצ"ל, את המミית עצמו עליה. שכן נסתלק ונפגע בשעה שדיבר על תורה, על כולל, וא"כ הוא בודאי קיים בעצמו אין התורה מתקימת אלא למי שסמיית עצמו עליה, מミית ממש... וא"כ בודאי עצומה האבידה...

ומכאן יוצאת הבקשה לכל אחד ואחד. נאמר יdaggo כל בני החבורה כולה. ומה הפ"י יdaggo? לא לאכול ולא לישן? והרי דאגה בלב איש ישחנה? א"כ, הרי שאסור לדאוג, וצריך רק לבתו בששי"ת? אלא, לדאוג להמשכת הכללים, לכוללים של תורה והלכה שהקיט ר' אריה. לדאוג ולהמשיך במה שהוא מסר נפשו, כדי שבאמת יהיו לזה קיום של ד"א של הלכה... שכן נתן את נפשו ואת כל שנוטיו על זה, לדאוג להרבות תורה ומצוות, טהרה וקדושה. שלא יחרב ח"ז ביהמ"ק של הלכה, ורק שיישאר על מכונו. ואם אנו נמשיך ונdrag לזה אויז יהיה לכר קיום, בתורה ובקדושה. ויהיה ממש בבחוי התורה מתקימת למי שסמיית עצמו עליה.

מיוחד היה חתני רבי אריה זצ"ל בתורה ובגדולה. הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר התבטה עליו פעם בפניו — בשוכבו על מיטתו בחוליו. והדבר היה בהיות עדין רבי אריה זצ"ל בגיל 23 שנים... וכחה אמר עליו: אצלנו אין כאלו... אצלנו ז הלא נמצא כלל. וחזר על הדברים פעמים לחיזוק. שכן באמת לא היה נמצא במוותו. וכורנו לשם דבר, לא היה Tosfot אחד בכל הש"ס אותו לא זכר, בשווי או"ח היה

בקי כבתפילה אשתי... בשו"ע י"ד טיל כבതוך שלו. בח"מ השלים עצמו בהעמדת כולן ח"מ. העמיד כוללים, השיב בהלכה לשואלו, וככש עוד ועוד את ההלכה ואת ההוראה. בדעתו היה להקים כולן גם לימוד הגפת... שכן כל חפזו היה להעמיד עוד מקדש להשיית, עוד מרכבה להשכינה. ברצונו דהיינו רק להמשיך קדושה. להוריד את השכינה לעם ישראל, להקים עוד ד"א של הלכה, ועוד הלכה, ועוד... הוא גם הרחיב והרבה את גבולות הקדושה, אבל... אהה... באמצעות עבודת הקודש נסתלק מעמננו, באמצעות דיבורו על ענן הכלול נסתלק, ואף זכה לטהר את עצמו קודם... לפני פטירתו... שלא באחרים אשר נלקחים למקוה לאחר פטירתו... הוא טיר מקודם את עצמו, עסוק בתורה, בדברים של תורה, בדבר מצווה ובעבודת הקודש, הוא קידש וטיר את עצמו בסילודין, ובלבתו לדבר מצוה נסתלק... וא"כ האבידה גדולה פי כמה משירפת בית אלוקינו...

חטני זצ"ל, כל חייו קודש למען הכלל והפרט היו. הוא היה מוכן לקבל על עצמו יסוריין, אף התבטא כן בביתו כמה פעמים, גם בשנה שעברה – כן סיירה לי בבית האלמנה – בהגינו לביתו ביום הוועננא – רבא אמר. ברצוני קיבל עלי יסורים – בבית רצחה למונעו מכך. אך הוא בשלו – ברצוני לקבל יסוריין... הוא צם תעניות וממש סייג את עצמו ולא שעה להפזרות – לבל יענה את עצמו. בבית התאוננה בפניו על כך. ואף בקשה כי אמנע ממנו מלוצים... אבל הוא בשלו... הוא צם. הסתnge, קידש וטיר את עצמו במאדר.

כעת ר"ח, איןני רוצה להאריך. אך אבקש בקשה קטנה... במס תולכו, אחבי, באם לא יקשה הדבר עליהם... את אשר ישנו פה... תבקשו ותתפללו עבור האלמנה והיתום. עברו

ההורים השכליים. ועבורי, ועבור כל המשפחה כולה האבלה בערבה – למען יוכלו אלו להחזיק מעמד ביגונם וגם כולם נתחזק. ואם אמרו חז"ל (מכות ה:) הנטפל לעושי מצוה יש לו שכר של אותה מצוה, הרי כי כאן בודאי, הכל התפללו למעןו, הכל השתתפו בערבה וביגון, ואם חז"ו נזורה גזירה רעה על מאן דהוא – יהיה הוא הכהנה עבור הכל ובעזאת ההסתלקות תרד הגזירה מעל כולנו. והנפטר ימליץ טוב עבור אשתו הרבנית האלמנה תחוי' ובנו היהת שנתיתם ממנו אברהם מרדכי שי' שיזכו לגדלו לגדול בחוריה ויראת ה' טהורת ל תפארת אבותיו ולנחת רוח בג"ע לאביו זצ"ל ובפרט אנו מבקשים ממנו שיילך לזכינו שייתפלל علينا ועל כל ישראל ועל שכינטא בגלותא לגאלינו גאות עולם במשיח צדקינו. ובבעל המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים, בביאת גואל-צדק במהרה, Amen סלה.

הספר ר' מנשה קלין שליט"א במלאות שנה לפטירה

זורה המשמש ובא המשמש

גרסינן בגם' כתובות (ח' ע"ב) רב חייא בר אבא בניה דריש לkish הוה שכיב ליה (בן יניק ובחוור) שקליה ליהודה בר נחמני מתרוגמניה ואזיל לגביה לנחמייה פתח ואמר ליה וירא הא' וינאץ מכעס בניו ובנותיו וגוי' איכא דאמרי הבי קאמר ליה על בן בחוריו לא ישmach הא' ואת יתומו ואת אלמנוחתו לא ירחם כי כלו חנף ומרע כי כל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אףו ועוד ידו נתוויה וגוי' ופריך אתה לנחומי צורי קמצער ליה ומשני הבי קאמר ליה חשוב את לאחפости אדרא, ופרש' אתה לנחומי בתמייה מוכיח על פניו شبשビル עונו מת בנו, חשוב את לאחפости אדרא, חשוב אתה למעלה לטופס ואת בניך בעון הדור דקייל' בזמן שצדיקים בדור נתפסים על הדור שנאמר ומתקדש תחולו (יחזקאל ט') מבואר דשבוענה הדור נחביב ונתרבו עונתיו כלו חנף ומרע כל פה דובר נבלה ויושם צדיקים בדור נתפסים על הדור שנאמר ומתקדש תחולו כלומר מן המקודשים שבר ודיקו צדיקים לשון רביהם ולא צדיק אחד לשון יחיד נתפסים לשון ربיהם שהם אב ובנו שניהם נתפסים הבן נעשה קרבן עולה לשם כלו כליל והאב בצערו, ורוצחים דוקא שתהאי' עולה תמיימה צדיק בן צדיק הבן נעשה קרבן עולה השמיימה והאב בצערו עומד וסומר ידיו עליו ומתחודה עון הדור ויבא טהור ומכפר.

בכל החזון הזה קרה לנו בעוניה אשר לא אכשיר דרא והיה צורך קרבן גדול לאחטופסי אדרא ולכפר על עונות הדור והיו בודקים למעלה אחר צדיק בן צדיק שיחיו ראים לאחטופסי אדרא בעונ הדור ומצאו האי גברא רבה רב האי גאון וצדיק תמים בדורו בוצינה דנהורה חוו"פ אספקלריא המAIRה כ"ק מהותני מוה"ר פנחס מנחם אלטר שליט"א, בנייהם (דר"ל) דלאפי ישראל מרביץ תורה לאלפים מבני ישראל זה עשרות שנים והעמיד תלמידים לאלפים ואותי מגיעים במשך השנים ראש ישיבות שfat אמת שפל ברך שיף וועל ונפק מזה בן מזה בן כ"ק מרכז קדוש ישראל בעל אמרי אמת זלה"ה ויעובכ"י, ולויות חן הוציא ממן טלה טהור מכਬש נבחר הרימות בחור מעם צדיק גאון בתורה וביראת ה' טהורה לא הניח כמוותו לא בארץ ולא בחו"ל אברך פשוטו בן ז"ר שנים וכמדרשו זך המעלות כתית למאור לשמנה של תורה מלא וגדרש בתורה וקדושה מרביץ תורה ברבים בג' כוללים אשר כוננו ידיו בשכלו הזך והישר ובהירות להקים עולה של תורה והלכה ברורה בא"ח יו"ד חוו"מ ובכל מקצועות התורה לומד שיעורין ברבים סדרן בכוללים ומקרב בני ישראל לאביהם שבשים קרוביים ורחוקים נעשים לה' ע"י דואג בפרנסתן ובdagתן ובdagת ישראל רב ברומה בירושלים עיה"ק מורה צדק לקהן עדת גור ומצוחתו פרוסה בכל עולם התורה בארץ ובחו"ל שואל ומשיב הלכה למעשה בכתב ובע"פ לכל שואלו רבים הלכו לאורו קולע אל השערה ולא יחתה וזה אלקיו עמו מלמד שהלכה כמוותו, אהוב ונחמד על כל ועל כל חוגי התורה בלי הベル, משmach המקום ומשmach הבריות שפל ברך פרח שרשן יהודה אתה ידויך אחיך בכל מקומות ומקצועות התורה Ari נהם מתוך קופה של תורה וקדושה אין דבר קשה לפניו שמו הולך לפניו בעמוד הענן יומם והוא קול דממה דקה ישמע נחבא אל הכלים כמעט אין אומר ואין דברים לא משתמש

בכל מכוורת של תעמלה בפרסומות, ופקע עד לשמי שמים
ועולה להיות כתר לכטא כבשו ית"ש, עד שהמלך בלילה
ההוא נדדה שנת המלך מלכו של עולם הרצים יוצאים בדבר
המלך מלכו של עולם כאור הבוער יום... דסlichot וכמו השחר
עללה קדם היטליהות מכין עצמו לעבודה באימה וביראה שש
על מצוה וירד וטבל ועלה ולبس וקידש עצמו בקדושה יצא
ממקווה טהרה בדרך של מצוה לבבון התורה וכלי כפרא
ליישראל שמו ועל ידו סלייחת העון נתן ברגע מאחד הנגאים
נפגע והעבירו לו ביה"ח שלומי זקנינו עם ישראל וחכמי אביו
ואחיו ידידים ואחים תמיד יסובבו יומם ולילה לא הניחו
תפליות ותחנונים הרבו עליו בכל העולם כולם בארץ ובחו"ל
אולי ירחים ה' וייחוס עליו ועל כל ישראל זולתו ולא יצטרכו
לקרבן זה וישאר לנו לחיים, עד בא יום המר, האחרון מימי
חייו עבר סוכות ביום שבני ישראל הלאו לבחור אתרגים גם
משמעותם בחרו להם אתרג מובהר שבמובהרים, ומיד בבוקר
נכנסין להתפרק מאתו אביו הצדיק ואמו ומצפין בכלין עיניהם
ורואים כיuder זכו לבן שמתכונן על העקרה להיוות כלי כפרא
 לכל ישראל קרבן גדול ונורא אשתו הרבנית בת הירקה
הצדקת מרים מלכה תחיה שעכשיו תשאר אלמנה צערתה באה
להפרד מאתו עד בית המשיח וגם בשם בנם הילך היקר ילד
עשהוים אברהם בן יהודה אריה שעכשיו ישאר ילד יתום בן
ארבעה שנים, אחיו ידידי הצל כאשר לכל מכינים עצם
ליום הגודל והנורא נוראות.

כחצי שעה לפני הדלקת נרות יו"ט צלצל הפעל אליו
באראה"ב מעד השני בקול דממה דקה מלא יראת ה' ובתוחן
קול מהותני הרהגה"ץ אשר כל משך החולי עודד אותו והנה
קול משמעת במלים קצרים וברוב צער "מחותן איך האב
געאהאט צי זאגען א בעסערע בשורה דער מצעב איז נישט
בעטער די דקטוריים זאגען והkul נפסק בשורות טובות וגוט

יו"ט, שאלתי האם יש עוד מקום להתפלל ולא נענתי השבתי
גות יו"ט ובשורות טובות.

עתה ראו נא עמי אשר אבדנו וכמה קרבן גדול הבאנו
לכפר על כלל ישראל מי יותן עיני מקור דמעה ורashi פלגי
מים לא אספיק לבכות האבודה הגדולה לכלל ישראל בכלל
ולהמשפחה בפרט ולכתיבי הרובנית האלמנה תחוי' ובנו היקר
כבות עינו ומה נאמר ומה נדבר עוד נקבל הכל גם את הטוב
נקבל ואמרו את הטוב זה המות וידם אהרן.

והנה זכה חתני צלה"ה מתוך כל הנ"ל לחיות בשתי
עולםות עד שאמר דוד המלך אגורה אהליך עילמים א) זכה
והניח אחורי ברכה וזע ברך בנו בכורו ילד שעשועים אשר
בזכותו ובזכות אבותיו הקדושים תזכה אמה ותגדלוו לתורה
וגודלה ויזכה להיות מגדולי ישראל ויהי לו נחת רוח בעזה"ב
יע"ז וכיוצא בו אמרו זל יעקב אבינו לא מת . ב) זכה להניח
אחורי הרבה חידושים תורה בס"ד הן בהלכה למשה שווית
פסקים פעמים בא בארוכה ופעמים בא בקצרה וגם על עניינים
ובספר הזה אשר מוכנים עכשו ראשונה להוציא לאור בס"ד
על ספר דרך תרי"ג מצות וגם חי' על התורה בדרך פרדס
עד בכרכים הבאים בס"ד יהיו לו לנחת רוח בעזה"ב ויוננו
מתורתו בעזה"ז, ולא באתי להעיד על דבריו כי כלום אב
מudit על בני, ובכאן צrik להזכיר ביחס גודל השכר של
אשרתו הרובנית האלמנה מריט מלכה תחוי' אשר עודדה אותו
הרבה לכתוב חידושי תורה מאמר של ר"ע שאמר שלוי ושלכם
נינהו וכמה פעמים אמר לדיידי מזה וגם אנכי ידעתו וידוע
פתגם השר שלום כ"ק אדמו"ר הראשון מבלו צלה"ה שאמר
בדרכ בדיחותא "ומלכי צדק מלך שלם" כשמלכה צדקת אז
שלם יכול להיות מלך (שם אשרתו הרובנית הצדקת דיתה
מלכה) ובכן הנני מעצט גם דברים אלו על חתני ויתן ה'
שיהי' מליין ישר לכלם ולה בפרט ولבנו היקר.

ונחזר לדברינו מש"ס הנ"ל נקום ונימה מילתא בנגד שבחו של הקב"ה ה-ה' הגדל ברוב גדוֹ אדר וחזק ברוב נראות מחי' המתים במאמרו עשו גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר בא"י מחי' המתים ואימה מילתא בנגד מהותנים ואחים אלמנה ויתום תנו לבכם לחקרו את זאת זאת היא עומדת לעד נתיב הוא מששת ימי בראשית רבים שתו משטה ראשונים בעל נחמות ינחים אתכם ברוך מנהם אבלים, ואימה מילתא בנגד מנהמי אבלים אחינו גומלי חסדים בני גומלי חסדים לאלפים שבאו לנחם המתחזקים בבריתו של א"א אחינו בעל הגמול ישלם לכם גומלום ברוך אתה משלם הגמול, ואימה מילתא בנגד כל ישראל רבון העולמים פדה, והצל, מלט, הושע, עמרך ישראל מן הדבר ומן החרב ומן הבזיה ומן השדפון ומן הירקון ומכל מיני פרעניות המתרגשת לבא לעולם טרם נקרא ואתה תענה ברוך אתה עוזר המגפה.

ויר' שכל בית ישראל יוכו למען ירבו ימיכם וימי בניכם עדי יבא ינון ולו יקהת עמים ויקיצו מעיר ישני עפר המצפה לשועת הי' כהרף עין בלב ונפש מנשה קלין...